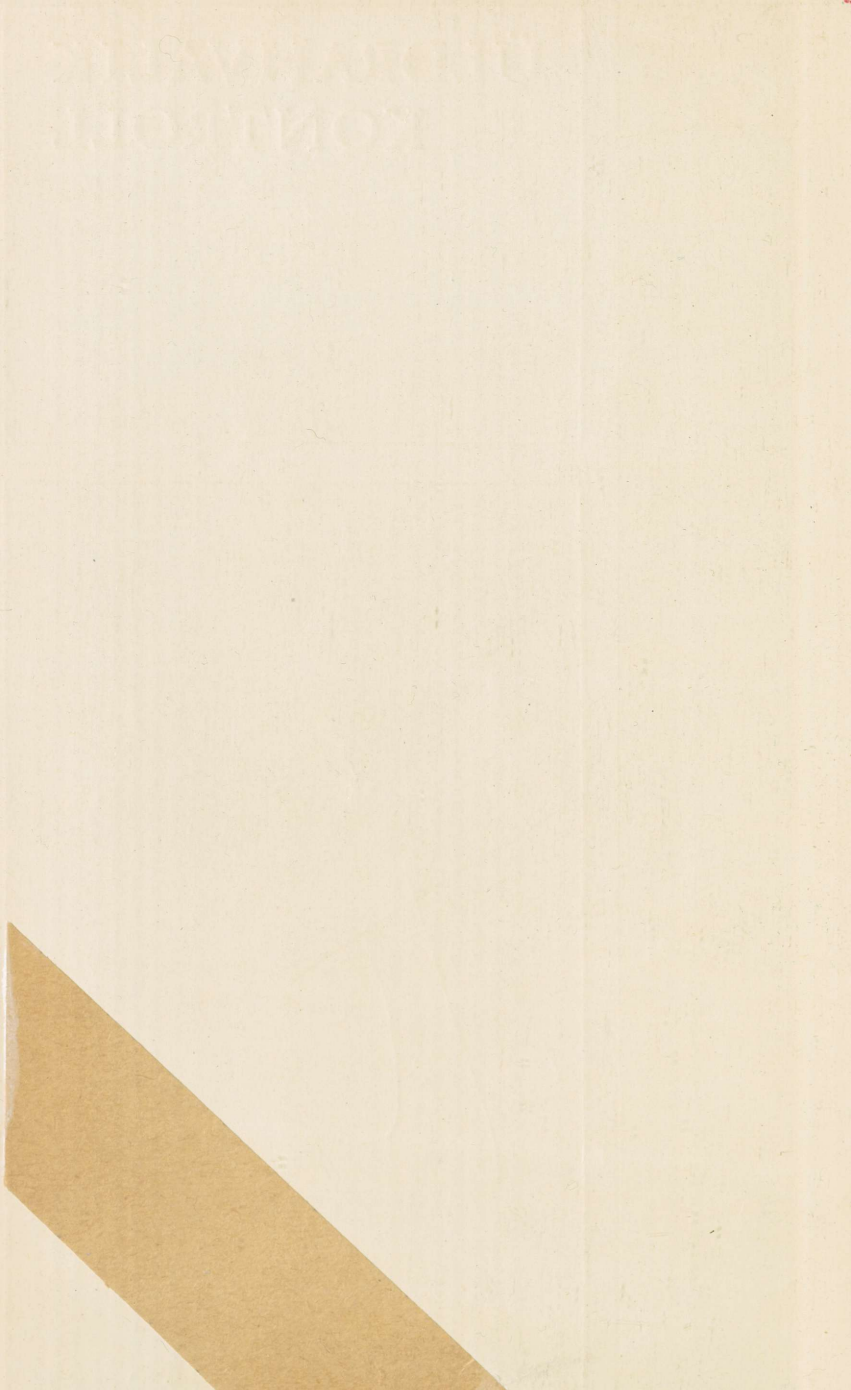

ÜLDRAHVALIK KONTROLL

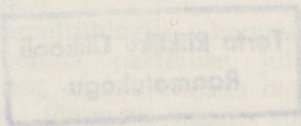
„EESTI RAAMAT“ · TALLINN 1970

A-31051

ÜLDRAHVALIK KONTROLL

ARHIIVKOGU

77982

1970

„EESTI RAAMAT“ · TALLINN

Koostanud L. POTEHHINA

SISUKORD

A. Vader. Parteiline hoolitsus rahvakontrolli eest	3
O. Merimaa. Uute nõuete kõrgusel	17
R. Keer. Reservide otsingul	37
A. Laksberg. Kokkuhoidlikkus on rahvakontrolöri seadus	48
K. Raave. Aktiivi kasvulava	63
D. Kuzmin. Töötajate avaldused ja ettepanekud pideva kontrolli alla	67
H. Kaldvee. Õpetame kontrollimise kunsti	77
E. Kuld. Aktiivile toetudes	83
H. Torp. Kontrollime lõpuni	90
H. Küla. Mittekoosseisulise organisatsioonilise töö osakonna tegevusest	96
A. Keskküla. Teaduse saavutused rahvamajanduse teenistusse	103
K. Sarnak. Iga tööminut rangelt arvele	110
V. Nutt. Rahvakontrolöri silmaringi laiendamiseks	115
U. Valgerist. Kontrolli avalikkus	119
N. Novikov. Juhtida — tähendab abistada	121
Z. Petrova. Kokkuhoid suure ja väikeses	126
J. Tillo. «Selleks mind valitigi»	132

ARHIIVKOGU

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

77982

КОНТРОЛЬ — ДЕЛО НАРОДНОЕ. На эстонском языке. Издательство
«Ээсти Раамат», Таллин, Пярнуское шоссе, 10. Тоimetaja I H. Soomanr
Kunstiline toimetaja P. Mudist. Tehniline toimetaja V. Kann. Korrek-
torid S. Aron ja M. Amon. Laduda antud 19. VIII 1970. Trükkida
antud 29. X 1970. Trükipaber nr. 1 — Ligatne Paberivabrik, Läti NSV,
54×84/16. Trükipoognaid 8,5. Tingtrükipoognaid 7,1. Arvestuspoognaid
6,93. MB-08557. Trükiarv 3000. Tellimise nr. 3207. Trükikoda «Ühiselu»,
Tallinn Pikk tn. 40/42. Hind 22 kop.

PARTEILINE HOOLITSUS RAHVAKONTROLI EEST

A. VADER

EKP Keskkomitee teine sekretär

Partei. Me ütleme, et Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei on organiseeriv ja suunav jõud. Lühike, ent erakordselt sisukas fraas. Me ütleme partei, pidades silmas uut tüüpi, suure Lenini poolt loodud ja kujundatud parteid — töölisklassi avangardi, sotsialistliku revolutsiooni ja proletariaadi diktatuuri parteid, sotsialismi ja kommunismi ehitamise parteid, ühiskondlik-poliitilise organisatsiooni kõrgemat vormi.

Kõik ajaloo õppetunnid ja isiklikud kogemused on nõukogude rahvast selgesti veennud selles, et ainult kommunistliku ideoloogia baasil, koos kommunistidega, marksistlik-leninliku partei juhtimisel on võimalik saavutada sotsiaalset progressi ja rahuldada töötajate põhilisi vajadusi.

Meie riigis on ainult üks poliitiline partei — Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei. Partei osa töötajate kõigi riiklike ja ühiskondlike organisatsioonide juhtiva tuumikuna on kindlaks määratud NSV Liidu Konstitutsiooniga.

Nõukogude, ametiühingu-, komsomoli- ja teiste massiorganisatsioonide parteilise juhtimise peamine suund seisab selles, et suurendada nende osa kommunismi ehitamisel, tõmmata nende abil üha laiemaid töötajate hulki riigi- ja ühiskondlike asjade ajamisele.

Mitte lubades väiklast hooldust ja riiklike ning ühiskondlike organisatsioonide töö dubleerimist, suurendavad parteikomiteed parteigruppide ja kommunistide vastutust, hoolitsevad järjekindlalt nõukogude, ametiühingu-, komsomoli- ja teiste organite kindlustamise eest hea ettevalmistusega, kommunismiideedele andunud kaadriga.

On selge, et parteiorganisatsioonide mõju ükskõik millisele ühiskonna elu küljele, töötajate kollektiividele sõltub vahetult sellest, kui oskuslikult nad igal üksikul juhul valivad mõjutamise vahendeid, vorme ja meetodeid. Just seepärast hoolitsebki partei kommunismi ehitamise järjekordsete ülesannete õige määratlemise kõrval pidevalt ka nende realiseerimise võimalikult efektiivsete vahendite väljatöötamise, kõigi oma organisatsioonide tööstiili süstemaatilise täiustamise eest.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXIII kongressi otsustes ei näidata kätte mitte ainult parteiorganisatsioonide tegevuse peasuunad, vaid ka selle põhijooned — teaduslik lähenemine, kollektiivsus ja asjalikkus kommunismi ehitamise juhtimises. Need meie parteile alati omased jooned on nüüd saanud nii parteile tervikuna kui ka tema kohalikele organitele — partei-algorganisatsioonidele — veelgi iseloomulikumaks.

Parteitöö leninliku stiili tähtsaimaks jooneks on teaduslik lähenemine poliitiliste ja majanduslike ülesannete lahendamisele. V. I. Lenin nõudis teaduslikku lähenemist ühiskonna elu kõigi külgede juhtimisele, kutsus üles sügavalt jälgima ühiskonnas toimuvaid objektiivseid protsesse, uurima, millist mõju avaldavad sellele mitmesugused tegurid. Korduvalt tuletas ta meelde, kui tähtis on selle juures arvestada aega ja kohta, seda või teist konkreetset olukorda.

Lenini nõuandeid järgides on partei rajanud oma töö igakülgele teaduslikule analüüsile, lähtudes ühiskonna arengu objektiivsete seaduste nõudeist. Teaduslik lähenemine majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö tähtsatele probleemidele kinnistub meie parteiorganisatsioonide tegevuses üha enam. Milles see konkreetset avaldub? Eelkõige nende protsesside, sündmuste ja faktide hoolikas uurimises, millega nad igapäevases tegevuses kokku puutuvad.

Nõukogude ühiskonnas on tähtis koht rahvakontrolliorganitel. Need organid on sotsialistliku demokraatia üks vorme. Nende kaudu tõmmatakse laiad töötajate hulgad kaasa riigi juhtimisele, teostatakse kontrolli majandusliku ja kultuurilise ülesehituse valdkonnas:

rahvakontrolliorganites ühendub riiklik kontroll töötajate ühiskondliku kontrolliga. See kõik koos võetuna leidis seaduslikku fikseerimist NSV Liidu rahvakontrolliorganite põhimääruses, mis on kinnitatud NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusega. Selles öeldakse: «Rahvakontrolliorganid töötavad partei ja valitsuse juhtimisel, on nende aktiivseteks abilisteks kaadri kasvatamisel kõrge organiseerituse ning distsipliini vaimus. Parteiorganisatsioonid suunavad rahvakontrolliorganite tegevust ja osutavad neile töös igakülgset toetust ja abi.» Väga selge ja täpne formuleering.

Vaatame, kuidas need põhimõtted on kujunenud. Esimestest päevadest pärast sotsialistliku revolutsiooni võitu, kui V. I. Lenin ja partei suunasid oma jõupingutused uut tüüpi riigi — proletariaadi diktatuuri riigi loomisele, kerkis kogu teravusega üles partei ja valitsuse direktiivide täitmise üle õige kontrolli sisseseadmise ja järelikult ka kontrollorganite loomise küsimus.

Kontrollis nägi V. I. Lenin Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi tegevuse lahutamatu osa, partei ja valitsuse relva kogu sotsialistliku ülesehitustöö juhtimise mehhanismi täiustamisel.

Ja tõepoolest, nõukogude võimu kehtestamise esimestel päevadel töötas V. I. Lenin välja tööliskontrolli põhimääruse, mis seati sisse kõigis tööstus-, kaubandus-, põllumajanduslikes ja teistes ettevõtetes ning pankades.

Vastavalt põhimäärusele teostasid tööliskontrolli sel ajal kõik ettevõtte töölised ja teenistujad kas vahetult või valitud esindajate läbi. Tööliskontroll oli eelkõige eraettevõtjate ohjeldamise organ, sõjajärgse laose vastu võitlemise vahend. Ta mängis suurt osa rahva vara kaitsmisel riisumise ja hävitamise eest. Tööliskontrolli kehtestamisele vaatas V. I. Lenin kui esimesele samule sotsialistliku riigikontrolli suunas.

Sidudes kontrolli sisseseadmise partei ja riigi üldise tööplaaniga, poliitika, taktika ja strateegiaga, osutas V. I. Lenin erakordset hoolitsust ja tähelepanu sotsialistliku kontrolli põhimõtete väljatöötamisele, kontrollorganite tööle.

Sedamööda, kuidas laienesid ülesanded, mis olid seo-

tud nõukogude korra väljakujundamise ja tugevdamisega, meie kodumaa kaitsmisega sisemise kontrrevolutsiooni ja interventide vastu, rahvamajanduse taastamise ja sotsialistlike ümberkorraldustega linnas ning maal, rakendas partei abinõusid sotsialistliku kontrolli täiustamiseks, selle massilisuse ja efektiivsuse suurendamiseks.

Suurt tähelepanu pühendas sellele küsimusele partei VIII kongress. Ta osutas vajadusele «reorganiseerida radikaalselt kontroll Nõukogude vabariigis selleks, et luua tõeline, sotsialistliku iseloomuga kontroll».

Kongressi otsuste täitmisel etendas tähtsat osa V. I. Lenini aktiivsel osavõtul väljatöötatud dekreet «Riiklikust kontrollist», mille Ülevenemaaline Kesktäitevkomitee kinnitas 9. aprillil 1919. aastal. Vastavalt sellele dekreedile tehti Riigikontrolli Rahvakomissariaadi põhiülesandeks kontroll partei ja valitsuse direktiivide ja määruste täitmise üle nõukogude organisatsioonide poolt kõigil riikliku ja majandusliku ülesehituse aladel, võitlus ebaperemehelikkuse ja bürokratismi vastu, riikliku ülesehituse kogemuste üldistamine ja riigiaparaadi täiustamine. Dekreet rõhutas vajadust viivitamatult ühendada kõik kontrollorganid riigis ühtseks organiks, tõmmata rahvahulki laialdaselt kaasa kontrollimisele, parandada töötajate kaebuste ja avalduste läbivaatamist.

1920. aasta algul ühendati V. I. Lenini ettepanekul Riigikontrolli Rahvakomissariaat ja ühiskondlik kontroll tööliste ja talupoegade inspeksioonide näol ühtseks organiks — Tööliste-Talupoegade Inspeksiooni Rahvakomissariaadiks. Kohtadel loodi kubermangu, maakonna, valla ja linna töölis-talupoegade inspeksioonid. Ettevõtetes, asutustes, sõjaväeosades, nii linnas kui ka maal organiseeriti Tööliste-Talupoegade Inspeksiooni koostöörakukesed, ametiühinguorganisatsioonides aga koostöökomisjonid. Sel kombel leiti Tööliste-Talupoegade Inspeksioonis riikliku ja ühiskondliku töölis-talupoegade kontrolli ühendamise õnnestunud vorm.

V. I. Lenin jälgis Tööliste-Talupoegade Inspeksiooni tööd tähelepanelikult, suunas selle tegevust, hindas kõrgelt selle organi osa partei ja riigi ees seisvate probleemide lahendamisel. Ta kandis hoolt selle eest,

et Töölise-Talupoegade Inspektsiooni näol luua tõeliselt rahvalik, sotsialistlik kontroll, eeskujulik nõukogude asutus, kogu riikliku töö kontrollimise ja parandamise aparaat.

Töölise-Talupoegade Kontrolli Rahvakomissariaat ja selle kohalikud organid tegid suurt tööd võitluses bürokratismi ja asjaajamisega venitamise ning ametkondlike barjääride vastu, toiduainete, tööstuskaupade, ladude, materjalide ja kütuse arvelevõtmise ning hoidmise kontrollimisel.

Ent küllaldase ettevalmistusega kaadri puudumise ja kontrollorganite ebatäiusliku struktuuri tõttu ei suutnud Töölise-Talupoegade Inspektsiooni Rahvakomissariaat neil aastail täiel määral toime tulla partei poolt tema ette seatud suurte ülesannetega.

Võitnud Kodusõja ja teinud lõpu välismaisele sõjalisel interventsioonile, suunas partei kõik jõupingutused rahvamajanduse taastamisele, rahulikule sotsialistlikule ülesehitustööle. Partei selle loova töö aluseks sai meie maa sotsialistliku ümberkujundamise plaan, mille Lenin oli välja töötanud oma kuulsates teostes «Kuidas reorganiseerida Töölise-Talupoegade Inspektsiooni», «Pigem vähem, aga paremini», «Kooperatsioonist» ja teised.

Teravalt kerkis üles kogu riigiaparaadi kindlustamise ja täiustamise probleem. V. I. Lenin rõhutas korduvalt, et sellest, kuidas töötab meie nõukogude aparaat, kui paindlikuks ja tugevaks saavad tema sidemed töötajatega, sõltub rahvamajanduse taastamise edu, töölise ja talupoegade liidu tugevdamine.

Seoses nende probleemidega põhjendas V. I. Lenin kõikehaarava, alaliselt tegutseva range kontrollisüsteemi loomise ideed, millest võtaksid osa laiad töötajate hulgad, ja tegi ettepaneku ühendada Töölise-Talupoegade Inspektsiooni Rahvakomissariaat pärast selle reorganiseerimist kõrgema parteikontrolli organiga — Keskkontrollkomisjoniga. Partei XII kongress toetas kontrollorganite ümberkujundamise leninlikku plaani ühel häälel.

Vastavalt kongressi otsustele loodi ühendatud organ — Keskkontrollkomisjon — Töölise-Talupoegade Inspektsioon, hiljem aga selle kohalikud organid,

mis etendasid tähtsat osa võitluses meie partei ühtsuse säilitamise ja töölisklassi ning talupoegade liidu tugevdamise ning riigiaparaadi töö parandamise eest. Kesk-kontrollkomisjoni — Töölise-Talupoegade Inspeksiooni organid tegid palju reserve paremaks kasutamiseks eri tööstusharudes. Nad tegid ära suure töö kaubandusliku teenindamise parandamiseks ja aruandluse piiramiseks, võitlesid otsustavalt sotsialistliku seaduslikkuse rikkumise ja võimu kuritarvitamise ning rahva vara riisujate vastu. Kontrolli tulemused tehti laiale avalikkusele teatavaks. See kõik aitas kaasa sotsialistlikule ülesehitustööle, meie riigi võimsuse kindlustamisele.

Pärast 1945. aastat, likvideerinud lühima ajaga saksa fašistlike anastajate vastu peetud sõja rängad tagajärjed, viis nõukogude rahvas Kommunistliku Partei juhtimisel edukalt lõpule sotsialismi ehitamise ja asus lahendama maailmaajaloolist ülesannet — looma kommunismi materaal-tehnilist baasi. Sel perioodil võttis partei kasutusele rea tähtsaid abinõusid leninlike põhimõtete ja parteielu normide taaskehtestamiseks, sotsialistliku demokraatia arendamiseks ja rahvahulkade laiaks kaasatõmbamiseks riigi- ja ühiskondlike asjade juhtimisele. Partei pidas möödapääsmatuks kujundada demokraatlikel alustel ümber ka riiklik kontroll meie maal.

Partei programmis, mis võeti vastu NLKP XXIII kongressil, öeldakse: «Vastavalt Lenini juhenditele peavad pidevalt funktsioneerima kontrollorganid, mis ühendavad riikliku kontrolli ühiskondliku inspeksiooniga keskses ja kohtadel. Partei suhtub rahvakontrolli inspeksioonidesse kui tõhusasse vahendisse laiade rahvahulkade kaasatõmbamiseks riigivalitsemisest osavõtmisele, seaduslikkusest range kinnipidamise kontrollimisele, kui riigiaparaadi täiustamise, bürokratismi väljajuurimise ja töötajate ettepanekute õigeaegse elluviimise vahendisse.»

1962. aasta lõpul loodi parteilis-riikliku kontrolli organid, kes, nagu märkis NLKP Keskkomitee 1965. a. detsembripleenum, tegid tähelepanuväärset tööd partei ja valitsuse otsuste täitmise kontrollimiseks võitluses sotsialistliku majanduse tõusu ja riikliku distsipliini

tugevdamise eest ning kommunistide ja parteitute laiade hulkade kontrollist osavõtule kaasatõmbamiseks.

1965. aasta detsembris toimunud NLKP Keskkomitee pleenum võttis vastu otsuse, mis oli suunatud kontrollisüsteemi edasisele täiustamisele meie maal; eesmärgiga haarata veel rohkem töötajaid kontrolli läbi viimisele ja suurendada nende osa kontrollorganite töös, reorganiseeriti parteilis-riikliku kontrolli organid rahvakontrolliorganiteks. Pleenumi otsuses kriipsutati alla, et rahvakontrolliorganid peavad saama üheks kõige efektiivsemaks vahendiks, et veel laiemalt haarata töötavaid hulki riigiasjade juhtimisele, kindlustada süstemaatilist kontrolli partei ja valitsuse direktiivide täitmise üle nõukogude, majandus- ja teiste organisatsioonide poolt, aktiivselt kaasa aidata riikliku distsipliini ja sotsialistliku seaduslikkuse tugevdamisele.

Me tegime põgusa ekskursi meie riigi kontrollorganite tekke, arengu ja vormimuutuste ajalukku. Ent kõige selle juures nende tegevuse iseloom ei muutunud; see seisneb partei ja valitsuse direktiivide täitmises töötajate laiade kihtide maksimaalse kaasatõmbamise teel. Rahvakontrolliorganitele nagu kõikidele meie ühiskondlikele ja riiklikele organisatsioonidele on omane leninlik tööstiil — juhtimise kollektiivsus, toetumine kollektiivsele kogemusele ja rahvahulkade tarkusele, sidemete laiendamine nendega. Just need miljonid töölised, kolhoosnikud ja teenistujad, kes võtavad osa partei ja valitsuse direktiivide kontrollimisest, aitavad neid ellu viia, kujutavadki endast rahvakontrolliorganite peamist, otsustavat jõudu. Rahvakontrolöride armee ulatub meie maal praegu 8 miljoni inimeseni, meie vabariigis aga peaaegu 48 000-ni.

Partei ja valitsuse direktiivide täitmise kontrollimine on suur ja keeruline ettevõte. See nõuab rahvakontrolliorganitelt loomingulist initsiatiivi, täpset organiseerimist, järjekindlust, püsivust, suurt printsiipaalsust ja objektiivsust.

Ühiskondliku elu sündmuste ja faktide teaduslik analüüs ja kollektiivsus töös kindlustavad edu vaid sel juhul, kui partei- ja teised ühiskondlikud organisat-

sioonid ning riiklikud organid lähenevad kõigi ülesannete lahendamisele asjalikult ja konkreetselt. Lenin pidas eriti tähtsaks kommunistlikku asjalikkust, oskust rakendada analüüsi tulemusi praktikas, kollektiivselt väljatöötatud otsuste täitmise täpset organiseerimist. Varsti pärast sotsialistliku revolutsiooni võitu kirjutas ta: «Nüüd on peamiseks ja järjekordseks just praktilisuse ja just asjalikkuse loosung... Praegu on asi just selles, et asuda igast küljest selle hoone praktilisele püstitamisele, mille plaani me oleme visandanud juba ammu...» (V. I. Lenin. Teosed, 27. kd., lk. 189.)

Asja huvides on vaja oskuslikult ühendada analüüsi ja praktilist tööd. On halb, kui inimene ei analüüsi oma tegevust, vaid kohe, nii-öelda käigu pealt tegutsema hakkab. Sel juhul on raske vältida askeldamist, läbimõtlemata otsuseid ja tegusid. Paraku on aga olemas ka teine äärmus — kui inimesed ülemäära harrastavad igasuguste andmete kogumist, korraldavad hulgaliselt igasuguseid nõupidamisi, uurimisi, joonestavad graafikuid, joonistavad diagramme, räägivad ülespuhutult ühtedest või teistest saavutustest ja puudustest parteitöös, kuid tegelikus elus saadavad vähe korda. Asjale sellise lähenemise tagajärjel jäävad kõik järeldused ja isegi kõige õigemad kollektiivselt kavandatud abinõud õhku rippuma.

Asjalikkuse tähtsaim tunnus on sõna ja teo ühtsus. Rahvakontrolliorganite parteilise juhtimise olemust võikski sõnades lühidalt väljendada nii — taotleda väsimatult sõna ja teo ühtsust.

EKP Keskkomitee ning partei linna- ja rajoonikomiteed juhivad oma praktilises tegevuses NLKP XXIII kongressi otsustest, mis kohustasid parteiorganisatsioone suunama rahvakontrolliorganite tööd ja osutama neile igakülgset abi. EKP XV kongress rõhutas samuti rahvakontrolliorganite suurt tähtsust töötajate laiade hulkade kaasatõmbamisel riigiasjade juhtimisele. Kongress konstateeris, et linna- ja rajoonikomiteed, rahvakontrolligrupid ja -postid on aruandeperioodi jooksul teinud ära märkimisväärse töö partei ja valituse direktiivide faktilise täitmise kontrolli organiseerimisel, võitluses ebamajanduslikkusega, materiaalsete

väärtuste säilitamisel vajaliku korra loomisel, tooraine ja materjalide ökonoomsel kasutamisel ning tööstusettevõtete, ehituste, kolhooside ja sovhooside tootmisnäitajate parandamisel. Kongress kohustas partei linna- ja rajoonikomiteesid ning partei-algorganisatsioone ka edaspidi järjekindlalt tegelema rahvakontrolligruppide ja -postide tööga, igati toetama ja oskuslikult suunama nende initsiatiivi. Kongressi juhend rahvakontrolöridele oli: keskendada tähelepanu sisemiste reservide ja kasutamata võimaluste väljaselgitamisele tootmise efektiivsuse suurendamiseks, kokkuhoiurežiimi rangele jälgimisele, materiaalsete ja rahaliste ressursside otsustarbekale kulutamisele ning toodangu kvaliteedi parandamisele ja omahinna alandamisele.

Nüüd on meil saanud reeglits vaadata parteikomiteedes läbi rahvakontrolliorganite tööplaanid ja kuulata nende aruandeid. Ükski rahvakontrolöride signaal ei jää parteiorganisatsioonide poolt tähelepanelikult läbi arutamata.

EKP Keskkomitee büroo on viimasel ajal vastu võtnud mitu määrust rahvakontrolliorganite ja nende tegevuse parteilise juhtimise paremustamiseks.

On üldistatud EKP Paide Rajoonikomitee kogemusi rahvakontrolliorganite tegevuse juhtimisel ja kuulatud ära rahvakontrolli Viljandi rajoonikomitee tööaruanne. EKP Keskkomitee otsuse kohaselt on kõikides ettevõtetes, kolhoosides, sovhoosides, organisatsioonides ja asutustes korraldatud töötajate koosolekuid, kus rahvakontrolligrupid esinesid aruannetega.

Eesti NSV rahvakontrolliorganid on teinud rea ettepanekuid. Nii näiteks kiitis EKP Keskkomitee heaks ja toetas rahvakontrolli initsiatiivi ökonoomia ja kokkuhoiu korraldamisel. EKP linna- ja rajoonikomiteed jälgivad rahvakontrolliorganite tööd lakkamatult, suunavad seda, arutavad pleenumitel ja büroodel selle tähtsa tööloigu parteilise juhtimise paremustamise küsimusi, võitlevad kontrolli efektiivsuse suurendamise eest. Nii kuulas EKP Põlva Rajoonikomitee oma pleenumil ära rahvakontrolli rajoonikomitee esimehe aruande «Partei ja valitsuse direktiivide täitmist kontrolliva komitee tööst» ning rajoonikomitee organiseerimisosakonna juhataja ettekande «Rahvakontrolligruppide ja -pos-

tide tegevuse parteilise juhtimise paremustamise abinõudest». Küsimuste tõstatamist parteikomiteedes võib ainult tervitada. Ka vabariigi teised partei linna- ja rajoonikomiteed on kuulunud parteiorganisatsioonide sekretäride ettekandeid ja aruandeid rahvakontrolligruppide ja -postide töö juhtimisest. Kahjuks ei tehta aga seda veel kõikjal.

Tuleb silmas pidada, et grupid ja postid moodustavad rahvakontrollisüsteemi aluse. Nad on kutsutud teostama kontrolli vahetult ettevõtetes, kolhoosides, sovhoosides ja ehitustel, s. t. seal, kus otsustatakse meie rahvamajandusplaanide elluviimise edu. Nende kohuseks on aidata parteiorganisatsioonidel ja administratsioonil kõikides tootmise juhtimise ja teenindamise lõikudes sellist olukorda luua, mis välistaks ebamajanduslikkuse ja raiskamise, riikliku distsipliini ja sotsialistliku seaduslikkuse rikkumise. Nimelt gruppide ja postide tegevuses võib ja peab ilmnema rahvakontrolli tähtsaim külg — profülaktika jõud, puuduste ja seaduserikkumiste ärahoidmine. Selles on rahvakontrolli otsustav jõud. Parteiorganisatsioonide ja rahvakontrolli komiteede tähtsaim kohustus on seda jõudu aktiivselt ära kasutada.

Praktika näitab, et rahvakontrolli edu, tema kontrollkäikude, ülevaatuste ning reidide efektiivsus ja resultatiivsus sõltuvad ennekõike gruppide ja postide aktiivsusest. Kui kontrollimisel on mitte kantseleilik, kabinetlik, vaid massiline iseloom, kui rahvakontrollid — töölisel, kolhoosnikud, spetsialistid — ise otsivad ja selgitavad välja reserve ettevõtetes, kolhoosides, sovhoosides ja ehitustel, aitavad neid kasutusele võtta, võitlevad energiliselt puuduste ja seaduserikkumiste kõrvaldamise eest, siis annab kontroll kahtlemata märgatavaid tulemusi. Rahvakontroll pole kantseleide asi. Kabinetlik kontroll ei saa olla efektiivne.

Just seepärast peavad parteiorganisatsioonid rahvakontrolli juhtides ennekõike hoolitsema selle ühiskondliku aluse arendamise, gruppide ja postide aktiivsuse suurendamise ja nende ridade lakkamatu kasvu eest.

Kõike seda võib öelda Maardu kombinaadi, Tallinna Vineeri- ja Mööblikominaadi, Kunstsarvete-haste, keemiakombinaadi «Orto», tehase «Ilmarine», Kiviõli kae-

vanduse, Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadi, Salutaguse ja Kambja sovhoosi, Kingissepa rajooni Mustjala kolhoosi, ujuvbaasi «Stanislaw Moniuszko» ja paljude teiste parteiorganisatsioonide töö kohta. Nendes organisatsioonides on rahvakontrolligrupid ja -postid saanud suureks ühiskondlikuks jõuks. Nad kontrollivad partei ja valitsuse direktiivide täitmist, võitlevad pidevalt majanduslikkuse ja kokkuhoiu eest, selgitavad välja tootmisreserve, taotlevad toodangu kvaliteedi parandamist, jälgivad tehnika korrasolekut ja kasutamist. likvideerivad väikseimadki ebaperemehelikkuse ilmingud ja riikliku distsipliini rikkumised.

Hästi juhib rahvakontrolligruppi Kambja sovhoosi parteiorganisatsioon (parteibüroo sekretär Endel Kartau). Siin on grupi tööplaanid alati hästi läbi mõeldud, need vaadatakse läbi parteibüroo istungitel. Grupi liikmetele korraldatakse regulaarselt õppusi, antakse neile konkreetseid ülesandeid. Kõigil 50 rahvakontrolöril on kindlad ülesanded ja nad võtavad reididest süstemaatiliselt osa. Selle tulemusena tegutseb grupp aktiivselt ja on parteiorganisatsioonile tootmise juhtimisel tõsiseks toeks.

Nii seadis grupp kevadkülvi perioodil sisse alalise kontrolli külvitööde kvaliteedi üle ja jälgis agrotehnika reeglitest kinnipidamist. Sovhoosi juhtkond sai külvitööde käigul silma paremini peal hoida ning tekkinud raskused ja puudused õigel ajal kõrvaldada. Suvel kontrollis grupp loomade karjamaadel pidamist ning sööda varumist ja piima kvaliteeti ning säilitamist.

Viljakalt töötavad rahvakontrolligrupid Tallinna Vineeri- ja Mööblikombinaadis. Suurt tähelepanu pööratakse siin kontrollile tooraine ja materjalide arvestuse ning säilitamise, uue tehnika ja tehnoloogia tootmisse juurutamise ning tööaja kasutamise üle. Grupp on analüüsinud transpordiseisakute põhjusi ja uurinud, kuidas kasutatakse tootmisjääke jne.

Rahvakontrolöride aktiivsel osavõtul rakendati mõjuvaid abinõusid vineeri ülekulu vähendamiseks. Rahvakontrolligrupi ettepanekul seati metsatsehhis üles teine konsoolkraana, mehhaniseeriti liimi etteandmine pressivaltsidele vineeritsehhis, hakati väärispuidu jäätmetest tegema parketiliiste jne. Ainuüksi nende

küsimuste lahendamine andis ettevõttele 200 000 rubla kasumit.

Kombinaadis on kokku 206 rahvakontrolöri, üheksas tsehhis on tsehhigrupid. Rahvakontrolligrupid näevad ja tunnevad parteikomitee (sekretär sm. Tšerevaško) ja administratsiooni (kombinaadi direktor sm. Štšennikov) alalist hoolitsust. Nende ettepanekud leiavad alati toetust. 1969. aastal avaldati 13 rahvakontrolörile direktori käskkirjaga kiitust, 14 inimest autasustati kombinaadi aukirjaga, 57 aktivisti said rahalise preemia.

Omandanud soliidseid praktilised kogemused, teevad rahvakontrolli linna- ja rajoonikomiteed ning nende kohapealsed organid suurt organisatsioonilist tööd. 47 protsendil rahvakontrolligruppide esimeestest on kõrgem või kesk-eriharidus (mis iseenesest pole sugugi halb, eriti kui arvestada, et 1968. aastal oli see protsent 40). Ometi vajavad need kaadrid alalist abi ja õpetamist.

Enamikus vabariigi linnades ja rajoonides töötati välja rahvakontrolli aktiivile mõeldud seminaride, loengute ja ettekannete plaanid, Tallinnas ja Narvas ning Valga, Haapsalu ja Viljandi rajoonis loodi õigusteaduse rahvaülikoolide juures rahvakontrolli fakulteedid. Hea algatus! Eriti rõõmustab, et tunduvalt on paranenud kogemuste vahetamine. Seejuures tuleb esile tõsta Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee juures korraldatavaid seminarnõupidamisi linna- ja rajoonikomiteede mittekoosseisuliste osakondade juhatajatele ja teistele töötajatele.

Tingimata tuleb peatuda veel ühel küsimusel — kontrolli avalikkusel. Komiteed ja grupid on hakanud töötajaid laiemalt informeerima kontrollkäikude tulemustest, kasutades selleks mitmesuguseid koosolekuid nendes või teistes kollektiivides, ajakirjandust, sealhulgas seinalehti, stende, raadiot ja televisiooni. Ent seda reeglina kontrolli tagajärgede kohta. Paistab silma rahvakontrolligruppide ja -postide töö vormide ja meetodite kohta käivate artiklite ja materjalide väike hulk, real juhtudel aga nende täielik puudumine. See on tõsine puudus, mille kõrvaldamisele tuleb juhtida parteikomiteede tähelepanu. Et tutvustada ja üldistada

rahvakontrolöride töökogemusi, on vaja kasutada sellist massitribüüni, nagu seda on ajakirjandus, raadio ja televisioon.

Teistes käesoleva kogumiku materjalides vaadeldakse rahvakontrolliorganite töö küsimusi põhjalikult ja mitmest aspektist, mis lubab käesolevas artiklis piirduda üldisemate seisukohtadega rahvakontrolliorganite parteilise juhtimise küsimustes.

Kui Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee tutvus partei Paide rajoonikomitee kogemustega rahvakontrolliorganite juhtimise alal, märkis ta, et see töö kannab seal mitte episoodilist, vaid püsivat iseloomu. See on väga tähtis asjaolu, sest ainult sel tingimusel muutub parteiline juhtimine mõjusaks, efektiivseks, saavutab eesmärgi, kannab arvestatavat vilja. Mitte kuidagi ei saa näiteks nõustuda sellise olukorraga, et 1969. aastal ei vaadatud Pärnu ja Narva linnakomitee ning Kohtla-Järve rajoonikomitee büroodel ega pleenumitel läbi ühtki rahvakontrolli parteilise juhtimise parandamisega seotud küsimust.

Pöördugem tagasi partei Paide rajoonikomitee juurde. Siin õpib rajoonikomitee koos rahvakontrollikomiteega tundma rahvakontrolöride kaadrit, siin teatakse inimesi nende tegude ja mitte ankeedi järgi. See on võimaldanud komplekteerida mittekoosseisulised osakonnad algatusvõimeliste ja kogenud inimestega. Rajoonis tegutseb üle 240 rahvakontrolligrupi ja -posti, kelle koosseisu on delegeeritud 1520 kolhooside ja sovhooside ning tööstuse eesrindlast. Nende hulgas on 415 kommunisti ja 195 kommunistlikku noort; 608 kontrolöri on naised. Hästi on korraldatud aktiivi õppus. Kontrolli taseme tõstmisele on suuresti kaasa aidanud tava vaadata tähtsamates küsimustes kontrolli materjalid läbi partei rajoonikomitee bürool.

Parteiline juhtimine ei tohi mingil juhul olla dubleerimine ega väiklane eestkoste. Tööd tuleb teha nii, et rahvakontrolliorganid täidaksid nende ette seatud ülesandeid maksimaalse vastutusega. Rahvakontrolliorganite töös tuleb kõrvalekaldumatult juhinduda V. I. Lenini väljatöötatud parteielu normidest, parteilise ja riikliku juhtimise põhimõtetest. Nimelt selle

järgi, mil määral rahvakontrolli aparaat vaeb iga oma otsust ja sammu nende normide ja põhimõtete põhjal, võib otsustada tema tööstiili üle ja järelikult ka hinnata selle tagajärgi.

Rahvakontrollile pandud suur vastutus eeldab kõrget organiseeritust, täpsust ja ökonoomsust töös, sõna ja teo ühtsust, teadmisi ja veendumusi. Nendest põhimõtetest juhinduvad oma töös Eesti NSV rahvakontrollid.

UUTE NÕUETE KÕRGUSEL

O. MERIMAA

Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee esimees

«...Rahvakontrolliorganitel on nõukogude ühiskonnas tähtis koht, nad kujutavad endast üht sotsialistliku demokraatia vormi. Nende kaudu kontrollivad laiad töötajate hulgad majanduselu, majanduslikku ja kultuurilist ülesehitustööd, võtavad osa riigi juhtimisest».

Selles NSV Liidu rahvakontrolliorganite põhimääruse sättes leiab väljenduse rahvakontrolliorganite olemus, nende koht Nõukogude riigi süsteemis.

Pärast NLKP Keskkomitee 1965. aasta detsembripleenumi otsust partei- ja riigikontrolli organite reorganiseerimise kohta rahvakontrolliorganiteks on viimased partei juhtimisel muutunud suureks ühiskondlikuks jõuks. Nende tegevusest võtab meie maal osa ligi 8 miljonit, Eesti NSV-s peaaegu 48 000 töolist, kolhoosnikku, haritlast ja pensionäri. Rahvakontrolligrupid ja -postid tegutsevad kõigis ettevõtetes, kolhoosides, asutustes ja organisatsioonides, kõigis tootmise, juhtimise ja teenindamise lõikudes.

Möödunud aasta, uue põhimääruse alusel tegutsemise esimene aasta, oli vabariigi rahvakontrolliorganite edasise organisatsioonilise kindlustumise, kontrollitöö süvenemise ja täiustumise aastaks. Selle aja jooksul toimus rahvakontrolliorganite tegevuses märgatavaid muudatusi, nende igapäevane tööpraktika rikastus uute vormide ja meetoditega.

Suurt mõju selles suunas avaldasid aasta algul toimunud rahvakontrolligruppide ja -postide ümbervahetused. Töötajate koosolekutel analüüsiti üksikasjaliselt rahvakontrollorjade tegevust, anti uutele gruppidele ja

postidele soovitusel ja ülesanded edaspidiseks tegevuseks. Selle ürituse tähtsusest ja ulatusest kõneleb kas või see, et nendest koosolekutest võttis osa 281 000 töötajat, ettepanekutega esines 9300 inimest. Tehtud töö tulemusena kasvas vabariigi rahvakontrolli aktiiv 3000 rahvakontrolööri võrra.

Sellist rahvakontrolöride arvu suurenemist tuleb pidada õigeks. Mitmetes tootmisliitudes, eriti tsehhides, vahetustes, osakondades, farmides jm. oli rahvakontrolöre veel vähe. Ümbervalimistega see puudus paljudes kohtades kõrvaldati ja rahvakontrolöride paiknevus ühtlustus.

Teiseks, rahvakontrolligruppide struktuuris toimusid nihked paremusele. Nimelt moodustati täiendavalt juurde 500 gruppi ja seda endiste väikeste tsehhide, osakondade, farmide jt. rahvakontrollipostide asemele. Selle tulemusena rahvakontrolligruppide struktuur lähenes ettevõtte või majandi struktuurile. See aga on positiivne nähe, sest on ju grupp iseseisev üksus, mis kannab kaasvastutust tsehhis, osakonnas, farmis jm. valitseva olukorra eest. Meie senine tööpraktika on tõestanud, et tsehhide, osakondade jt. rahvakontrolligruppide töö on palju tõhusam võrreldes rahvakontrollipostide tegevusega, kuna see annab täiendavaid võimalusi rahvakontrolöride juhendamiseks ja initsiatiivi arendamiseks ning tõstab nende vastutust.

Kolmandaks tahaksin ära märkida seda, et ümbervalimistega tugevnes rahvakontrolöride koosseis. Gruppidesse on valitud 13 263 kommunisti ja 4808 kommunistlikku noort. Sinna valiti just need seltsimehed, kes oma aktiivse ja printsiipiaalse tööga väärivad rahvakontrolööri austavat nime. Eriti tahaks märkida seda, et praegu on enamiku gruppide juhtideks tugevad ja kogemustega esimehed. Nende hulgas on palju endisi partei-algorganisatsioonide sekretäre, kogemustega spetsialiste ja teisi, kellele on riigi ja kollektiivi huvid kõige tähtsamad. Nimetaksin mõnda neist: V. Nurm — tehase «Ilmarine» ohutustehnika insener, K. Sarnak — pensionär, Maardu Keemiakombinaadi rahvakontrolligrupi esimees, Z. Kortjakova — Kreenholmi Manufaktuuri Vana Kudumisvabriku töö- ja töötasu osakonna juhataja, V. Kalda — Mahtra sovhoosi osakonnajuha-

taja, N. Timofejeva — Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keemia Instituudi noorem teaduslik töötaja, V. Auväärt — Kingissepa rajooni «Ühenduse» kolhoosi melioraator, E. Lekk — Paide rajooni «9. Mai» kolhoosi farmimehaanik, J. Kõresaar — Jõgeva rajooni M. Lillevere nimelise kolhoosi kunstseemendustehnik, A. Lugenberg — Rakvere rajooni Uhtna külaraamatukogu juhataja, R. Aruksaar — Tartu Leivakombinaadi katlakütja, H. Konga — Kommunaalmajanduse Ministriumi valitsusejuhataja, A. Kärt — baaslaeva «Stanislaw Moniuszko» IV järgu mehaanik tehnoloogiliste seadmete alal, M. Roos — tehase «Norma» trükiosakonna juhataja, ja paljud, paljud teised.

Rahvakontrolligruppide ümbervalimise perioodil täiendati ka komiteede juures tegutsevat aktiivi. Suurt ja tänuväärset tööd teevad vabariikliku komitee liikmed: Tallinna Masinaehitustehase märkijate brigadir sotsialistliku töö kangelane A. Valdov, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keemia Instituudi direktor O. Kirret, Kuusalu kolhoosi aiandusagronoom F. Ots jt.; Tallinna Linna Rahvakontrolli Komitee liikmed: Elamuehituskombinaadi brigadir, sotsialistliku töö kangelane L. Vammus, Kaubandusliku Inventari Tehase direktor R. Podgornõi; Rakvere Rajooni Rahvakontrolli Komitee liige, «Energia» kolhoosi põllutöölaine L. Hainsaar ja mitmed teised.

Tulemuslikult juhivad mittekoosseisuliste osakondade tööd sm-d M. Loog ja V. Piilberg (Tartu linn), H. Küla (Kingissepa rajoon), J. Juurik (Kohtla-Järve linn), I. Krainjaja (Tallinna Keskrajoon) jt.

Suure vastutustundega suhtuvad oma ülesannetesse Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee mittekoosseisulised inspektorid A. Sari, J. Seljamaa, A. Bodrenko, A. Erm, V. Tšistjakov, S. Simmul, A. Nurmik, D. Fuks, Tallinna Linna Rahvakontrolli Komitee inspektorid E. Lootus, F. Inglise, R. Zommer, Põlva rajooni Rahvakontrolli Komitee inspektorid K. Peedumäe, O. Margus ja paljud teised. Kontrollialases tegevuses rakendavad oma suuri töö- ja elukogemusi meie aktivistid — personaal-pensionärid V. Oja, A. Hendrikson, E. Vorontsov, O. Saar, J. Kiiemets, pensionärid R. Minevski, I. Kobelski ja mitmed teised.

Rahvakontrolliorganite organisatsiooniline tugevnemine on tingitud ka V. I. Lenini põhimõtte kontrolli massilisusest ellurakendamisest meie praktilises tegevuses. Teatavasti rõhutas V. I. Lenin eriti põhimõtet, et sotsialistlikus riigis peab kontroll olema üldrahvalik ja osavõtt sellest peab hõlmama kogu töörahvast. Kõneldes NLKP Keskkomitee 1965. aasta detsembripleenumil rahvakontrolli ülesannetest, kriipsutas sm. L. Brežnev alla, et mida rohkem inimesi haaratakse kontrollimisele kaasa, järelikult, mida rohkem töötajaid tõmmatakse kaasa riigivalitsemisele, seda paremini hakkab töötama meie riiklik süsteem, seda edukamalt lahendatakse majandusliku ja kultuurilise ülesehitustöö ülesandeid.

Nendest põhimõtetest lähtudes tuleb tunnistada, et kuigi ära on tehtud suur töö, ei saa seda pidada veel lõppenuks. Meil on siiski veel ettevõtteid ja majandeid, küla- ja alevinõukogusid, tsehhe ja osakondi, kus rahvakontrolöride arv ja koosseis ei kindlusta vajalikku kontrolli ning mõju. Kui aga arvestada veel sellega, et igas ettevõttes, majandis ja asutuses toimub töötajate liikumine, kusjuures gruppidest lahkub ka rahvakontrolöre, siis rahvakontrolligruppide koosseisu täiendamine peab edaspidi toimuma regulaarselt. Ka kommunistlikke noori on veel vähe rahvakontrolöride hulgas. Kõik see nõuab, et rahvakontrolligruppide ja -postide kindlustamisega tuleb tegelda pidevalt ka edaspidi.

Nel andaks, põhimääruse kinnitamine, rahvakontrolligruppide aruannete kuulamine ja uute liikmete valimine muutis märgatavalt suhtumist rahvakontrolöride tegevusse. Töötajate kollektiivid hakkasid paremini mõistma nende tegevuse olemust, tunnetama oma vastutust gruppide töö eest, nägema nendes suurt ühiskondlikku jõudu. Koos sellega hakkasid ettevõtete ja majandite juhtijad rohkem huvi tundma gruppide tegevuse vastu, osa võtma rahvakontrolöride instrueerimisest ja õpetamisest. See on seaduspärane nähe, sest sügavat, tulemusrikast kontrolli saavad teostada ainult hästi informeeritud rahvakontrolörid, ja kuivõrd kontrollimine on üks teravamaid ühiskondliku tegevuse vorme, peab grupp nägema ja tundma juhtkonna toetust.

Teiselt poolt, aruandmine kollektiivile tõstis ka rahvakontrolöride vastutustunnet kollektiivi tegevuse eest, andis neile moraalse aluse ja ka kohustuse teha oma tööd senisest paremini.

Vaatamata sellele, et rahvakontrolliorganid on tihe- dalt seotud töötajate kollektiividega, et nende tegevus toimub avalikkuse ees ja toetusel, kujunes neil koos- olekutel siiski eriline õhkkond — kollektiivse aruta- mise õhkkond, kus igakülgset analüüsi oma kontrolli häid ja puudulikke külgi, kus kõigi tähelepanu oli suu- natud kontrolli tõhustamisele. Seda mõju süvendas veel asjaolu, et rahvakontrolligrupi tegevuse arutamine toimus NSV Liidu rahvakontrolliorganite uue põhi- määruse tundmaõppimise valgusel.

Kõik see — partei XXIII kongressi ja 1965. aasta detsembripleenumi otsused, NSV Liidu rahvakontrolli- organite põhimääruse laialdane tundmaõppimine ja rakendamine, rahvakontrolligruppide aruanded tööta- jate kollektiividele, uute gruppide ja postide valimine — aitas kaasa rahvakontrolliorganite töö täiustamisele ja aktiveerimisele, nende autoriteedi suurenemisele.

Näiteks Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadis reorga- niseeriti rahvakontrolliorganite süsteem. Endise 24- liikmelise kombinaadigrupi ja 20 posti asemel moodus- tati 25-liikmeline kombinaadigrupp, 10 tsehhigrupi 73 liikmega ja 19 posti 58 liikmega. 156-liikmeline rahvakontrolöride kollektiiv on kahtlemata hea orga- niseerimise korral suuteline teostama pidevat ja konk- reetset kontrolli. Rahvakontrolöride arvu suurenemi- sega kaasnes seal ka töö sisuline ümberkorraldamine. Kombinaadi rahvakontrolligrupi liikmed jaotati viide sektsiooni, mida juhivad grupi büroo liikmed. Aasta- sed kogemused näitavad, et töö ümberkorraldamine on ennast õigustanud. Võiks märkida ökonoomikasekt- siooni poolt organiseeritud kontrollimist tööaja kasuta- mise üle. Avastatud reservidest tehti ettekanne par- teikomitee istungil. Kombinaadi juhtkond võttis tarvi- tusele abinõud väärnähtuste likvideerimiseks.

Uue tehnika juurutamise ja seadmete ekspluateeri- mise kontrolli sektsioon võttis pideva kontrolli alla elektri- ja soojusenergia säästliku kasutamise. Sekt- siooni liikmed selgitasid välja tsehhid ja töötajad, kes

ei pea kinni elektri- ja soojusenergia kasutamise eeskirjadest, ning tõstsid vastavad küsimused üles kombinaadi juhtkonna ees, kes töötas välja konkreetse ürituste plaani elektri- ja soojusenergia kokkuhoiuks.

Toodangu kvaliteedi ja riiklike plaanide täitmise kontrolli seksioon jälgib plaaniülesannete täitmist ja analüüsib kombinaadile esitatud reklamatsioonide põhjusi.

Loominguline lähenemine grupi töö organiseerimisele, kõigi vajalike vahendite rakendamine ja kasutamine on aidanud kaasa kombinaadi töönäitajate parandamisele.

Oma tööd on tõhustanud Paide Kolhooside Ehituskontori rahvakontrolligrupp (grupi esimees kaadriosakonna juhataja Leida Bergvald). 37-liikmelisse gruppi kuulub töotajaid igast tööloigust ja erialalt. Töö operatiivseks juhtimiseks on moodustatud 7-liikmeline büroo. Sellele grupile on iseloomulik kontrollimiste põhjalik ettevalmistus, nende asjalik teostamine ja tulemuslikkus. Seda saavutatakse sellega, et rahvakontrollöridele korraldatakse õppusi, koostatakse põhjalikud kontrollimiste plaanid ja kontrollimistele tõmmatakse kaasa spetsialiste. Kontrollimiste tulemused arutatakse läbi grupi koosolekutel, kus töötatakse välja ka ettepanekud olukorra parandamiseks vastavas tootmisloigus ning, mis võib-olla on kõige tähtsam, võetakse aktiivselt osa tehtud ettepanekute realiseerimisest ja täitmise kontrollist. Näiteks pani rahvakontrolligrupp tähele, et autosid kasutati ebamajanduslikult ja tehti palju tühisõite. Otsustati asja kontrollida. Kontrollimise tulemusena seati sisse autoliikluse marsruudikaardid objektide vahel, mis hoiavad ära kõrval sõidu ja ajaviitmise ning võimaldab kiiresti avastada juurdekirjutused. Parandati dispetšeriteenistust. Viie ajatööauto asemel hakati kasutama ainult kahte, alatoonnažilisteks vedudeks ainult pikk-kabiinautosid jne. Regulaarselt on grupp kontrollinud ehitusmaterjalide laoseisu ehitusobjektidel ja materjalide hoidmist, kütuse ja elektrienergia kokkuhoidu jm. Kütte säästliku kasutamise alal tehtud töö tulemusena hoiti näiteks 1969. aastal kokku 90,1 t kütust.

Oma tööd on parandanud paljud rahvakontrolligrupp

pid vabariigi kolhoosides ja sovhoosides. Näiteks Jõgeva rajooni M. Lillevere nimelise kolhoosi rahvakontrolligrupp võtab kontrolli alla aktuaalsed ja vajalikud küsimused, kontrollimised on põhjalikud ja tulemuslikud.

Hea resultatiivsus on saavutatud eelkõige seetõttu, et majandi juhtkond (juhatuse esimees V. Laos) ning parteiorganisatsioon (sekretär R. Saviauk) näevad rahvakontrolligrupis oma peamist abilist kitsaskohtade likvideerimisel, mistõttu nad toetavad ja abistavad igati rahvakontrolöre. Et M. Lillevere nimeline kolhoos tunnistati vabariigi parimaks kolhoosiks 1969. aastal, selles on kahtlemata osake rahvakontrolöride tööd.

Partei ja valitsuse määrused juhtimise täiustamise ning odavamaks muutmise kohta ja majandusreform seavad ministeeriumide ja keskasutuste kui otseste ning tähtsaimate juhtimisorganite ette kõrgendatud nõudmised. Seoses sellega on suurenenud ka ministeeriumide rahvakontrolligruppide osa, nende vastutus partei ja valitsuse direktiivide täitmise eest. Õigesti on ajanõuetest aru saanud Eesti NSV Kommunaalmajanduse Ministeeriumi rahvakontrolligrupp. Ministeeriumi rahvakontrolörid kontrollivad pidevalt partei ja valitsuse direktiivide faktilist täitmist ministeeriumi aparaadi poolt. Põhitähelepanu on suunatud ministeeriumi aparaadi töö organiseerimise, asjaajamise parandamise ja täiustamise küsimustele. Selleks korraldati 1969. aastal 14 suuremat kontrollimist. Kontrollimismaterjalide alusel koostati, vastavalt ministri korraldusele, ürituste plaan ministeeriumi töö ja asjaajamise parandamiseks. Nimetatud plaani on hakatud aktiivselt realiseerima.

Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee üldistas selle ministeeriumi rahvakontrolligrupi töökogemused ja soovitas kõigil keskasutuste rahvakontrolligruppidel neid kasutada.

Esile võiks tõsta veel paljude, paljude rahvakontrolligruppide head ja tulemusrikast tööd.

Seda tunnistades ja hinnates peame me aga nägema ka neid reserve ja puudusi, mis siiski veel esinevad rahvakontrolligruppide tegevuses, nende juhtimises. Põhimised neist on üldistatud EKP Keskkomitee büroo otsuses «Viljandi Rajooni Rahvakontrolli Komitee tööst».

Keskkomitee bürool märgiti, et tehtud suure töö kõrval paljudes ettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides ei ole veel põhjalikult läbi mõeldud rahvakontrolligruppide ja -postide struktuuri, mistõttu see ei vasta kõikjal majandite tootmisstruktuurile. Mõned rahvakontrolligrupid aga tegelikult ei tööta, neil ei ole tööplaane, ei toimu gruppide koosolekuid ja paljud gruppide ning postide liikmeid ei oma konkreetseid ülesandeid.

Märgiti, et paljud rahvakontrolligrupid informeerivad veel vähe üldsust, ettevõtete, kolhooside ja organisatsioonide kollektiivse kontrollimise tulemustest ja puuduste kõrvaldamiseks rakendatud abinõudest, kasutavad selleks vähe ära stende, seinalehti, raadiot ja koosolekuid.

Keskkomitee bürool juhiti tähelepanu ka sellele, et rahvakontrolöride õpetamises, nende ettevalmistamises kontrollialaseks tööks on veel suuri puudusi. Kuivõrd partei- ja majandusorganite juhtijad vähe esinevad rahvakontrolöride ees, on rahvakontrolörid puudulikult informeeritud rajooni ning selle ettevõtete, kolhooside ja sovhooside kollektiivide ülesannetest. Esineb ka juhtumeid, kus gruppide ja postide juhtimine on usaldatud algatusvõimetute ja vähese autoriteediga inimeste kätte, mõned gruppide esimehed on aga üle koormatud ühiskondlike ülesannetega.

Märgiti ka seda, et mõnede ettevõtete, majandite ja asutuste juhtijad ei suhtu tähelepanelikult gruppide ja postide tegevusse ja rahvakontrolöride ettepanekutesse ega võta alati tarvitusele abinõusid avastatud puuduste likvideerimiseks.

EKP Keskkomitee büroo nõudis, et partei-algorganisatsioonid parandaksid gruppide juhtimist, ei lubaks passiivsust nende tegevuses, annaksid neile vajalikku abi ja toetust, konkreetseid ülesandeid. Rahvakontrollikomiteede ja partei-algorganisatsioonide tähelepanu juhiti vajadusele arvestada gruppide ja postide töö spetsiifikat, seda, et need tegutsevad ühiskondlikel alustel. Selleks on vaja paremini kasutada rahvakontrolli aktivistide moraalset ja materiaalselt ergutamist võimalusi.

Ülesanne seisneb selles, et nende mõtete ja direktiividega tuleb arvestada igas rajoonis, igas grupis. Meie

ülesandeks on saavutada, et iga rahvakontrolligrupp lahendaks temale põhimääruses ettenähtud ülesannet. See ülesanne kasvab välja rahvakontrolliorganite organiseerimise põhimõttest, mis on väljendatud NSV Liidu rahvakontrolliorganite põhimääruses: «...Rahvakontrolliorganites on ühendatud riiklik kontroll töötajate ühiskondliku kontrolliga ettevõtetes, kolhoosides, asutustes ja organisatsioonides. Nende peamine jõud on töölisel, kolhoosnikul ja teenistujal, kes tegutsevad rahvakontrolligruppides, -postides ja -komiteedes, võtavad osa partei ja valitsuse direktiivide täitmise kontrollimisest, aitavad neid ellu viia, taotleavad otsuse ja tegevuse ühtsust.»

Järelikult, kuna rahvakontrolli mõjususe tagamiseks on ühiskondliku kontrolli ühendamine riikliku kontrolliga, on vaja pöörata rahvakontrolligruppidele senisest suuremat tähelepanu. Tegutsevad ju grupid seal, kus organiseeritakse täitmist, s. t. ettevõtetes, kolhoosides, asutustes jne. See kontroll näeb reserve, puuduste ja rikkumiste algust, mis neid soodustavad, ta näeb, mis takistab eesrindliku rakendamist. Kuuludes kollektiivi, võivad kontrolörid igal ajal segada vahele, teha ettepanekuid, hoiatada ja signaliseerida. Nende tegevus kannab profülaktilist, hoiatavat ja parandavat iseloomu. Sellepärast on täiesti loomulik, et partei-algorganisatsioonid näevad rahvakontrolörides oma lähemaid abilisi täitmise kontrollimisel, ettevõtte, majandi ja asutuse juhid aga valvsaid silmi juhtimise korraldamisel.

*

Möödunud aasta jooksul täiustus ka rahvakontrolli-komiteede organisatsiooniline ja kontrollialane töö. Neil tuli palju tegelda rahvakontrolligruppide valimiste ja uue põhimääruse tundmaõppimise organiseerimisega. Oma aktiivi kaudu abistasid rahvakontrolli-komiteed grupe, õppisid tundma neis valitsevat korda. Sel teel parandasid nad gruppide juhtimist. Kõik see aga võimaldas komiteedel paremini avastada gruppide tegevuses peituvaid suuri reserve ja neile tugineda. Tulemuseks oli rahvakontrolliorganite tegevuse resultatiivsuse tõus.

Kontrollides, kuidas täidavad partei ja valitsuse direktiive nõukogude, majandus- ja teised organisatsioonid, aidates partei- ja riigiorganitel täiustada kommunistliku ülesehitustöö juhtimist, võideldes majanduse igakülgse tõusu, riikliku distsipliini ja sotsialistliku seaduslikkuse kindlustamise eest, teostasid Eesti NSV rahvakontrollikomiteed 1969. aastal üle 1100 kontrollimise. Kontrolliga olid haaratud kõik töö ja juhtimise harud. Nii toimus tööstuses 329 kontrollimist, ehituses 156, transpordis ja sides 147, põllumajanduses 288, kaubanduses ja teeninduses 247 kontrollimist jne.

Kontrolli rahvalikkusest kõneleb see, et kontrollimise tulemused vaadatakse läbi kõigepealt selles kollektiivis, kus kontroll toimus. Nimelt seal töötatakse välja esimesed abinõud olukorra parandamiseks.

Sellises kontrollitegevuses on ühendatud spetsiaalse kontrollitöö kogemused ja riiklikke õigusi omava aparadi tegevus rahvahulkade kontrolliga. Selles erinebki kontroll sotsialistlikus ühiskonnas, kus seda teostavad töötajad ise, kontrollist kodanlikus ühiskonnas, kus seda teostab bürokraatlik riigiaparaat ekspluateerijate huvides. See on tähtis leninlik põhimõte, mille rakendamine kindlustab kontrolli universaalsuse, tema üldrahvalikkuse.

Küsimuse iseloomust, süüteo suuruselt ja muudest asjaoludest sõltuvalt toimub kontrollitulemuste edasine läbivaatamine kas linna, rajooni või vabariiklikus rahvakontrollikomitees või see antakse üle nõukogude või parteiorganitele.

Möödunud aasta kontrollimistest, arvestades eelmärgitud asjaoludega, vaadati läbi ettevõtetes ja majandites 296, anti üle partei- ja nõukogude organitele 172, rahvakontrollikomiteedes vaadati läbi 744, kõrgemal-seisvatele organitele suunati 174 ja juurdlusorganite käsutusse anti 14 kontrollimismaterjali. Kontrollitulemuste lõplik realiseerimine toimub aga kõigil juhtudel ikkagi selle ettevõtte, majandi, asutuse kollektiivis, kus kontroll toimus.

Paljude kontrollimiste aluseks olid töötajate signaalid. Rahvakontrolliorganite tihedatest sidemetest töötajatega annab tunnistust ka see fakt, et ainuüksi 1969. aastal pöördus meie poole üle 2450 kodaniku suuliste

ja üle 1500 kodaniku kirjalike avalduste ja ettepanekutega.

Nendel kohtumistel ja kirjades tõstavad nõukogude inimesed üles suure poliitilise ja rahvamajandusliku tähtsusega küsimusi, informeerivad puudustest ametkondade ja ametiisikute tegevuses.

Rahvakontrolliorganite kontrolltegevust ei saa järelikult võtta mitte ainult võitlusabinõuna kadude ja puuduste vastu, vaid see on ka kommunistliku majandamise kooliks laiadele töörahva hulkadele. Täites neid partei juhiseid, aitab kontrollimine kaasa inimeste kasvatamisele kommunistliku töösuhetumise vaimus, arendab töötajates püüdu heaperemehelikult, maksimaalse efektiivsusega kasutada materiaalseid ressursse ja rahalisi vahendeid. Seega lahendavad rahvakontrolliorganid ka kaadri kasvatamise ülesannet.

Teostades kontrolli partei ja valitsuse määruste täitmise üle, kontrollisid rahvakontrolliorganid mitmete ministeeriumide ja keskasutuste ning paljude ettevõtete, organisatsioonide, kolhooside ja sovhooside tööd. Seejuures pöörati erilist tähelepanu rahvamajandusplaanide täitmisele, sealhulgas niisugusele vabariigi jaoks ülitähtsale probleemile, nagu seda on tööviljakuse kasv.

Rahvamajandusplaanide täitmine on sotsialistlikus riigis vankumatuks seaduseks. See hõlmab nii toodangu hulka, kvaliteeti, omahinda kui ka tööviljakuse tõstmist. Meie kontrollipraktika on näidanud, et plaanide üldise eduka täitmise juures ei tule paljud ettevõtted toime teiste kohustuslike ülesannete täitmisega. Siin on nii objektiivseid kui ka subjektiivseid põhjusi, kusjuures just viimane tegur on enamikul juhtudel valdavaks. Väga palju esineb puudusi töö organiseerimises, mis avaldab otsest pidurdavat mõju tööviljakuse kasvule.

Sellega arvestades kontrollis vabariiklik komitee neid küsimusi mitmes süsteemis. Nii uuriti, kuidas Eesti NSV Ehitusministeeriumi ehitusorganisatsioonid ja Eesti NSV Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeeriumi ettevõtted täidavad EKP Keskkomitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrust tööviljakuse edasise kasvu tagamise abinõude kohta vabariigi tööstuses ja ehitu-

ses. Kontrollimisel selgus, et ettevõtetes ja ehitusorganisatsioonides on suuri reserve tootmisprotsesside mehhaniseerimise ja automatiseerimise osas, et puudulikult viiakse ellu uue tehnika ja eesrindliku tehnoloogia juurutamise plaani. Tõsiseid puudusi esines ka töönormeerimisel, tööde organiseerimisel ja tööaja kasutamisel.

Neid küsimusi õpiti tundma ka Eesti NSV Kerge-tööstuse Ministeeriumi, Eesti NSV Toiduainete Tööstuse Ministeeriumi, transpordiorganisatsioonide jt. ettevõtetes.

Järjekindel kontroll ministeeriumide, keskasutuste, ettevõtete ja organisatsioonide töö üle on teatud määral soodustanud tööviljakuse kasvu ülesannete lahendamist, mis tagas seda, et 1969. aastal saavutati vabariigi tööstusliku tootmise mahu juurdekasv tervikuna tööviljakuse tõusu arvel.

Lähtudes sellest, et partei ja valitsuse abistamist tootmisreservide väljaselgitamisel ja kasutamisel tuleb käsitleda kui üht rahvakontrolliorganite tegevuse peasuunda, kontrollivad vabariigi rahvakontrolliorganid pidevalt ja järjekindlalt kokkuhoiurežiimist kinnipidamist. Kontrollimistest, mida komiteed organiseerisid 1969. aastal, olid 503 ehk 44% seotud tootmisreservide väljaselgitamisega, kokkuhoiu ja säästlikkuse eest peetava võitlusega, ebamajanduslikkuse ja pillamise faktide tõkestamisega. Nende põhjal tarvituselevõetud abinõud aitasid majandusorganeil saavutada märgatavat kokkuhoiu materiaalsete ressursside kasutamisel.

Nii soodustas süstemaatiline kontroll kütuse- ja energiaressursside kulutamise üle kokkuhoiurežiimi tugevdamist kütuse, elektri- ja soojusenergia kasutamisel. Ainuüksi 1970. aasta I poolaastal säästsid vabariigi tööstusettevõtted 35,4 milj. kWh elektrienergiat ehk 40% normeeritud kulust ning 158 700 Gcal soojusenergiat ehk 5,1% normeeritud kulust. Tarbijatele väljastatava elektri- ja soojusenergia tootmisel säästeti «Eesti Energia» süsteemis 2080 tonni tingkütust.

Kolhoosid ja sovhoosid säästsid 1969. aastal 6120 tonni diislikütust. Balti raudtee Eesti raudteekonnas hoiti sama aja jooksul kokku 3230 tonni ehk 2,9%

vedelkütust, 1 069 000 kWh elektrienergiat ehk 7,8% normeeritud kulust, Eesti NSV Autotranspordi ja Maanteede Ministeeriumi automajandid säästsid 967 tonni bensiini ehk 2,9% normeeritud kulust.

Märkimisväärse töö tegid rahvakontrolliorganid 1969. aastal tähtsamate ehitusmaterjalide kulutamise üle kontrolli organiseerimisel, mis aitas kaasa ebamajanduslikkuse faktide tõkestamisele ehitusobjektidel ja hoiukohtades. Näiteks moodustas aastane tsemendisääst 1969. aastal Ehitusministeeriumis 1373 tonni ja Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeeriumis 428 tonni.

Suurt tööd on võitluses kokkuhoiu ja säästlikkuse eest teinud maarajoonide komiteed, kolhooside ja sovhooside rahvakontrolligrupid, kes kontrollisid loomade talvist pidamist. 1969. aasta keerukate ilmastikutingimuste tõttu varuti kolhoosides ja sovhoosides 11% võrra vähem söötasid kui 1968. aastal, mis põhjustas loomakasvatuses teatud raskusi. Arvestades seda, suunas vabariiklik komitee maarajoonide komiteede, kolhooside ja sovhooside gruppide ja postide tegevuse rangeima kontrolli teostamisele söötade kulutamise üle. Hoiti ära palju ebamajanduslikkuse fakte söötade säilitamisel ja kulutamisel. Kõik see aitas kolhoosidel ja sovhoosidel mitte ainult säilitada, vaid ka mõnevõrra tõsta loomade produktiivsust.

Rahvakontrollikomiteed ja -grupid tegelesid ka toiduainete-, liha- ja piimatööstuse ning kaubanduse ettevõtete objektide ehitamise kontrollimisega, tehes seda pidevalt. Kontrollimiste alusel võtsid komiteed tarvitusele abinõud avastatud puuduste kõrvaldamiseks ning esinevatest raskustest ülesaamiseks. Selleks et aidata ehitusorganisatsioonidel üle saada ehituse käiku pidurdavatest raskustest, algatas vabariiklik komitee taotluse ning saavutas NSV Liidu Rahvakontrolli Komitee kaudu seadmete kiirema hankimise ning materiaaltehnilise varustamise parandamise liiduliste organite poolt. Kõik see aitas teatud määral kaasa määruses mainitud objektide õigeaegsele ekspluatatsiooni andmisele.

Möödunud aastal pöörasid rahvakontrolliorganid suurt tähelepanu töö organiseerimisele ja tööaja õigele kasutamisele, võitlusele ajakadude vastu. Kontrolli-

miste alusel andsid EKP Keskkomitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu välja vastava direktiivi, mis korras olulised küsimused.

Tööraha saadikute nõukogude täitevkomiteede, ministriumide ja keskasutuste poolt rakendatud abinõude tulemusena on korrastatud kaubandus-, teenindus- ja toitlustusettevõtete ning mitmesuguste teiste teenindussfääri asutuste ja organisatsioonide tööd. Nende töörežiime muudeti niisuguse arvestusega, et töötajad saaksid kasutada nende teenuseid tööaega kulutamata.

Täites NLKP Keskkomitee juhtnõore sotsialistliku omandi riisumise vastase võitluse tõhustamise kohta, keskendasid vabariigi rahvakontrolliorganid oma jõupingutused riisumisi ja raiskamisi soodustavate tingimuste likvideerimisele, puuduste kõrvaldamisele materiaalsete väärtuste arvestuses, tooraine- ja materjalikulu normeerimise parandamisele, korra loomisele kaalu- ja mõõtemajanduses, puuduste kõrvaldamisele laomajanduses, töötajate vastutuse tõstmisele oma ülesannete täitmise eest. Kõik need on reservid, mille kasutuselevõtmise eest võitlevad vabariigi töötajad. Suure hoo andis sellele tööle NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu ja ÜLKNÜ Keskkomitee kiri. Kirja läbiarutamine ja vastavate ürituste väljatöötamine ning ellurakendamine on kujunenud suureks poliitiliseks ja majanduslikuks liikumiseks, milles väljendub partei organiseeriv osa töötajate initsiatiivi suunamisel ja rakendamisel.

Rahvakontrolörid mõistavad, et see töö ei ole kampanialik, lühiajaline ülesanne, vaid pikaajaline asjalik tegevus. Samuti on neile ka selge, et kirjas ülestõstetud probleemide läbiarutamine ei tohi piirduda ainult organisatsioonilis-propagandistlike abinõudega, vaid sellele peab järgnema väga üksikasjalik tehnilis-majanduslike ürituste kompleksi väljatöötamine.

Nende põhimõtetega arvestades korraldasid rahvakontrollikomiteed ja -grupid oma töö, kavandasid konkreetseid üritused, mida käesoleval ajal edukalt ellu viiakse.

Kõigepealt seisneb ülesanne selles, et rahvakontrolli-

organid, kõik rahvakontrolörid võtaksid oma alalise kontrolli alla kõigi abinõude, kohustuste ja ürituste täitmise ettevõtetes, kolhoosides ja asutustes. On välja töötatud sellekohased plaanid, kus on kavandatud kontrollimistöö kompleks, mis aitab kindlustada kollektiivi poolt võetud kohustuste täitmist.

Väga tähtsa algatuse tegi tehase «Ilmarine» kollektiiv. Ta võttis endale kohustuse hoida 1970. aastal kokku 100 tonni musta metalli ja säästa 230 000 kilovatt-tundi elektrienergiat. Kokkuhoitud metalli arvel saab valmistada 37 000 rubla eest üleplaanilist toodangut. Tehase rahvakontrolligrupp (esimees sm. Nurm) otsustas võtta selle tähtsa ülesande täitmise oma pideva kontrolli alla.

Et aidata tehase kollektiivil kirjas avaldatud soovitusi realiseerida, nähakse grupi käesoleva aasta tööplaanis ette mitmeid tähtsaid kontrolliüritusi. Tootmisreservide parema kasutamise ja tööviljakuse tõstmise alal kontrollib grupp uue sisseseade kasutuselevõtmist ja tehnika ning tööaja efektiivsema kasutamise võimalusi ja tööviljakuse plaanide täitmist; materjalide säästlikku kasutamist, ettevalmistuste käiku töötamiseks talvetingimustes. Peale selle tegeleb rahvakontrolligrupp juhtimisaparaadi odavamise probleemidega. Kogu sellele tööle tõmmatakse kaasa spetsialiste, komsomoliprožektor, nähakse ette abinõud seinalehe ja rahvakontrolli stendide sisu parandamiseks. Rahvakontrolligrupi tegevuse edu on garanteeritud sellega, et tehase partei-algorganisatsiooni sekretär N. Novikov, direktor O. Raud ja peainsener J. Rapoport abistavad igati rahvakontrolligruppi, näevad temas oma abimeest ühise ülesande lahendamisel.

Järgides partei üleskutset, avaldavad paljud rahvakontrolligrupid ja rahvakontrolörid initsiatiivi kokkukohi saavutamiseks.

Arutanud läbi NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirja tootmisreservide parema kasutamise ja kokkukohiurežiimi tugevdamise kohta, kaalusid Võru rajooni Rõuge sovhoosi mehhanisaatorid, kes on ühtlasi ka rahvakontrolörid, vedelkütuse kokkukohi võimalusi. Nad otsustasid säästa käesoleva aasta jooksul traktori-

töödel 4—6% kütte- ja määrdeaineid ning esitasid vastava üleskutse kõigile rajooni mehhanisaatoritele-rahvakontrolöridele. EKP Võru Rajoonikomitee kiitis selle algatuse heaks ja tegi omakorda kõikidele rajooni partei-algorganisatsioonidele ja majandite juhtidele ülesandeks saavutada seda, et üleskutsele järgneksid kõik mehhanisaatorid. Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee omakorda soovitas rahvakontrolligruppidel kõigis ettevõtetes ja majandites, kus kasutatakse vedelkütust ja määrdeaineid, näidata initsiatiivi selle kokkuhoidmisel.

Peab ütleva, et nimetatud üleskutse leidis laialdast heakskiitu ja järgimist. Nii järgnesid juba mõni nädal pärast üleskutse esitamist sellele enamik Võru ja Tartu rajooni kolhooside ja sovhooside mehhanisaatoreid. Üksnes Tartu rajooni 20 majandi mehhanisaatorid võtsid kohustuse hoida kokku kütte- ja määrdeaineid 236 tonni, sealhulgas Kambja sovhoosis 10,6 t, Nõgiaru sovhoosis 15 t jne. Võru rajooni Ruusmäe sovhoosi mehhanisaatorid kohustusid kokku hoidma 11,7 t kütteaineid, J. Sverdlovi nimelise kolhoosi mehhanisaatorid 5,8 t jne.

Üleskutsele on järgnenud Põlva rajooni Valgjärve ja «Kalevipoja» kolhoosi, Jõgeva rajooni Torma sovhoosi ja V. I. Lenini nimelise kolhoosi mehhanisaatorid ja paljud, paljud teised. Ühesõnaga — üleskutse leidis elavat vastukaja kõigis majandeis, sealhulgas ka automajandeis. Nii võtsid Tallinna Autobussipargi bussijuhid-rahvakontrolörid igaüks kohustuse hoida kokku 1000—1500 liitrit kütust, üldse 25 000 liitrit.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirja sätted kokkuhoiurežiimi tugevdamise kohta on leidnud laialdast heakskiitu ja järgimist kõigi rahvamajandusharude rahvakontrolöride hulgas.

Kohtla-Järve Ehitustrusti Ehitusvalitsuse nr. 1 rahvakontrolörid ja kahe brigaadi müürsepad võtsid kohustuse hoida müüritöödel materjale paremini kasutades aasta jooksul kokku 50 000 tellist ja 1,4% mörti ning võidelda klaasi, saematerjali, raudbetoontoodete ökonoomse kasutamise eest. Samuti nõuti rangete abinõude tarvituselevõtmist isikute suhtes, kes on süüdi

ebamajanduslikkuses ja raiskamises. Üleskutsega hoida kokku ehitusmaterjale pöörduti kõigi ehitajate ja ehitusorganisatsioonide poole. Selle üleskutse kiitsid heaks ehitustrusti parteikomitee ja Kohtla-Järve linna parteikomitee büroo.

Tootmiskoondise «Kommunaar» Pärnu filiaali rahvakontrolörid tegid ettepaneku kasutada liimi tootmisel nahaparkimise rasvajäätmeid. See juba rakendatud ettepanek annab aastas 15—20 tuhat rubla ökonomiat.

Rahvakontrolörid on teinud ulatuslikult ettepanekuid toodangu kvaliteedi parandamiseks, tööaja paremaks kasutamiseks jne.

Toetades gruppide algatusi ja tuginedes nende tegevusvõimalustele, kavandas Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee mitmeid massilisi kontrolliüritusi 1970. aastaks.

Tööstus- ja transpordiettevõtetes toimus tehnika (masinate, mehhanismide, seadmete) kasutamise efektiivsuse massiline kontrollimine. Selle kontrolli käigus, millest aktiivselt võtsid osa ettevõtete spetsialistid, uuriti põhifondide kasutamises peituvaid reserve, tootmise tehnoloogia ja organiseerimise olukorda, paigaldamata seadmete ekspluatatsiooni andmist, uue tehnika ja ratsionaliseerimisetpanekute rakendamist.

Toimub ka ehitusmaterjalide tõhusama ja säästlikuma kasutamise massiline kontrollimine ehitusorganisatsioonides, ehitustel ja ehitusmaterjalide tööstuse ettevõtetes. Selle kontrolli eesmärgiks on aidata luua vajalik kord ehitusmaterjalide, eriti aga tsemendi, lubja, puidu, värvide, klaasi, raua ja telliste kasutamisel ja hoidmisel.

Kolhoosides ja sovhoosides kontrollitakse loomasöötade varumist ja säilitamist. See kontroll algas heinätööde ettevalmistamisest ja kestab kuni söötade arvelevõtmiseni ja panipaikadesse panemiseni.

Massilisi kontrollimisi korraldades peame aga arvestama sellega, et need ei tohi olla episoodilised, ühekordsed üritused — viidi läbi, informeeriti ja loetakse lõppenuks. Praktika on näidanud, et põhiliseks tööks on just kontrollimisel avastatud reservide kasutuselevõtmine ja puuduste kõrvaldamine. Kontrollimise eesmärgiks on olukorra paranemine.

Partei ja valitsuse direktiivide, riiklike plaanide ja ülesannete täitmise kontroll peab järgnema kohe nende vastuvõtmisele, sest kontroll ei ole erakorraline ega aeg-ajalt esinev, vaid ettevõtete, kolhooside, asutuste ja organisatsioonide töö parandamise alaline abinõu.

Rahvakontrolliorganitel on välja kujunenud kindel kontrolli korraldamise süsteem partei ja valitsuse direktiivide täitmise üle. Samal ajal on meie praktika tõestanud, et kontrollimiste edukus ja kontrollitulemuste realiseerimise efektiivsus oleneb aga sellest, kuidas sellele aitavad kaasa ettevõtete ja majandite spetsialistid, juhtkond, kuidas seda toetavad ja suunavad partei-algorganisatsioonid.

Korraldades kontrolli, tuleb rahvakontrolliorganitel enestel vastu võtta otsuseid, anda kontrollitulemuste realiseerimiseks soovitusi. Väga oluline on, et siin kujuneks välja kindel süsteem. Tuleb aga tunnistada, et selles osas esineb veel palju puudusi. Mitte alati ei jälgi komiteed oma ettepanekute realiseerimist, ei tõmba sellele kaasa rahvakontrolligruppe. Kõigil rahvakontrollikomiteedel ja -gruppidel tuleb täita juhtmõtet: «töö peab olema korraldatud selliselt, et iga nende vahelesegamist mingisse küsimusse krooniks avastatud puuduste kõrvaldamine».

Neid ülesandeid on võimalik lahendada, kui komiteed riiklikku kontrolli korraldades paremini suunaksid ja abistaksid parteiorganisatsioonide toetusel rahvakontrolligruppe. Nad peavad leidma ja propageerima uusi meetodeid ja vorme rahvakontrollialases töös, nagu sektorite või komisjonide moodustamine, probleemide järgi grupiliikmetele võimetekohaste alaliste ülesannete andmine, oma õiguste kasutamine süüdiolivate isikute mõjutamiseks jne. Nad peavad paremini korraldama rahvakontrolöride õpetamist, tõmmates kaasa spetsialiste ja tootmisjuhte, kusjuures kõige olulisem on, et rahvakontrolöride õpetamine toimuks kindla süsteemi järgi. Sellekohased soovitusel on Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee poolt antud.

Kõrvuti rahvakontrolliorganitega töötab meie maal rida ametkondlikke, ametkondadevahelisi ja ühiskondlikke kontrolliorganeid ja inspeksioone. Iseloomulik

on, et viimasel ajal on tugevnenud rahvakontrolli aktivistide koostöö ametiühingutega, komsomoli ühiskondlike kontrolöridega. Meil on kujunenud välja hea kontakt teiste kontrolliorganitega ning võimaluste piires oleme püüdnud oma tööd nendega koordineerida. See võimaldab paremini kasutada üldsuse jõude, ära hoida parallelismi ja tarbetut ajakulu. Kuid tööd selles suunas tuleb jätkata ning saavutada, et kõik kontrolliorganid pidevalt täiustaksid oma töömeetodeid ja -stiili. Samuti peame tihendama koostööd rahvasaadikute alaliste komisjonidega, komsomoliprožektoriga, loominguliste liitude ja ühingutega.

Kontrolli avalikkuse leninliku põhimõtte ellurakendamisel abistavad meid tõhusalt vabariiklikud ja kohalikud ajalehed, raadio ja televisioon. Ajalehed «Rahva Häääl» ja «Sovetskaja Estonia», aga samuti paljud linna- ja rajooniajalehed — «Leninlik Lipp» (Kohtla-Järve), «Pärnu Kommunist», Rakvere rajooni «Punane Täht», Tallinna «Õhtuleht» ja teised valgustavad regulaarselt oma veergudel rahvakontrolliorganite tööd. Raadio ja televisioon tutvustavad laia üldsust rahvakontrolöride tööga, aitavad saavutada kontrolli efektiivsust, kasvatada inimesi.

Et igakülgselt ja hästi tutvustada rahvakontrolöride tööd ja ettevõtmisi, parandada töö avalikustamist ja levitada sellealaseid paremaid kogemusi, otsustas vabariiklik Rahvakontrolli Komitee käesoleval aastal korraldada rahvakontrolligruppide ja -postide informatsioonivahendite II vabariikliku ülevaatusse. Nagu näitavad esimese, 1968. aasta ülevaatusse kogemused, sai rahvakontrollialane näitlik agitatsioon ülevaatuses uut hoogu ja see aitas palju kaasa rahvakontrolöride töö efektiivsuse tõusule. Seekordsel informatsioonivahendite ülevaatusel on gruppide töö hindamise üheks põhi-aluseks see, kuidas nad on kasutanud näitlikke vahendeid — stende, seinä-, laua-, foto- ja välklehti, ajakirjandust ning kino oma töö tutvustamiseks ja kollektiivi mobiliseerimiseks tootmisreservide kasutamisele ning sisemiste reservide avastamisele. Arvesse võetakse muidugi materjalide avaldamise järjepidevust, sisukust ja kvaliteeti, printsiipaalsust ja löövust. Vabariiklik Rahvakontrolli Komitee on arvamusel, et sel-

liste ülevaatuste läbiviimine, s. o. kontrolli avalikkuse leninlike põhimõtete laialdane propageerimine aitab palju kaasa rahvaliku kontrolli edasiarendamisele, selle tõhustamisele.

Laialdane ja mitmekesine on küsimuste ring, millega rahvakontrolliorganitel tuleb tegelda. Nad peavad süstemaatiliselt kontrollima riiklike plaanide ja ülesannete täitmise käiku, aktiivselt võitlema rahvamajanduse reservide väljaselgitamise ja kasutamise, ühiskondliku tootmise efektiivsuse tõstmise, tööjõu-, materiaalsete ressursside ja rahaliste vahendite säästliku kulutamise ning kõige uue ja progressiivse rakendamise eest tootmistegevuses; otsustavalt välja astuma riikliku distsipliini rikkumiste, kohalike huvide eelistamise, küsimuste kitsalt ametkondliku lahendamise, ebamajanduslikkuse ja pillamise, iga liiki riigi petmise katsete, sotsialistlikku omandisse kuritahtliku suhtumise vastu; nad peavad rangelt tõkestama bürokratismi ja asjaajamisega venitamist, taotlema riigiaparaadi täiustamist ja odavamaks muutmist, töö ja juhtimise teadusliku organiseerimise juurutamist ning ametkondliku kontrolli täpset korraldamist.

Me oleme nende ülesannete täitmisega põhiliselt toime tulnud ja seda seepärast, et Kommunistlik Partei meid pidevalt suunab, toetab ja abistab.

Me tunneme igal sammul EKP Keskkomitee abi ja juhendamist. Partei linna- ja rajoonikomiteed, parteialgorganisatsioonid pööravad suurt tähelepanu kohalike rahvakontrolliorganite tegevuse suunamisele, hoolitsevad aktiivi valiku eest, toetavad komiteesid, gruppe ja poste, kõiki nende üritusi, annavad neile konkreetset abi. Parteiline juhtimine aga annab rahvakontrolligruppidele ja -postidele õige orientatsiooni, annab nende tegevusele parteilise iseloomu. Juhtimise parteilisuses on rahvakontrolliorganite jõud.

Kasutades ka edaspidi seda abi ja juhtimist, aga ka nõukogude organite toetust, tõhustavad rahvakontrolliorganid oma tööd, teevad kõik selleks, et see kontroll oleks tulemuslik.

R. KEER

Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee esimehe asetäitja

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN ja ÜLKNÜ Keskkomitee kutsusid oma kirjas «Tootmisreservide paremast kasutamisest ja kokkuhoiurežiimi tugevdamisest rahvamajanduses» kõiki töötajaid, rahvakontrollikomiteesid, -grupe ja -poste, rahvakontrolöre üles resoluutselt võitlema ebamajanduslikkuse ja pillamise mistahes ilmingute vastu, igasuguste liialduste vastu materiaalsete ressursside ja rahaliste vahendite kulutamisel.

Loomulikult ei ole rahvakontrolliorganitel, kes kontrollivad partei ja valitsuse direktiivide täitmist, tähtsamat ülesannet, kui aidata parteid sotsialistliku riigi majandusliku võimsuse tugevdamisel.

Õeldakse ju rahvakontrolliorganite põhimääruses, et nad «võitlevad aktiivselt rahvamajanduse reservide väljaselgitamise ja kasutamise, ühiskondliku tootmise efektiivsuse tõstmise, tööjõu, materiaalsete ressursside ja rahaliste vahendite säästliku kulutamise ning kõige uue ja progressiivse rakendamise eest tootmistevõimuses».

Võitlus tööjõu, materiaalsete ja rahaliste ressursside ratsionaalse kasutamise ning mittetootlike kulude vähendamise eest ja igasuguste kadude ning ebamajanduslikkuse vastu on muutunud vabariigi rahvakontrolliorganite tegevuse üheks põhisuunaks.

Viisaastaku nelja aasta jooksul on vabariigi rahvamajandus märgatavalt tõusnud. Tööstustoodangu maht suurenes sel perioodil 34,8%, elektrienergia tootang 38,8%. Aastail 1966—1969 tehti kapitaal mahutusi 40% rohkem kui eelmise aasta jooksul. Töövõime kasvas tööstuses 30,1%.

Põllumajandus on nelja aasta jooksul müünud riigile üle plaani 97 200 t liha, 393 700 t piima ja 152 300 000 kanamuna.

Teatud panus on selles ka rahvakontrolöridel, kes pöörasid tõsist tähelepanu partei ja valitsuse direktiivide elluviimisele tootmise efektiivsuse tõstmisel, aitasid kaasa rahvamajanduse reservide väljaselgitamisele, säästurežiimist rangele kinnipidamisele. Nii hoiti rahvakontrolöride otsese kaastegevusega vabariigis 1966. aastal kokku 48,6 milj. kWh elektrienergiat ja 60 000 t tingkütust. 1967. aastal rahvakontrolliorganite algatusel korraldatud kokkuhoiu- ja säästualase vabariikliku ülevaatuse tulemusena tehti üle 34 000 ettepaneku materjalide hoidmise ja kasutamise, toodangu kvaliteedi tõstmise, tootmispindade, vahendite ja tööaja parema kasutamise kohta. Kõik see aitas kaasa töönäitajate parandamisele ja andis suurt ökonomiat.

Kuid need edusammud oleksid võinud olla veelgi suuremad, kui oleks täielikumalt kasutatud tootmisreserve, välditud kadusid ning ebatootlikke kulutusi.

Vabariigi rahvakontrollikomitee ja linnade ning rajoonide rahvakontrollikomiteed oma 48 000 rahvakontrolöri kõige aktiivsemal kaasabil on püüdnud välja selgitada, kuidas need kaod tekivad ja kui olulised nad on.

Kõigepealt tekivad kaod sellest, et mõned ettevõtted ei täida toodangu väljalaske, tööviljakuse ja omahinna plaani, ehitusorganisatsioonid ehitus-montaaži-tööde plaani.

Kontrollimised näitasid, et pea igas rahvamajandusharus on suur erikaal ebatootlikel kuludel ja realisatsioonivälistel kadudel. Nende kulude ja kadude hulgas moodustavad suuri summasid trahvid, viivised ja lep-petrahvid. Suurt kahju põhjustavad puudujäägid ja toodangu ning tooraine rikkemise faktid (kaasa arvatud ülenormatiivsed kaod). Need on enamasti tingitud sellest, et meil puudub materiaalsete väärtuste hoidmisel ja arvestamisel, aga ka kasutamisel ja normeerimisel vajalik kord.

Ehitusorganisatsioonides esineb iga aasta suuri kahjumeid praaktööde ümbertegemise, samuti ka kontrollmõotmistel avastatud töömahtude meelevaldse suurendamise ja hinnete kõrgendamise tõttu.

Kohtla-Järve Ehitustrusti
rahvakontrolligrupi esimene
Kira Romanova.

Vastuseks NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirjale «Tootmisreservide paremast kasutamisest ja kokkuhoiurežiimi tugevdamisest rahvamajanduses» kohustusid Kohtla-Järve Ehitustrusti Ehitusvalitsuse Nr. 1 töölistest rahvakontrollid säästma aasta lõpuni 50 000 tellist, 1,4% segu ja 300 000 kWh elektrienergiat. Rahvakontrollid jätkavad töövalvet.

Vabariigi põllumajanduses on kahjude allikaks suured koristuskaod, saaduste rikkumine, madal söödaväärindus ja loomade hukkumine.

Nagu näitasid viimased kontrollimised, mida teostasid vabariigi, linnade ja enamiku rajoonide rahvakontrollikomiteed, esineb ettevõtetes töö organiseerimises ja normeerimises tõsiseid puudusi, ebatootlike tööajakadude, koosseisude suurekspaisutamise, juurdekirjutuste ning otseste liialduste tulemusel töö tasustamisel ja premeerimisel liialt suur tööpalka kulu. Ilma mõjuva põhjusega tööajakaod (terve päeva kestvad tööseisakud, puudumised administratsiooni loal ja tööluusid) on võtnud tööstuses ja ehitustel suure ulatuse. Samal ajal aga tehakse väga palju ületunnitööd, mille eest makstakse lisapalka.

Nii läks 1968. aastal vabariigi tööstuses ülaltoodud põhjustel kaduma 287 728 inimpäeva, 1969. aasta esi-

mesel poolel 81 728 inimpäeva, s. t. iga 100 töölise kohta 74 inimpäeva.

Tööprotsessi fotografeerimine ja põhjalik uurimine 116 ehitusobjektidel näitas, et tööajakaod moodustavad erinevates ehitusorganisatsioonides 9—17%, üksikutel objektidel aga kuni 40%. Neid põhjustab ehitusmaterjalide ja -detailide, segu jm. puudumine või hiline kohaletoimetamine. Selle arvele langeb peaaegu pool ajakadudest. Tehtu ümbertegemine, praagi likvideerimine ja läbimõtlemata tööd moodustavad 30% ajakadudest; töörinde ettevalmistamatus ja ehitusmehhanismide (ka lihtsamate tööriistade) ettevalmistamatus 10%, tööle hilinemine ja töölt varem lahkumine 10% ajakadudest. Nende ajakadude hulka ei arvestatud «jutu-» ja «suitsutunde».

Nagu näitas vabariigi rahvakontrollikomitee korraldatud uurimine viie ministeeriumi ettevõtetes põhjuste kohta, miks keskmine töötasu kasv ennetab keskmise tööviljakuse kasvu, peituvad meil suured reservid töötasu, materjalide, tooraine, elektrienergia ja kütuse kulu normeerimises. Kui me vastavalt uue tehnika ja progressiivse tehnoloogia rakendamisele ning pärast organisatsioonilis-tehniliste abinõude ja ratsionaliseerimissetepanekute elluviimist õigeaegselt läbi vaatame ka tööjõu, materjalide ja energia vananenud kulunormid, siis loome tingimused kokkuhoiurežiimi edasiseks süvendamiseks.

Vabariigi rahvamajanduses esineb samuti teatud kadusid ülenormatiivsete krediteerimata kaubalis-materiaalsete väärtuste kuhjumise ja oma käibevahendite allesoleku mittetagamise tõttu. Palju on meie vabariigis veel kasutamata seadmeid, aasta-aastalt suureneb lõpetamata kapitaalehituste maht.

Nii oli 1969. aasta 1. juuliks vabariikliku ja kohaliku alluvusega ettevõtetes paigaldamata ainuüksi importseadmeid 737 000 rbl. väärtuses.

Millest on kõik need puudused tingitud? Eelkõige sellest, et mitmed ministeeriumid ja keskasutused, paljud ettevõtete ja organisatsioonide juhtijad ei võta tarvitusele resoluutseid abinõusid vajaliku korra loomiseks. Aga ka sellepärast, et vabariigi rahvakontrolliorganid ei süvene küllalt põhjalikult neisse küsimus-

tesse. Kontrollides rahvamajandusplaanide täitmist ja riiklike vahendite ökonoomset kulutamist, ei vii rahvakontrollikomiteed ja -grupid sageli alustatud asja lõpule ega saavuta alati püstitatud eesmärki, jätavad tähele panemata põhilised, otsustavad küsimused.

Tootmisreservide väljaselgitamisega tegelesid möödunud aastal järjekindlalt Tartu ja Kohtla-Järve linna ning Põlva, Paide ja Rakvere rajooni rahvakontrollikomiteed, pealiskaudselt, olulisi põhjusi välja selgitamata aga Narva ja Pärnu linna ning Harju ja Viljandi rajooni rahvakontrollikomiteed.

Majandusreform avas laialdased võimalused majandusliku juhtimise tugevdamiseks, riikliku plaanimise ühendamiseks täieliku isemajandamisega, töötajate laiade hulkade kaasatõmbamiseks tootmise juhtimisele.

Seega on arusaadav, et rahvakontrolöride kui loovate inimeste esmaseks kohuseks on pidevalt avastada majandusreserve ja kaasa aidata nende mõistlikule kasutamisele. Neid reserve, nagu nägite eespool, on meil aga kõikjal.

Peatun vaid mõnedel tootmisreservide kasutamise küsimustel.

Tööviljakuse tõstmine ja tehniline progress

Lõppkokkuvõttes tähendab ratsionaalne majandamine alati tööaja kokkuhoidu, töökulu vähendamist toodanguühikus, tööviljakuse tõusu. Ja see üldine majandusseadus käib eriti sotsialistliku tootmisviisi kohta. «Tööviljakus on lõpuks uue ühiskonnakorra võiduks kõige tähtsam, kõige peamine,» kirjutas V. I. Lenin.

1969. aastal suurenes vabariigi tööstusettevõtetes tööviljakus 7,8%, kusjuures toodangu juurdekasv tervikuna saavutati tööviljakuse tõusu arvel. Kuid millised reservid siin veel on, kui samal ajal 351-st ettevõttest 48-s langes tööviljakus 1968. aastaga võrreldes 0,1—11,2%.

Vabariiklik rahvakontrollikomitee uuris tööviljakuse tõstmise ja selle plaanimise küsimusi tehases «Volta»,

Tallinna Tööpunalipulises Masinaehitustehases ja Eesti NSV Ehitusmaterjalide Tööstuse Ministeeriumi ettevõtetes.

Juba pikemat aega madaldab ministeerium põhjendamatult tööviljakuse kasvu plaani Rakke Lubjatehasele, Padise Paemurdudele ja Aseri Keraamikatehasele, aga tehasele «Eesti Dolomiit» ja kombinaadile «Järvakandi Tehased» plaaniti tööviljakus isegi madalam saavutatust.

Ettevõtete majanduslike näitajate plaanimisel on 60% ettevõtetes ette nähtud töötasu kiirem kasv tööviljakuse kasvust. 1969. aastal ennetas 7 ettevõttes 15-st töötasu kasv tööviljakuse kasvu. Neis ettevõtetes on palju rasket käsitsitööd, vananenud ja madala tootlikkusega seadmeid, kuid uue tehnika ja tehnoloogia juurutamise riiklikke plaane ei täideta. Meie maa eesrindlike tehaste kogemusi töömahukate protsesside mehhaniseerimisel peaaegu ei kasutata. Vähene on ettevõtete juhtide ja rahvakontrolligruppide initsiatiivsisemiste reservide leidmisel tootmise mehhaniseerimiseks, sellele tööle pole küllaldaselt kaasa tõmmatud novaatoreid ja ratsionaliseerijaid.

Ka mujal tuleb meil veel kokku puutada üksikute majandusjuhtide konservatiivsusega ja teaduslik-tehnilise progressi tähtsuse alahindamisega. Selliste majandusjuhtide hulgas on kahjuks neidki, kes ei taha töötada novaatoritega, keelduvad ettepanekutest, mis nõuavad täiendavat hoolt ja vaeva, kaasajaga sobimatute tõekspidamiste murdmist.

Vabariigi 184 ettevõttes on üles seatud automaat- ja poolautomaatseadmed, 221 ettevõttes töötavad vooluliinid ja 19 tehases automaatliinid. Kolmandik neist on tööle rakendatud käesoleval viisaastakul. Kuid 28% vooluliinidest ja 8% automaatliinidest töötavad vaid ühes vahetuses. 4% voolu- ja 2% automaatliinide võimsusest kasutatakse alla 50 protsendi. Tartu Konservitehases kasutatakse lastele määratud konservide vooluliini võimsusest vaid 8%, «Volta» tehases elektrimootorite AOL-5 värvimise vooluliini võimsusest 18%, Tallinna Vineeri- ja Mööblikombinaadis saepurubriketi tootmise automaatliini võimsusest 48% jne.

Vabariigi rahvakontrollikomitee uuris, kuidas raken-

datakse tööstusettevõtetes TPI teadusliku uurimistöö tulemusi. Selgus, et terve hulk väga väärtuslikke ettepanekuid ja tehnilisi lahendusi, mille väljatöötamiseks kulutati suuri summasid, on jäänud rakendamata Balti Soojuselektrijaamas, Kiviõli Põlevkivikeemia Kombinaadis ja Eesti NSV Toiduainete Tööstuse Ministeeriumi ettevõtetes. Väga aeglaselt juurutatakse vabariigis pulbermetallurgiat.

Me ei tohi ükskõikselt suhtuda venitamisse ja bürokratismi tehnilise progressi probleemide lahendamisel. On vaja, et rahvakontrolliorganid, eelkõige aga ettevõtete, majandite, asutuste ja teadusliku uurimise instituutide rahvakontrolligrupid ja -postid kontrolliksid süstemaatiliselt teaduse ja tehnika saavutuste kiiremaks tootmisse juurutamiseks ettenähtud abinõude täitmist.

Aasta-aastalt suureneb vabariigis nende toodete arv, millele on antud riiklik kvaliteedimärk. Toodangu kvaliteedi ja töökindluse tõstmine on tohutu tooraine, materjalide ja inimenergia kokkuhoiu reserv. Kvaliteedis peegeldub meie tööstuse teaduslik-tehniline progress. Kuid kahjuks ei ole madalakvaliteedilise toodangu valmistamise juhtumid meil vähenenud. Küllalt sageli saabub pretensioone toodangu halva kvaliteedi kohta. Vabariiklik rahvakontrollikomitee arutas seda küsimust. Selgus, et sageli kaldutakse kõrvale toodete valmistamise tehnoloogiast ja tehnilistest tingimustest. Nii, näiteks, Tartu Lihakombinaadis pandi seisma 37 t sealiha ja 82,8 t pakitud liha väljastamine. Välja on prakeeritud süüa kõrvalmaitse tõttu teatud kogus võid.

Ometi on ju ettevõtetes laialdane tehnilise kontrolli teenistus, mis peaks olema usaldusväärseks filtriiks, kust ebakvaliteetne toodang ei tohiks läbi imbuda. On vaja tõsta selle teenistuse vastutust kvaliteedi eest, kuid ka rahvakontrolliorganid peavad pidevalt tegelema selle küsimusega.

Säästlikkus kõiges

Iga töötaja poolt säästetud metalli-, tsemendi- ja lõngakilogrammide, elektrienergia kilovatt-tunnid moodustavad kogu vabariigi ulatuses sadu tuhandeid meetreid riidet, tuhandeid tonne kütust, metalli, miljoneid kilovatt-tunde elektrienergiat. See suurendab meie maa rikkusi, tugevdab tema majandust ja parandab töötajate heaolu.

Rahvamajandus tarbib iga aastaga rohkem kütust ja elektrienergiat. Nende säästlik kulutamine omab suurt riiklikku tähtsust.

Ettevõtetes, ehitustel, transpordis, kolhoosides ja sovhoosides toimub rahvakontrolöride vahetul osavõtul võitlus säästlikkuse eest.

Ahtme Ehitusmaterjalide Kombinaadi rahvakontrolligrupp organiseeris pideva kontrolli tsemendi ja metalli hoidmise ja kulutamise üle, soojus- ja elektrienergia tarbimise üle. Grupi ettepanekute elluviimise tulemusena hoiti kombinaadis 1969. aastal kokku 10 t tsementi, 7500 cal soojus- ja 1 419 000 kWh elektrienergiat.

Selliseid ettevõtteid on meil palju. Kuid on ka niisuguseid, kus rahvakontrolörid suhtuvad leplikult kütuse ja elektrienergiaga pillavalt ümberkäimise, ebamajanduslikkuse ilmingutesse. Nii on see Rakvere Piiritustehases, kus kõik auru- ja veeventiilid lekivad. Selles tehases on kütte erikulu ligemale kolmandiku võrra suurem kui sama tootmisvõimsusega Kaarma Piiritustehases.

Rahvakontrolliorganid on kontrollimisel avastanud fakte, kus üksikute ministriumide ja keskasutuste töötajad suhtuvad formaalselt kütuse ja elektrienergia kulunormide plaanimisse. Mõnikord kehtestatakse sellised normid, mis ei vasta ettevõtete tegelikele vajadustele. Eriti halb on selles suhtes olukord Autotranspordi ja Maanteede Ministeriumi süsteemis, kus ilmselt liialdatud kulunormide tõttu oli «kokkuhoid» «Põllumajandustranspordi» valitsuse ettevõtetes 32,5% elektri- ja 18% soojusenergiat.

Suured on vabariigis kütusekaod ehitusmaterjalide tööstuse ning paberi- ja tselluloositööstuse ettevõtetes,

kus ahjude tehnoloogilise režiimi rikkumise tagajärjel kulutatakse üle normi sadu tonne kütust.

Suuri võimalusi energia, kütte- ja määrdeainete kokkuhoiduks on põllumajanduses. Vabariigi põldudel töötab ligemale 16 000 traktorit, üle 3000 kombaini, autosid ja teisi masinaid, aasta-aastalt suureneb elektrimootorite arv. Rahvakontrolöride kõige aktiivsemal osavõtul hoidsid mehhanisaatorid mullu kokku sadu tonne diiselkütust. Kuid siiski on meil siin veel suuri võimalusi teha hoopis rohkem põllu- ja laudatöid ning vedusid sama kütteaine ja elektrienergia koguse juures. Palju läheb veel kütust kaotsi selle hoidmisel ja tankimisel, elektrienergiat aga suurte liinikadude tõttu.

Rahvamajanduse kiire arengutempo ja tootmise kasv esitavad suuri nõudmisi raudtee- ja autotranspordile.

Rahvakontrolliorganid abistavad oma kontrollitegevusega meie transpordiorganisatsioone transpordivahendite kasutamise parandamisel, laadimisoperatsioonide ja vagunite ringluse kiirendamisel, püüavad tagada transpordivahendite täielikku koormamist.

Veovahendite kasutamise küsimused on pidevalt arutusel olnud nii vabariiklikus komitees kui kohalikes komiteedes. Meie kontrolli tulemused on näidanud, et kui täielikult kasutada vagunite kandejõudu ja mahutavust, siis on võimalik täiendavalt transportida tuhandeid tonne veoseid. Kui iga ettevõtte, iga raudteejaam hakkab kinni pidama vaguni seisuaja normidest nende laadimisel ja tühjendamisel, siis võib saavutada suuri täiendavaid veoreserve ja vähendada pinget transporditöös.

Rahvakontrolliorganid peavad olema leppimatud veovahendite hooletu kasutamise suhtes, taotlema rangeimat säästurežiimi, ebamajanduslikkuse, pillamise ja liialduste kõrvaldamist.

Ehitustegevusele suurem hoog

Meie maa on muutunud suureks ehitusplatsiks. Meie edasiliikumise edukus, nõukogude inimeste elujärje tõstmine oleneb suurel määral sellest, kuivõrd me suudame kiirendada ja odavamaks muuta ehitust, parandada selle kvaliteeti. Siin on suured ülesanded ka rahvakontrolliorganiteil. Tuleb jõuda niikaugemale, et igal ehitusplatsil tegutseksid rahvakontrolörid, kes aitaksid kõrvaldada tööde käiku pidurdavaid puudusi.

Kontrollorganite osavõtu efektiivsust tuleb hinnata graafikute õigeaegse täitmise järgi, selle järgi, kuidas ehitused on varustatud vajalike materjalide ja mehhanismidega, tööde nõuetekohase organiseerimise, ehitusmaterjalide säästliku kulutamise järgi. Ja muidugi on peamiseks see, et iga uus ettevõte, iga hoone läheks käiku ettenähtud ajal.

Võib tuua palju näiteid selle kohta, kuidas rahvakontrolliorganite õigeaegse vahelesegamise ja järjekindluse tulemusena on õnnestunud vältida nurjumisi, kaasa aidatud ühe või teise ehituse edukale lõpuleviimisele. Nii aitas Tartu linna rahvakontrollikomitee mõjusalt kaasa Tartu Leivakombinaadi valmimisele, Aseri Keraamikatehase rahvakontrolligrupp aga tehase rekonstrueerimisplaani täitmisele. Pärnu Ehitusvalitsuse rahvakontrolligrupp eesotsas sm. T. Puidaku ja Tallinna Ehitusvalitsuse nr. 1 grupp eesotsas sm. N. Bildjajeviga tegid palju selleks, et need ehitusorganisatsioonid täitsid mullu ehitus-montaažitööde plaani ja andsid käiku kõik plaanis ettenähtud objektid.

Kohalike parteiorganite juhtimisel jälgivad rahvakontrollikomiteed ja -grupid pidevalt olukorda ehitustel, nende õigeaegset varustamist dokumentatsiooniga, materjalide ja seadmetega, ehitus- ja montaažitööde kvaliteeti, tööliste töö- ning elutingimusi.

Reservide kasutamisel tuleb silmas pidada ka sellist reservi, nagu seda on tööde kestuse maksimaalne lühendamise. Ettevõtete ehitamise pikalevenimine põhjustab materiaalsete ja rahaliste vahendite kinnikülmutamist, fonditootlikkuse vähenemist. Meil esineb veel sellist praktikat, kus üksikud juhtijad, selle asemel et suunata kõik materiaalsed, inimtööjõu ja raha-

lised ressursid väikesele arvule objektidele, killustavad need rohkearvulistele objektidele.

Riik kulutab suuri summasid seadmete valmistamiseks ja hankimiseks, kuid ettevõtete ehitamiseks kehtestatud tähtaegade rikkumise tõttu on paljudele ehitustele kuhjunud rohkesti paigaldamata seadmeid, mis sageli on liigsed, rääkimata juba sellest, et aja jooksul nad vananevad moraalselt, nende säilitamise ja konserveerimise kulud on suured.

Rahvakontrolöridel on vaja põhjalikumalt tutvuda ehituse ökonomikaga, võidelda iga rubla, tsemendi- ja metallitonna, metsamaterjali tihumeetri, katusekatte ja klaasi ruutmeetri kokkuhoidmise, tööaja iga minuti mõistliku kasutamise, masinate ja mehhanismide tootliku töö iga tunni eest.

*

Majanduslik iseseisvus, otseste tootmissidemete arendamine, mis praegu toimub uue planeerimise ja majandusliku stimuleerimise süsteemi raames, paneb suuri kohustusi ettevõtete juhtijatele, materiaal-tehnilise varustuse organiseerijatele, kõigile majandustöötajatele. See nõuab ranget kinnipidamist riiklikust distsipliinist.

NLKP Keskkomitee 1969. aasta detsembripleenumi materjalides on öeldud: «On tarvis laiemalt arendada kriitikat ja enesekriitikat, täiustada rahvakontrolli- ja parteikontrolliorganite tööd, suurendada nõudlikkust kaadri vastu, ilmutada leppimatust nendel juhtudel, kui üks või teine töötaja ei taha kuulda võtta kriitikat, ei taha õppida, rikub pidevalt partei- ja riiklikku distsipliini, ei ole aus partei vastu.»

Vabariigi rahvamajanduses on veel palju säästureserve. Vabariigi rahvakontrolliorganid tugevdavad kontrolli partei ja valitsuse juhtnõrde täitmise üle rangest kokkuhoiurežiimist kinnipidamise osas, keskendades peatähelepanu energiaressursside ebaratsionaalse kulutamise vähendamisele ja likvideerimisele, sekundaarsete energiaressursside kasutamisele ja seadmete optimaalsete töörežiimide tagamisele, elektri- ja soojusenergia ratsionaalsele kasutamisele.

KOKKUHOIDLIKKUS ON RAHVAKONTROLÖRI SEADUS

A. LAKSBERG

Tallinna Rahvakontrolli Komitee esimees

Tähtsal kohal rahvakontrolli Tallinna linna- ja rajoonikomiteede tegevuses on võitlus ebaperemehe-
likkuse ja raiskamiste ärahoidmise ning kaotamise eest, korra loomise eest tooraine, materjalide ja sisseseade arvelevõtmisel, säilitamisel ja kasutamisel, samuti materiaalsete, rahaliste ja tööjõuressursside kokkuhoidliku kulutamise eest linna ettevõtetes, organisatsioonides ja asutustes. Nendele küsimustele juhivad komiteed järjekindlalt ka rahvakontrolligruppide ja -postide tähelepanu.

Nagu teada, viidi 1967. aastal meie vabariigis parteiorganisatsioonide juhtimisel ja rahvakontrolliorganite aktiivsel osavõtul läbi kokkuhoiualase töö ülevaatus. Ülevaatus sai töötajate massiliseks retkeks ebamajanduslikkuse ja pillamise vastu, täiendavate sisemiste reservide leidmise ja rakendamise, toodangu väljalaske edasise suurendamise ning kvaliteedi parandamise eest.

Ülevaatus oli neljaetapiline. Selle kõikidest etappidest kokku võttis Tallinnas osa üle 17 000 rahvakontrollöri — töölisi, inseneritehnilisi töötajaid ja teenistujaid. Ülevaatus käigus tehti suur hulk mitmesuguseid ettepanekuid, millest 6600 võeti vastu ja realiseeriti; neist üle 1100 ettepaneku käis tooraine ja materjalide arvestuse parandamise, nende säilitamise, normeerimise, transportimise ja kasutamise kohta. Ülevaatus käiku ja tulemusi arutati järjekindlalt parteikoosolekutel, rahvakontrollöride koosolekutel ja tootmisnõupidamistel ning valgustati ajalehtedes, raadio- ja televisioonisaadetes.

Ülevaatus suurendas tunduvalt iga inimese vastustunnet sotsialistliku omandi eest ettevõtetes, orga-

nisatsioonides ja asutustes, olgu ta siis juhtiv töötaja, lihttööline või teenistuja.

Nii ülevaatuse ajal kui ka pärast selle lõppu rakendati kohtadel konkreetseid abinõusid ilmnenu puuduste kõrvaldamiseks. Ülevaatuse komisjonide ettepanekul remonditi ja korrastati paljud laoruumid, ehitati mitmed uued laod, seati korda materiaalsete väärtuste arvestus ja säilitamine ning suleti hulk kanaleid, mida mööda tassiti laiali ja rikuti rahva vara.

Ent nagu paljude rahvakontrolöride, inspeksioonide, finants- ja teiste kontrollorganite poolt läbiviidud kontrollimised näitavad, pole linna ettevõtetes ja asutustes ebaperemehelikkuse ning riiklikku ja ühiskondlikku omandisse hooletu suhtumise juhud veel täiesti kadunud. Tuleb ette raiskamisi ja riisumisi. See kõik toob riigile suurt, sageli korvamatut kahju.

Millised on enam tüüpilised ja levinud puudused, mis rahvakontrolliorganid on viimasel ajal linna ettevõtetes, asutustes ja organisatsioonides avastanud ning missuguseid abinõusid on nende kõrvaldamiseks ja ärahoidmiseks rakendatud? Toome neist ära mõned.

Rahvakontrollikomiteed koos riiklike statistikaorganitega teevad igal aastal ettevõtetes ja organisatsioonides valikkontrolli materiaalsete ressursside ja ülesseadmata sisseseade üleskirjutuse andmete õigsuse kohta. Ja peaaegu iga kord avastatakse üleskirjutuse andmetes ebatäpsusi ning isegi jämedaid vigu. Teatud osa toorainet, materjale ja sisseseadet on miskipärast jäänud üleskirjutuse dokumentidesse võtmata. Üksikutes ettevõtetes ja organisatsioonides kordub see aastast aastasse.

Möödunud aastal avastati kontrollimistel puudusi ja seaduserikkumisi tooraine, materjalide ja tagavaraosade arvelevõtmisel, säilitamisel, normeerimisel ja kasutamisel Autoremonditehases nr. 1, vabrikus «Kalev», gaasimajanduse valitsuses «Tallinggaas» ja mõnedes ehitus- ja montaaži- ning remondiorganisatsioonides.

Nii näiteks ei peetud Autoremonditehases nr. 1 autode, autobusside, mootorite ja agregaatide defektseks tunnistamisel arvestust mahakantud, ent veel kasutuskõlblike detailide kohta. Need detailid läksid

komplekteerimisele, ilma et neid vahepeelses laoarvestuses oleks näidatud. Tehases endas valmistatud tagavaraosasid ladudes samuti arvele ei võetud. Autode kapitaalremondiks määratud metalli kulunormid olid ilmselt liiga kõrged. See kõik võimaldas metalli ja tagavaraosasid kontrollimatult kulutada.

Pärast nende faktide kindlakstegemist hoiatas rahvakontrolli linnakomitee tehase juhtkonda tõsiselt ja tegi kõrgemalseisvatele organitele samal ajal ettepaneku normeerimise parandamiseks, tooraine ja materjalide säilitamiseks vajalike tingimuste loomiseks ja tehase varustamiseks vajaminevate detailidega.

Nagu aga teine kontrollimine näitas, ei olnud tehase juhtkond asjast õigeid järeldusi teinud ega rakendanud kõiki neist olenevaid abinõusid neile usaldatud ettevõtte majandusliku tegevuse parandamiseks. Rohkemgi, selle asemel et rakendada tõhusaid abinõusid mitmesugustele seaduserikkumistele lõpu tegemiseks, läks ettevõtte direktor sm. J. Aaremäe ise ebaõigele teele, võttes oma garaaži ehitamiseks materjale tehase fondist. Tehase rahvakontrolligrupp aga vaatas sellele läbi sõrmede. Nii tuli J. Aaremäe direktoriametist vabastada. Parteiorganisatsioon ja uus direktor asusid ettevõttes energiliselt korda looma. Mererajooni rahvakontrollikomitee kontrollis materiaalsete väärtuste hoidmise olukorda vabrikutes «Tekstiil», «Salvo», tootmiskoondises «Kommunaar» ja mõnedes rajooni ehitusorganisatsioonides. Ilmnes, et reas Tallinna Ehitustrusti ehitusjaoskondades vohab ebaperemehelikkus ehitusmaterjalide ja raudbetoontoodete hoidmisel. Tunduv osa materjalidest oli arvele võtmata. Tõsi küll, õigluse huvides tuleb nentida, et juba kontrollimise käigus rakendati vajalikke abinõusid ja paljud puudused ning üleastumised olid juba kõrvaldatud momendiks, mil seda küsimust arutati komitee istungil. Ent selliseid nähtusi oleks võidud ju hoopis vältida või lämmatada nad juba eos, ootamata, kuni keegi tuleb ja neile osutab. Nähtavasti on mõned ehitusorganisatsioonide juhid ebamajanduslikkusega nii harjunud, et ei pane neid enam tähelegi.

Üksvahe laekus rahvakontrollikomiteedesse kaebusi madalakvaliteediliste paberpakkide üle, milles Tallinna

Piimatoodete Kombinaat saadab kaubandusvõrku piima. Arvestati välja, et sel põhjusel tagastasid kaubandusorganisatsioonid 1969. aastal Piimatoodete Kombinaadile 229 000 piimapakki, mistõttu rahvamajandus kannatas tunduvalt kahju. Selgus, et praagi põhjuseks oli kombinaadi direktiooni vähenenud nõudlikkus insenertehniliste töötajate suhtes, seadmete halb tehniline seisukord, samuti nõrk kontroll saabuva pakendimaterjali kvaliteedi üle. Kombinaadi töötajad tagastasid materjali varustusettevõttele kahel korral, kuid ametlikult ühtegi reklamatsiooni ei esitanud. Ka Tallinna kaubastud ei esitanud kombinaadile reklamatsioone ja nii anti praagitegijaile hea võimalus vastutusest kõrvale hiilida.

Rahvakontrolli linnakomitee oli sunnitud karistama Piimatoodete Kombinaadi direktorit ja peainseneri ning kandma rahalised kahjud nende arvele. Komitee nõudis otsustavate abinõude rakendamist ja määras nende kasutuselevõtmise tähtajad. Pärast seda, kui kombinaadi töötajad tõsiselt asja kallale asusid, vähenes piimapakkide tagastamine kaubandusvõrgust enam kui kolmekordselt ja vähenes ka piimakadu. Seegi fakt näitab, et mõned algatusvõimetud majandusjuhid ootavad tingimata tõuget väljastpoolt, selle asemel et ise oma majas korda luua.

Keskrajooni rahvakontrollikomitee avastas olulisi puudusi tsemendikulu arvestuses Tööstusehituse Trusti betoonitehases. Suuri kadusid esineb ka juur- ja puuvilja hoidmisel ning transportimisel Puu- ja Köögiviljakaubastu ladudes. Mõnes ettevõttes ei pööratud tähelepanu sotsialistliku omandi tõhusa kaitse ja hoidmise kindlustamisele, pikka aega ei täidetud miilitsaosakondade seaduslikke nõudmisi valve tehniliste vahendite kordaseadmise suhtes. Parteiorganite toetusel tuli rahvakontrolli linna- ja rajoonikomiteedel kutsuda korrale mõningaid majandusjuhte ja otsustavalt nõuda abinõude rakendamist vastavalt kontrollist tulenevatele järeldustele. Pärast seda võetigi abinõud tarvitusele.

Paljudel linna ettevõtetel on nappus laoruumidest ja neil on tõsiseid raskusi materiaalsete väärtuste hoidmisega. Samal ajal on rahvakontrolliorganid sageli

*Tallinna Ekskavaatori-
tehase Paide tsehhi rahva-
kontrolligrupi esimees
Aksel Ööpik.*

tunnistajaks sellele, et laod on ülenormatiivsete, sealhulgas mittelikviidsete tooraine- ja materjalivarudega sõna otseses mõttes üle kuhjatud, hinnalisi ja ettevõttele vajalikke materjale ning toorainet hoitakse aga pahatihti kus juhtub, nii et need kas riknevad või tasitakse laiali. Sealjuures mõnes ettevõttes ülenormatiivsete tagavarade ja tooraine hulk ei vähene, vaid suureneb. See kõik mõjub halvasti ka ettevõtte finantsolukorrale. Rahvakontrolliorganid on korduvalt pööranud majandusjuhtide tähelepanu sellisele ebanormaalsele olukorrale ja mõningaid ametiisikuid isegi kohtu alla andnud.

Ministeeriumid ja ametkonnad peaksid oma ettevõtetele osutama rohkem praktilist abi ülenormatiivsete ja üleliigsete materiaalsete väärtuste varude kiiremaks realiseerimiseks ning olema ettevõtete ja organisatsioonide juhtide vastu nendes küsimustes palju nõudlikumad.

Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus näitavad üles suurt hoolitsust laste eest. Meie riik eraldab tohutu suuri summasid koolide ja lasteasutuste ehitamiseks, nende varustamiseks sisseseadega. Kuid kohadel ei kulutata neid vahendeid mitte alati mõistlikult.

Rahvakontrolli linnakomitee koos finantsorganitega tundis huvi, kuidas on korraldatud muusikainstrumentide, õppevahendite ja inventari arveldus, kasutamine ja hoidmine üldhariduslikes koolides.

Kontroll näitas, et reas linna koolides puudus sel alal elementaarne kord. Paljudel juhtudel hoiti hinnalisi muusikariistu ja teisi väärtusi selleks kohandamata ruumides, need riknesid või läksid kaduma. Näiteks 45. keskkoolis olid puhkpillid koguväärtusega 1200 rubla loobitud põõningule. 8 neist olid mõne detaili kaotamine või murdumise tõttu kasutuskõlbmatuks muutunud. Analooiline oli olukord ka 16. keskkoolis.

Kontrollimise käigus ja küsimuste arutamise ajal rahvakontrolli linnakomitee istungitel tehti kindlaks, et eespool mainitud ebamajanduslikkuse ja raiskamise faktid reas linna koolides ja lasteasutustes said suurel määral võimalikuks seetõttu, et ei rajoonide haridusosakonnad ega ka linna oma pole organiseerinud asjakohast kontrolli rahaliste vahendite kulutamise üle, mida eraldatakse inventari ja õppevahendite muretsemiseks; paljudel juhtudel on see täielikult usaldatud koolide ja lasteasutuste juhatajatele, kes omakorda, samuti nagu mõne ettevõtte, organisatsiooni ja eelarvelise asutuse juhid püüavad aasta lõpul maksu mis maksab ära kulutada aasta jooksul kasutamata jäänud vahendeid, omandades siis tihti täiesti tarbetuid asju. Analüüs näitas, et ainult ühe kuu jooksul — detsembris 1969 — müüsid Tööstuskaubastu kauplused ja Tallinna Kaubamaja ettevõtetele ja organisatsioonidele, eriti aga eelarvelistele asutustele mõningaid tööstuskaupu kaks korda rohkem kui teistel kuudel. Pole siis ime, et mõne kauba järele möödunud aasta lõpul valitsenud nõudmine ületas märgatavalt nende pakumise kaubandusvõrgus. Real juhtudel ei suudetud organisatsioonide poolt kinnimakstud kaupu õigel ajal väljastada.

1969. aasta detsembris kirjutas Tallinna Tööstuskaubastu välja arveid 575 600 rubla väärtuses; raha laekus kaubastu arvele veel samal kuul, kuid 57 100 rubla väärtuses kaupu said ettevõtted ja organisatsioonid kätte alles käesoleva aasta jaanuaris-veebruaris või isegi märtsis.

Suurt kahju tekitatakse riigile raudteevagunite ja veoautode ebaratsionaalse kasutamisega. Reas Tallinna ettevõtetes ja organisatsioonides tuleb ette transpordivahendite suuri ülenormatiivseid seisakuid, mistõttu mõned tühiveeremit ootavad organisatsioonid ja ettevõtted kogevad veoste transportimisel tõsiseid raskusi. Ainuüksi möödunud aasta septembris esines 54 suuremas tööstusettevõttes, kaubandus- ja turustus- ning varustusorganisatsioonis rohkem kui 2600 vaguni ülenormatiivseid seisuaegu kogusummas üle 16 000 vagun-tunni, mille eest kaubasaatjatel tuli maksta ligi 6500 rubla trahvi. Jahukombinaadis seisis üle normi iga teine vagun, tehases «Volta» iga kolmas. Veevarustuse ja Kanalisatsiooni Trustis seisis 24 kasutatud vagunist 20 üle normi kokku 334 tundi. Raudteevagunite ülenormatiivsed seisakud on enamasti tingitud sellest, et mõnes ettevõttes ja organisatsioonis on kuni viimase ajani vähe pööratud tähelepanu transpordimajanduse tugevdamisele ja arendamisele, lossimis-laadimistöde rinde laiendamisele ja mehhaniseerimisele.

56 ettevõtetest ja organisatsioonist, millel on oma sissesõiduteed, tulid 1969. aastal vaid 18 toime vagunite lossimise ja laadimisega normaja piires ametkondlikel raudteeharudel. Vagunite ülenormatiivsete seisakute eest maksid ettevõtted ja organisatsioonid (kliendid) möödunud aasta I kvartalis 17 000 rubla trahvi. Vaatamata vagunite seisunormi vähendamisele 10% võrra said 1970. aasta I kvartalis normiga hakkama juba 22 ettevõtet ja organisatsiooni. Tunduvalt vähenesid ka trahvisummad, mida maksti vagunite ülenormatiivsete seisakute eest. Kui käesoleva aasta jaanuaris ei tulnud normiga toime 35 ettevõtet, siis veebruaris oli neid 26 ja märtsis 24.

Faktid näitavad, et asja õige korralduse puhul on ülenormatiivseid seisuaegu võimalik likvideerida. Omal ajal olid vagunite kasutamisega lood halvad Tallinna

Vineeri- ja Mööblikombinaadis. Rahvakontrolligrupp otsustas omalt poolt selle küsimusega hoolikalt tegelda ja aidata administratsiooni võitluses vagunite seisuaaja lühendamise eest. Rahvakontrolligrupi juurde loodi erisektor, mis järjekindlalt kontrollib transpordi kasutamist ning süstemaatiliselt informeerib rahvakontrolligrupi esindajat ja ametiisikuid ilmnenud puudustest, tänu millele saadakse operatiivselt rakendada vajalikke abinõusid. Parteioorganisatsiooni, direktsiooni ja rahvakontrolöride ühiste pingutuste tulemusena on vagunite kasutamine viimasel ajal mõnel määral paranenud. Kui näiteks 1969. aasta I kvartalis oli vagunite seisuaeg 3,6 tundi, siis 1970. aasta I kvartalis laaditi vagunid tühjaks keskmiselt 2,6 tunniga, kusjuures norm oli 2,8 tundi. Käesoleva aasta samas kvartalis maksti Autokoloni nr. 3051 autode ülenormatiivsete seisakute eest järgmisi trahve: tehas «Männiku» üle 4600 rubla, Linnadevaheliste Veoste Kontor 4500 rubla, tehas «Silikaat» ligi 3000 rubla, Taara Eksperimentaal-kombinaat 429 rubla, jne. Sama ajal maksis autokolonn ettevõtetele ja organisatsioonidele kokku 675 rubla trahvi autode hilinemise ja teiste lepinguliste kohustuste mittetäitmise eest. Sellist loetelu võiks kahjuks pikendadaagi.

Rahvakontrolli linna- ja rajoonikomiteed on süstemaatiliselt analüüsinud vagunite ja veoautode kasutamise olukorda, järjekindlalt taotlenud puuduste ja üleastumiste kiiret kõrvaldamist ning ülenormatiivsete seisakute vähendamist.

Nimetatud küsimused on korduvalt olnud arutlusel komiteede istungitel ja nõupidamistel. On tulnud isegi vastutusele võtta üksikuid majandusjuhte, sealhulgas ka transpordiorganisatsioonides, neist sõltuvate abinõude mitterakendamise eest transpordi kasutamise paremustamiseks. Me tugevdasime organisatsiooniliselt Tallinna raudteejaama rahvakontrolligrupi ja aktiivseerisime selle tegevust.

Rea ettevõtete rahvakontrolligruppides on nüüd loodud sektorid või määratud isikud, kes raudteevagunite ja veoautode kasutamist alaliselt kontrollivad. Rahvakontrolligrupid pööravad nendele küsimustele viimasel ajal suuremat tähelepanu.

Rahvakontrollikomiteedel, -gruppidel ja -postidel on vaja veelgi aktiveerida tööd võitluse tugevdamiseks transpordiseisakute vastu. Sellega seoses tuleb edaspidi nähtavasti veenmise, hoiatamise ja distsiplinaar karistuste kõrval suurendada ka ametiisikute materiaalsel vastutust, taotleda, et igal üksikjuhul transpordiseisakuga riigile tekitatud kahjusumma nõutaks välja ametiisikutelt — konkreetsetelt süüdlastelt, mitte aga ettevõtelt, nagu meil sageli tehakse.

Mitte kõikjal pole veel korda seatud tootmisjääkide, sealhulgas nii hinnalise vanametalli arvelevõtmine, säilitamine ja kasutamine. Kõik teavad, et utiliil ja musta metalli jäätmed on tähtsaks tooraineks metallurgiatööstusele. Peaaegu igale linna ettevõttele ja organisatsioonile on antud vanametalli varumisplaan. Rahvakontrolli linna- ja rajoonikomiteed hoiavad selle plaani täitmisel pidevalt silma peal.

Möödunud aastal korraldasid linna- ja rajoonikomiteed rahvakontrolligruppide aktiivsel osavõtul rea kontrollkäike ja reide tootmisjääkide kasutamise asjus. Siin osutasid neile suurt abi ka komsomoliprožektori linna- ja rajoonistaapide aktivistid. Hooletule suhtumisele vanametalli tehti mitmel pool lõpp.

Viimasel ajal kohtab ebaperemehelikkust selle hinnalise tooraine arvelevõtmisel ja hoidmisel märgatavalt harvemini. Enamik linna ettevõtteid ja organisatsioone täidab nüüd vanametalli varumisplaan.

Samal ajal pole mõned ettevõtted ja organisatsioonid veel rakendanud kõiki abinõusid, et vältida vanametalli kadusid ja selle varumisplaanide rütmiliselt täita. Mõne ettevõtte, eriti ehitus- ja montaaži- ning remondiorganisatsioonide, aga samuti ka majavalitsuste territooriumidel võib sageli näha vanarauahunnikuid, mis kuude kaupa vedelevad lageda taeva all; seda ei kogu ega anna ära keegi. Ehkki mõnes ettevõttes vanametalli kogutakse, ei sorteerita seda enne äraandmist «Vtortšermeti» tsehhi ja seetõttu kaotab ettevõtte tasus, sest sorteerimata metallimurru hind on madal.

Vanametalli äraandmisel «Vtortšermeti» tsehhi tuleb sageli ootamisega aega raisata ja autod seisavad tundide kaupa. Nagu näitas kontrollimine, seletub see ühelt poolt «Vtortšermeti» töötajate ebapiisava opera-

*Aseri Keraamikatehase
rahvakontrolligrupi esimees
Anatoli Kologoida.
Peale tootmisküsimuste on
tehase rahvakontrolörid
võtnud oma kontrolli alla
lasteasutuste töö ja tööta-
jate kaebustele ning aval-
dustele reageerimise.*

tiivsusega, teiselt poolt aga metallimurru laekumise ebaühtlusega.

Paljud ettevõtted annavad vanametalli reeglina ära kuu või kvartali lõpul. Selleks ajaks koguneb «Vtorštšermeti» juurde tavaliselt suur hulk autosid ja tsehhi töötajad ei tule vastuvõtuga toime.

Viimasel ajal on «Vtorštšermeti» Vabariiklik Valitsus rakendanud mõningaid abinõusid asja korraldamiseks: näiteks on kehtestatud graafik metallimurru vastuvõtmiseks rajoonidest ja ettevõtetest. Graafikust kinnipidamine võimaldab organiseerida vanametalli enam-vähem ühtlast äraandmist. Kuid endiselt sõltub palju utiliivarujaist endist. On vaja, et rahvakontrolligrupid ja -postid kohtadel jälgiksid vanametalli arvelevõtmist, kogumist ja äraandmist. Seal, kus seda pole veel tehtud, oleks soovitatav usaldada see tööloik 1—2 rahvakontrolöridele.

Paljudes linna ettevõtetes ja organisatsioonides on tehtud ja tehakse suurt tööd elektri- ja soojusenergia ning kütuse kokkuhoidmiseks; valdav enamik neist tuleb sotsialistlike kohustuste ja kütte-energeetiliste ressursside kokkuhoiu ülesannetega toime. Samal ajal pole aga selleski suunas veel kõike ära tehtud. On reserve edasise, veelgi suurema kokkuhoiu saavutamiseks.

Mõnes ettevõttes võeti aasta algul vastu ilmselt madaldatud kohustused elektrienergia kokkuhoiuks, mistõttu mõnel pool hoiti esimese poolaastaga kokku riisama palju või isegi rohkem elektrienergiat, kui oli ette nähtud kokku hoida kogu 1970. aasta jooksul; see rüsumus tuleb uuesti läbi vaadata, lähtudes reaalistest võimalustest.

Kaubandus- ja kommunaal-elukondliku teenindamise ettevõtete juhid on kohustatud õigeaegselt rakendama abinõusid ametkondlike ettevõtete ettevalmistamiseks tööks talvel. Juba mitu aastat kõneldakse sellest, et küttesüsteemi talveks mitteõigeaegse ettevalmistamise tagajärjel on paljudes linna kauplustes, töökodades ja ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes töötajad külma saabudes sunnitud ruume kütma mitmesuguste elektri-soojenditega. Kogu linna peale tuleb neid sadu ja niiviisi kulutatakse ebaratsionaalselt hulgaliselt elektrienergiat.

Veel üks küsimus, mis nõuab rahvakontrolli lakkaamatut tähelepanu, on võitlus tööajakadudega. Tallinas, kus valitseb terav tööjõupuudus, reservid selle leevendamiseks väljastpoolt on aga faktiliselt ammen-datud, on töö ja tootmise õigel organiseerimisel eriti suur tähtsus.

Rahvakontrollikomiteed ja -grupid pööravad neile küsimustele süstemaatiliselt tähelepanu. Viidi läbi kontrollkäik paljudes ettevõtetes ja ehitusorganisatsioonides. Parteiorganisatsioonide abiga rakendatakse abinõusid suurte tööajakadude põhjuste kõrvaldamiseks. Nii tehti asja uurimise käigus selgeks, et üheks selliseks põhjuseks on toitlustamise ebarahuldav korraldus, sööklate ja puhvetite halb töö, ebaküllaldane hool tööliste töötingimuste parandamise eest.

Kohalike nõukogude saadikute, ametiühinguorgani-

satsioonide ja komsomoliprožektori aktivistide osavõtul korraldasid rahvakontrolli linna- ja rajoonikomiteed mitu kontrollkäiku, et uurida töoliste toitlustamist ettevõtetes ja ehitusplatsidel. Ühtlasi kontrolliti, kuidas on korraldatud töökaitse ja ohutustehnika. Leiti palju olulisi puudusi ja hooletust. Küsimust arutati rahvakontrolli linnakomitee istungil ning nõuti vastavatelt töötajatelt tõhusate ja viivitamatute abinõude rakendamist.

Viimase kahe-kolme aasta jooksul oleme selle küsimuse juurde korduvalt tagasi tulnud ja järjekindlalt taotlenud töötajate toitlustamise järsku parandamist nende töökohas, samuti kaubanduse, ühiskondliku toitlustamise ja teenindustevõtete töö parandamist tervikuna; tulemusi on nüüd juba märgata. Näiteks tehastes «Ilmarine», «Norma», «Pioneer», Kunstsarvetehased ja ehitusorganisatsioonides on nüüd sööklad ja puhvetid ehitatud või ümber korraldatud. Linna tähtsamatel ehitusplatsidel saavad töölised regulaarselt sooja toitu.

Kontrollimisel tegid rahvakontrolörid kindlaks, et paljudes ettevõtetes puudub iga päev palju töölisi töölt administratsiooni loal. Andmete analüüs ja vestlused töolistega näitasid, et üheks põhjuseks, miks hulk töölisi on sunnitud mõneks tunniks või kogu päevaks töölt lahkuma, pole mitte ainult halvasti korraldatud toitlustamine ja teenindamine ettevõttes endas, vaid ka mõnede linna kommunaal-elukondliku teenindamise ja kaubandustevõtete korratu töörežiim. Me korraldasime nende töö kontrollimise ja linna täitevkomitee abiga saavutasime nende tööaja pikendamise õhtutundidel.

Nähtavasti see kõik, samuti nagu ka teised üritused, mida kohapeal viisid läbi partei- ja ametiühinguorganisatsioonid koos administratsiooniga, aitasid kaasa sellele, et 1969. aastal vähenes linna tööstustevõtetes administratsiooni loal tööle mitteilmumine peaaegu 7000 inimpäeva võrra. Vähenesid ka tööajakaod tervikuna. Ometi on need ikka veel suured.

Vastavalt NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirjale «Tootmisreservide kasu-

tamise parandamisest ja kokkuhoiurežiimi tugevdamisest rahvamajanduses» peavad rahvakontrolliorganid pöörama erilist tähelepanu reservide väljaselgitamisele töö ja tootmise organiseerimise paremustamiseks ter-vikuna, aitama leida ja kõrvaldada tööajakadude põh-jusi.

Sageli kohtab ebamajanduslikkust linna elamu-kom-munaalsüsteemis, mis põhjustab kodanike õigustatud nurinat. Meie riik eraldab elamute ehitamiseks ja re-montimiseks igal aastal suuri summasid, ent sagedased ümbertegemised, mille põhjuseks on enamasti ehitus-ja remonttööde halb kvaliteet, viivad inimtöö, rahaliste vahendite ja materjalide ebaratsionaalsele kulutamise-le.

Tuleb märkida, et meil ei käida elamufondiga pere-mehelikult ümber. Juhtub, et katuse ja vihmavee-torude mitteõigeaegse parandamise tõttu laguneb maja enneaegselt.

Kahjuks ollakse meil elamu lagunemises süüdlaste — nii ametiisikute kui ka korterivaldajate endi vastu liiga sallivad.

Suuremat tähelepanu tuleks pöörata ka linna teede ja kõnniteede seisukorrale.

Keskrajooni rahvakontrolli komitee koos Autobussi-pargi rahvakontrolligrupiga korraldasid linna täitevko-mitee transpordiosakonna, Riikliku Autoinspeksiooni ja ajalehe «Õhtuleht» toimetuse esindajate osavõtul reidi teede seisukorra kontrollimiseks autobussilii-nidel. Selgus, et teede mittekorrasoleku tõttu kaota-sid bussid üheainsa kuu jooksul 663 liinitundi; veda-mata jäi 53 000 reisijat ja riigil saamata üle 2500 rubla. Siinjuures pole arvestatud halbade teede tõttu ala-tasa rivist väljalangevate autode remondi maksumust.

Uue hooga puhkes linna ettevõtetes ja organisatsioo-nides võitlus ebaperemehelikkuse vastu ja kokkuhoiu eest pärast NLKP Keskkomitee 1969. aasta detsembri-pleenumi otsuste ja NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, Üleliidulise Ametiühingute Kes-knõukogu ja ÜLKNÜ Keskkomitee 1970. aasta 12. veeb-ruari kirja «Tootmisreservide kasutamise parandami-sest ja kokkuhoiurežiimi tugevdamisest rahvamajan-duses» avaldamist.

Linna töötajad reageerisid partei ja valitsuse üleskutsele tuliselt. Paljud kollektiivid võtsid endale täiendavad sotsialistlikud kohustused, kavandasid abinõusid toodangu ning ehitus- ja montaažitööde mahu ja tööviljakuse suurendamiseks, rahaliste, materiaalsete ja tööjõuressursside säästlikuks kasutamiseks.

NLKP Keskkomitee 1969. aasta detsembripleenumi otsuste ning NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirja arutamine aitas kaasa inimeste tööaktiivsuse tõusule, riiklike plaanide ja ülesannete täitmisele. Linna tööstus täitis viie kuu toodangu realiseerimisplaani 102,5-protsendilisel. Üle plaani anti toodangut enam kui 9,4 miljoni rubla eest. Toodangu maht kasvas sel perioodil 6,6% -liselt, tööviljakus aga 9 protsendi võrra. Linna ehitus- ja montaažiorganisatsioonid täitsid tööettevõtteleplaani 105% -liselt. Ainuüksi 1970. aasta I kvartali jooksul hoiti linna ettevõtetes ja organisatsioonides kokku 231 tonni musta metalli ja 6,5 tonni värvilist metalle, 6,5 miljonit kilovatt-tundi elektrienergiat ja 2000 tonni tingkütust. Sama aja jooksul juurutati tootmisse üle 3700 ratsionaliseerimisetepaneku ja 72 leiu-tist, mille tinglik majanduslik efekt oli 29 miljonit rubla. Nendes edusammudes on ka linna rahvakontrolli panus.

Aktiivselt lülitus võitlusse kokkuhoiu eest tehase «Ilmarine» rahvakontrolligrupp (grupi esimees sm. Nurm). Grupp võttis igapäevase kontrolli alla tehase kollektiivi kohustuste — hoida 1970. aastal kokku 230 000 kilovatt-tundi elektrienergiat, 160 tonni tingkütust ja 100 tonni musta metalli — täitmise käigu.

Tänu tehase kollektiivi, sealhulgas ka rahvakontrollõride pingutustele võitis tehas «Ilmarine» 1970. aasta I kvartalis kütte-energeetiliste ressursside kokkuhoiu osas ministeeriumi ettevõtete hulgas esikoha.

Rahvakontrolli linna- ja vabariiklik komitee üldistasid ja kiitsid tehases «Ilmarine» tehtud töö heaks ning soovitasid kõikidel rahvakontrolligruppidel piiritleda oma tegevusvälja üldrahvalikus võitluses partei ja valitsuse kirjast tulenevate ülesannete täitmise eest.

Enamik linna tööstusettevõtete rahvakontrolligruppe on järginud tehase «Ilmarine» rahvakontrollõride ees-

kuju ja on parteiorganisatsioonide ja administratsiooni aktiivseteks abilisteks tootmise hoogustamisel ning võitluses rahvamajanduslike ülesannete lahendamise eest.

Rahvakontrolöride aktiivsuse edasise suurendamise nimel kiitis rahvakontrolli linnakomitee heaks Ekskavaatoritehase ja tehase «Norma» rahvakontrolligrupi kogemused konkreetsete ülesannete jagamisel gruppide ja postide liikmetele ja antud ülesannete täitmise kontrollimisel. Neid kogemusi tutvustasime linna rahvakontrolligruppide esimeestele.

Nüüd on Ekskavaatoritehase ja «Norma» rahvakontrolligrupi kogemusi rakendatud paljudes gruppides.

Linna- ja rajoonikomiteed taotleavad, et igal rahvakontrolöril oleks kindel ülesanne. Me rakendame ühtlasi abinõusid rahvakontrolli linna- ja rajoonikomiteede mittekoosseisuliste osakondade töö aktiveerimiseks, suurendades nende vastutust neile usaldatud töö eest.

Käesolev aasta on viisaastaku viimane aasta. Linna töötajad võtsid endale kõrgendatud kohustused ja võitlevad parteiorganisatsioonide juhtimisel viisaastaku plaani ennetähtaegse täitmise eest.

Rahvakontrolliorganid omalt poolt peavad parteiorganisatsioone ja töötajate kollektiive paremini abistama tootmise sisemiste reservide ja võimaluste väljaselgitamisel ja ärakasutamisel.

K. RAAVE

Võrtsjärve kolhoosi juhatuse esimees

Tartu rajooni Võrtsjärve kolhoosi rahvakontrolligrupi tegevust juhib juba mitmendat aastat peamehaaniku asetäitja Elmar Foht. Algul tegutses ta grupi liikmena, siis oli aasta grupi esimehe asetäitjaks. Nii liikmena kui grupi esimehe asetäitjana näitas ta üles aktiivsust, mistõttu parteiorganisatsioon soovitas teda õige varsti grupi esimehe kohale.

See edutamine õigustas end. Elmar Fohti juhtimisel on majandi rahvakontrolligrupp palju ära teinud, on kujunenud parteiorganisatsiooni ja kolhoosi juhatuse parimaks abiliseks. Meie rahvakontrolligrupi tööd on mitmel korral positiivselt hinnatud nii nõupidamistel kui ajakirjanduses. Gruppi on autasustatud Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee aukirjaga, premeeritud maa-
liga. Grupi esimehele E. Fohtile määrati tubliduse eest NSV Liidu Rahvakontrolli Komitee rinnamärk.

Grupp tegutseb kindla plaani alusel. Plaani koostamisest võtavad osa kõik grupi liikmed. Selle kinnitab parteiorganisatsiooni büroo. Plaan tehakse kvartaliks. Sinna võetakse 4—5 põhiküsimust, mitte rohkem. Nendest valdkondadest, mis majandis on valulasteks, võetakse küsimusi plaani mitu kvartalit järjest (muidugi, kui selleks on vajadust), põhimõttel — mitte enne jätta, kui asjad korras! Nii tegeleb rahvakontrolligrupp üsna suure järjekindlusega piima kvaliteedi, naftasaaduste kokkuhoiu, elektrienergia kulutamise, toodangu omahinna jt. oluliste probleemidega. Ning peab kohe märkima, et sellest on olnud kasu. Piima kvaliteedi osas oleme pikkade sammudega edasi jõudnud ning pole enam sugugi haruldased need kuud, kus anname

riigile ainult I sordi piima. Praegu ehitame uut naftabaasi. Kõik elektriliinid remonditi kapitaalselt, elektriseadmed korrastati viies farmihoones.

Alates 1968. aastast saavutasime murrangu ka oma hinna alandamises. Varem tootsime piima väga väikese kasumiga. Nüüd hakkab piima rentaablus jõudma kusagile 20% piiridesse, mis küll pole veel kes teab kui hea näitaja, kuid ikkagi tõhus edasiminekuks. Rahvakontrolli osa on selles märkimisväärne.

Kõikidest avastatud puudustest informeerib rahvakontrolligrupp parteibürood ja kolhoosi juhatust. Küsimus võetakse päevakorrast maha alles siis, kui rahvakontrolli seltsimehed on veendunud, et vead või puudused on kõrvaldatud. Ja mitte sõnades, vaid tingimata tegudes. Sõnadega meie rahvakontrolöride juures kaugele ei jõua, seda oleme kogunud. Nad nõuavad konkreetset, nõuavad tegutsemist. Nii on nende initsiatiivil korraldatud vanaraua varumise hoogtööpäevi, et likvideerida musta metalli jääkide varumisel tekkinud lünki. Nende algatusel on kolhoosi juhatuse rohkem tegelnud heakorrastustööde ja teede parandamisega. Rahvakontrolli valvas silm avastas ohutustehnika-alaseid puudujääke ja saavutas nende kohese kõrvaldamise. Rahvakontroll näeb, kuuleb ja teab kõike.

Kuidas ta seda on saavutanud?

Aga sellepärast, et rahvakontrolli häid abilisi on kõikjal. Grupi koosseisu kuulub 10 energilist seltsimeest. Nad elavad-töötavad majandis nõnda, et haaravad geograafilises mõttes igaüks ise piirkonna ja majanduslikus mõttes igaüks ise tööala. Näiteks põllutöeline Ene Koger elab ja töötab Unikülas, teab kõiki neid küsimusi, mis on seotud selle küla ja II põllundusbrigaadiga. Veera Raag elab Savikülas ja töötab noorkarjatalitajana, tema pideva kontrolli all on noorkarja küsimused üldse.

Rahvakontrolligrupp kannab hoolt, et tema tegevus leiaks laialdast kajastamist. Rahvakontrollil on oma stend vastavate väljapanekutega. Tihti kirjutatakse rahvakontrolli tööst kolhoosi seina- ja laualehes. Kord aastas antakse aru üldkoosolekul. Paaril korral esinetakse aasta jooksul brigaadides nn. brigaadipäevadel. Rahvas peab sellisest informeeritusest lugu, veendub

rahvakontrolli tegevuse ulatuses ja vajalikkuses, näeb, et see toimub tõepoolest rahva huvides, ning aitab kontrolöride tööle siis igati kaasa. Eelkõige tehakse seda rahvakontrollipostide kaudu. Posti liikmetena tegutseb meil samuti 10 head aktivisti — igas brigaadis ja suuremas farmis. Hästi tublid on põllutöeline Aksel Anon, traktorist Robert Kallas, lüpsja Juta Toomsalu jt.

Me ise loeme, et majandi rahvakontrolli osa ja tähtsus ei piirdu kaugeltki eespoolöelduga. Meie rahvakontroll on olnud ja on ühtlasi inimeste, meie aktiivi kasvulavaks. Praeguse rahvakontrolligrupi koosseisust olid pooled liikmed varem rahvakontrollipostide liikmed, kuid viimasel ümbervalimisel saatis rahvas nad juba endi esindajatena grupi koosseisu. Grupi liikmest Eino Pöderist on esimehele saanud tubli asetäitja.

Kuus rahvakontrolöri on vastu võetud NLKP ridadesse, kolm ÜLKNÜ ridadesse. Rahvakontrolörid Villem Toss, Ene Koger, Endla Laas, Veera Raag valiti rahvasaadikutena kohalikusse külanõukogusse. Rahvasaadiku ülesanded sai endale ka grupi esimees Elmar Foht. Kolm rahvakontrolöri on majandi parteibüroo liikmed, kaks juhatuse liikmed. Ka komsomolikomiteesse ja ametiühingukomiteesse kuulub kummassegi kaks rahvakontrolligrupi või -posti liiget. Tõele au andes — alati pole see mitte nii olnud. Selleni oleme jõudnud viimastel aastatel, kui rahvakontrolli ridades inimesed kasvasid, omandasid uusi teadmisi.

Hea on see, et meie rahvakontrolöride perest võib leida informaatoreid, lektoreid, kunstilise isetegevuse viljelejaid, sportlasi, ALMAVÜ ja rahvamaleva aktiviste. Nende mitmekülgsus tuleb vaid kasuks. Muidugi ainult siis, kui välditakse inimeste ülekoormamist. Seda me püüame.

Mis aga kõige toredam, meie rahvakontrolli aktiiv ilmutab erakordset huvi oma teadmiste suurendamise vastu. Rahvakontrolligrupi esimees E. Foht lõpetas tänavu kevadel kaugõppekeskkooli, samaga tuli toime ka grupi esimehe asetäitja E. Pöder. Grupi sekretär E. Laas täiendab teadmisi marksismi-leninismi aluste koolis ja rahvaülikoolis. Rahvakontrolliposti liikmed A. Anon, H. Ahas ja R. Puidak õpivad samuti kaugõppe

teel. Rahvakontrolligrupi kümnest liikmest kuuluvad rahvaülikoolis õppijate perre kuus inimest, kümnest kontrollposti liikmest viis inimest.

Kas see polegi kõige kindlam pant kasvuks ja arenguks?

Kahtlemata on!

Võrtsjärve kolhoosi rahvakontrolligrupi tegevuses on ka puudujääke ja kitsaskohti. Kuid mida aasta edasi, seda vähem. Seda rohkem suudavad rahvakontrolörid korda saata. Seda rohkem suureneb nende autoriteet ja osa majandis.

Meie rahvakontroll — see on tõeline r a h v a k o n t r o l l.

See on tõeline rahvakontroll, mis on loodud rahva ülikooli kaudu. Selle eesmärk on suurendada rahva autoriteeti ja kontrollida kolhoosi tegevust. See on üks kõige kindlamast pantist kasvuks ja arenguks. Meie rahvakontroll on tõeline rahvakontroll, mis on loodud rahva ülikooli kaudu. Selle eesmärk on suurendada rahva autoriteeti ja kontrollida kolhoosi tegevust. See on üks kõige kindlamast pantist kasvuks ja arenguks.

TÖÖTAJATE AVALDUSED JA ETTEPANEKUD PIDEVA KONTROLLI ALLA

D. KUZMIN

Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee esimehe asetäitja

V. I. Lenin pööras suurt tähelepanu töötajate kirjadele, avaldustele ja kaebustele. «Tõeliselt inimlikud dokumendid» — nii nimetas ta neid. V. I. Lenin nägi töötajate avaldustes ja ettepanekutes üht tähtsamat partei ja rahva sidemete tugevdamise vormi, üht masside riigivalitsemisest osavõtu vormi.

Oma kirjas Rahvakomissaride Nõukogu asjadevalitsejale 18. jaanuarist 1919 kirjutab Lenin, et kõik Rahvakomissaride Nõukogusse saabunud kirjalikud kaebused tuleb temale ette kanda 24 tunni ja suulised 48 tunni jooksul. Samas nõudis ta, et asjadevalituse kantselei juhataja jälgiks tähelepanelikult tema resolutsioonide täitmist.

M. I. Kalinin oma kõnes Töölise-Talupoegade Inspektsiooni kaebuste büroode töötajatele 1933. aastal märkis, et töötajate kaebuste ja avalduste lahendamine on üks tähtsamaid töid, on poliitiline töö ja kui kusagil võib õppida leninismi, siis just kaebuste ja avalduste lahendamisel, kuna see on töö, kus iga päev lahendatakse olulisi küsimusi. Eluliste probleemide õige lahendamine aga ongi marksismi-leninismi praktiline elluviimine.

Oma läkituses rahvakontrollikomiteede töötajatele, gruppide ja postide liikmetele, kõigile rahvakontrolli aktivistidele seoses Nõukogude riigi kontrollorganite moodustamise 50. aastapäevaga rõhutasid NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu, et kodanike ettepanekud poliitilise, majanduse ja kultuurielu küsimustes, samuti seadusandluse täiustamiseks on vorm, mille kaudu töö-

tajate laiad hulgad võtavad osa riigi valitsemisest. Signaalidega asutuste ja ettevõtete töös esinevate puuduste kohta võtavad kodanikud vahetult osa sotsialistliku seaduslikkuse tugevdamisest.

Sageli esitavad töötajad fakte, et mõnedele majandusjuhtidele on omane pinnapealne, deklaratiivne juhtimismeetod, et nad ei tungi küllalt sügavalt küsimuste sisusse.

Töötajate kirjadest nähtub, et ehitus- ja paljudes teistes organisatsioonides esineb veel ebaperemehelikkust ja isegi jämedat riikliku distsipliini rikkumist — materjalide ülenormilist kulutamist, ehitusmahu kunstlikku suurendamist, tõsiseid puudusi materiaalsete väärtuste arvestuses. Tuleb saavutada, et iga riigiasutuse töötaja võitleks ametialase lohakuse ja ebaausate tegude vastu. Seda nõuavad töötajad oma kirjades, vastuvõttudel, nad nõuavad igasuguste nõukogude seaduslikkuse rikkumiste kõrvaldamist ja nende rikkujate korralekutsumist.

Meie vabariigi rahvakontrolli organid, kontrollides NLKP Keskkomitee 29. augusti 1967. aasta otsuse «Töötajate kirjade läbivaatamise ja töötajate vastuvõtu organiseerimise parandamisest» ning NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi 12. aprilli 1968. aasta seadluse «Kodanike ettepanekute, avalduste ja kaebuste läbivaatamise korra kohta» täitmist ministriumides ja keskasutustes, nõukogude organeis ja neile alluvates organisatsioonides, teevad eelkõige suurt profülaktilist tööd. Täiustades täitmise kontrolli vorme ja meetodeid ning tuginedes töötajate loomingule, aitavad nad parteiorganisatsioonidel pidada kompromissitut võitlust bürokratismi, hingetu suhtumise, omavoli ja venitamise ilmingute vastu. Need pahed aga ei ole veel paraku kadunud mõnede meie asutuste, organisatsioonide ja ettevõtete praktikast.

Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee kontrollis 1969. aasta jooksul eelnimetatud NLKP Keskkomitee otsuse ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadluse täitmist 43 asutuses ja ettevõttes. Sealjuures kontrolliti üheksat keskasutust ning 3 linna ja rajooni töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteed.

Samasuguseid kontrollimisi on rajoonide ja linnade

rahvakontrollikomiteed aasta jooksul teostanud 252 asutuses, ettevõttes, sovhoosis ja kolhoosis.

NLKP Keskkomitee otsuse täitmise kontrolliga on saavutatud seda, et nõukogude asutustes ja ettevõtetes on hakatud tähelepanelikumalt suhtuma töötajate prentsioonide läbivaatamisse ja lahendamisse.

Just järjekindla ja laialdase kontrolli tulemuseks on, et käesoleval ajal ei esine enam sellist lohakat ja ükskõikset suhtumist töötajate kirjadesse nagu mõned aastad tagasi näiteks Tallinna Külmutuslaevastiku Baasis ja Kohtla-Järve Linna TSN Täitevkomitees, kus kodanike kirjad seisid kuude viisi arvele võtmata ja lahendamata ning osa neist jäigi kadunuks.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus kohustab kõiki riiklikke organeid süstemaatiliselt kontrollima kodanike kaebuste ja avalduste lahendamise olukorda neile alluvates asutustes ning ettevõtetes ja võtma tarvitusele abinõud nende tingimuste kõrvaldamiseks, mis põhjustavad kodanike seadusega kaitstud huvide ja õiguste rikkumist ning kutsuvad esile põhjendatud kaebuste esitamist. Seal, kus keskasutused seda nõuet täidavad, kehtib ka allasutustes üldreeglina vajalik kord kodanike taotluste lahendamisel. Et rajoonide ja linnade rahandusosakondades vaadatakse kodanike kaebused ja avaldused läbi õigeaegselt ja esineb vähe korduvaid avaldusi, tuleneb eelkõige sellest, et Eesti NSV Rahandusministeerium kontrollib süstemaatiliselt osakondade tööd kodanike taotluste lahendamisel. Ministeerium arutab järjekindlalt kodanike kaebuste ja avalduste lahendamise olukorda, kus antakse vajalikud juhendid esinevate puuduste kõrvaldamiseks.

Paljudes vabariigi sovhoosides ja kolhoosides ei pöörata veel vajalikku tähelepanu nende partei ja valitsuse otsuste täitmisele, mis käsitlevad töötajate kaebuste ja avalduste lahendamise parandamist. Tihti on korrast ära kaebuste ja avalduste arvestus ja ei peeta kinni kodanike taotluste lahendamise tähtaegadest.

Selles on suurel määral süüdi rajoonide põllumajandusvalitsused, kes majandeid revideerides ei pööra vajalikku tähelepanu sellele, kuidas lahendatakse kodanike taotlusi, ega täida selles osas seadusega neile pandud ülesannet.

Palju on ära tehtud leninlikest põhimõtetest kinnipidamiseks töötajate kirjade, avalduste ja kaebuste läbivaatamisel ning külastajate vastuvõtu parandamiseks vabariiklikes asutustes. Paremini on hakatud tundma õppima ja analüüsima kodanike kaebuste ja avalduste tekkepõhjust. Paljud vabariiklikud organisatsioonid arutavad süstemaatiliselt oma koosolekutel ja kolleegiumidel töötajate kirjade, kaebuste ja avalduste läbivaatamist.

Kuid ei saa veel öelda, et kõik meie vabariiklikud organisatsioonid peaksid tööd töötajate kirjadega oma tegevuse üheks tähtsamaks lõiguks. Vabariigi ministeeriumide ja organisatsioonide kontrollimise tulemused näitavad, et mitmes neist esineb töötajate kaebuste ja ettepanekute läbivaatamisel veel palju puudusi. Mõned majandusorganid ei suuna oma töötajaid peamisele — kaebuste tekkepõhjuste uurimisele. Seetõttu on nende poolt rakendatud abinõudel tihtipeale juhuslik iseloom.

Ikka veel esineb fakte, kus avaldustele ja kaebustele ei vastata või siis tehakse seda formaalselt. Töötajaid, kes on süüdi seaduste rikkumises, venitamises ja bürokratismis, ei võeta alati vastutusele. Mõnede asutuste juhatajad ei süvene kaebuse sisusse, võtavad vastu otsuseid, mida ei täideta.

Niisugune suhtumine töötajate kirjadesse põhjustab uusi kaebusi. Töötajad on sunnitud samas küsimuses pöörduma kõrgemalseisvate instantside poole.

Töötajate taotluste lahendamisel on üheks peamiseks puuduseks, et keskasutused kontrollivad vähe oma allasutusi ja allasutustele lahendamiseks antud taotlusi ei võeta alati kontrolli alla. Nii näiteks ei võetud Tartu Linna TSN Täitevkomitee Elamute Valitsuses kontrolli alla kodanike taotlusi, mis suunati täitmiseks majavalitsustele. Kuna majavalitsuses nr. 1 oli asjaajamine halvasti korraldatud, jäid paljud kodanike kirjad õigeaegselt lahendamata ja kodanikud olid sunnitud oma põhjendatud pretensioonidega pöörduma uuesti täitevkomitee poole. Analoogilised puudused ilmnesid ka Viljandi linna majavalitsuses nr. 1.

Otse vastupidiselt võib iseloomustada Tallinna majavalitsuse nr. 18 tööd. Majavalitsejaks on siin kommunist

Mihhail Plets, kes töötab sellel kohal 1965. aastast alates. Peainseneriks on Taivo Taimla, partei-algorganisatsiooni sekretäriks Oskar Otsman ja rahvakontrolligrupi esimeheks Ivan Ganin.

Majavalitsuse nr. 18 koosseisu kuulub 67 inimest.

Majavalitsuse teenindada on 44 maja 2100 korteriga, üldpindalaga 62 000 m², kus elab 13 000 inimest.

Majavalitsuse kollektiiv tuleb edukalt toime kõigi põhiliste töönäitajatega. Nii täideti 1969. aastal jooksva remondi plaan 105,9-protsendiliselt. Majanduskulusid hoiti kokku 1616 rubla, sellest elektrienergia säästmise arvel 662 rubla. Ekspluatatsioonikulude plaan täideti 102%, korteriüüri plaan 100%, remondiplaan 101%.

II poolaasta töötulemuste eest autasustati majavalitsuse kollektiivi Kalinini Rajooni TSN Täitevkomitee aukirjaga. Majavalitsuses pööratakse suurt tähelepanu elanike kirjadele ja avaldustele.

See töö kulgeb vastavuses NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusega kodanike ettepanekute, avalduste ja kaebuste läbivaatamise korra kohta.

Ülemnõukogu Presiidiumi seadluse tundmaõppimiseks korraldati majavalitsuses spetsiaalsed õppused, millest võtsid osa kõik majavalitsuse töötajad.

Seadluse tundmaõppimine ja rakendamine praktilises tegevuses on aidanud kaasa elanike kirjade ja ettepanekutega tehtava töö parandamisele.

Tähelepanelik suhtumine igasse kirja ja suulisse kaebusse on võimaldanud majavalitsuse töötajail jõuda järeldusele, et kirjade peamiseks põhjuseks on puudused elamute ettevalmistamisel talveks.

Seda arvestades hakkas majavalitsus kvaliteetsemalt ja aegsasti remontima katuseid, klaasima pööningu- ja keldriaknaid, remontima uksi jm. Selle tulemusena vähenes järsult kaebuste arv.

Kodanikke võtab vastu majavalitseja M. Plets, tema äraolekul aga peainsener T. Taimla. Sageli toimub vastuvõtt koos linna- ja rajooninõukogu saadikute ning majavalitsuse rahvakontrolligrupi liikmetega.

Vastuvõtupäevadest ja kellaaegadest on elanikele teatatud vastavate kuulutuste kaudu, mis on välja pandud elamutes ja majavalitsuse uksele.

Vastuvõtul antakse avaldajatele konkreetsed vastu-

sed, teatatakse töö täitmise tähtajad. Majavalitsuse töötajad teevad kõik selleks, et iga kaebuse ja signaali põhjal võetaks õigeaegselt tarvitusele abinõud. Sellepärast ei ole avaldajatel enam vaja samas küsimuses teistkordselt majavalitsuse poole pöörduda.

Tõs.se puudusena töötajate vastuvõtu korraldamisel tuleb märkida seda, et töötajad, kes sellega tegelevad nii nõukogude kui ka majandusorganisatsioonides, ei märgi alati üles kodanike taotluste sisu ja seetõttu need tihtipeale unustatakse ning kodanikel tuleb ühes ja samas küsimuses käia mitmeid kordi või kirjutada kirjalik avaldus (Jõgeva Rajooni TSN Täitevkomitee, selle osakonnad ja rajooni linnade täitevkomiteed).

Peab märkima, et halvasti reageerivad kodanike prentsioonidele Tallinna Linna TSN Täitevkomitee elamute remondiga tegelevad asutused.

Nii ei reageeritud kuude viisi Lomonosovi t. nr. 10 elanike taotlustele, kus 1968. aastal lubamatult aeglaselt kulges veevarustuse remont. Et remondimaterjale hoiti lohakalt, läks kaduma palju torusid ja muid materjale. Alles siis, kui vabariigi Rahvakontrolli Komitee kontrollis olukorda ja nõudis remondiorganisatsioonide ja täitevkomitee vastutavatelt töötajatelt operatiivseid samme, lõpetati remont mõne nädala jooksul.

Et kõikides asutustes, ettevõtetes, ametkondades ja ministeeriumides ei lahendata veel vajaliku põhjalikkuse ja operatiivsusega kodanike ettepanekuid ning kaebusi, näitab ka see, et rahvakontrolliorganeile saabub hulgaliselt põhjendatud kaebusi ja ettepanekuid küsimustes, mida oleksid pidanud lahendama nõukogude või majandusorganid.

Rahvakontrolliorganeile on vankumatuks seaduseks alaline ja tihe side laiade tööraha hulkadega, tähepanelik suhtumine nende ettepanekutesse, kirjadesse, avaldustesse ja kaebustesse. Ainuüksi viimase aasta jooksul on vabariigi rahvakontrolliorganite poole pöördunud kõige mitmesugusemate küsimustega ligi 4000 inimest. Kirjade ja suuliste avalduste autorid tõstavad väga tähtsaid tööstusettevõtete, ehitus-, transpordi- ja kaubandusorganisatsioonide töö küsimusi.

Oma kirjades teatavad töötajad ebamajanduslikkuse ja töö halva organiseerimise faktidest, juhivad tähele-

Narva Autobaasi nr. 13
rahvakontrolligrupi esimees
Georgi Abramovitš.

panu tööstuses, kommunaal- ja ehitustegevuses esinevatele reservidele, palju saabub ettepanekuid kokkuvõtte ja säästlikkuse küsimustes. Tihtipeale arutatakse selliseid kirju rahvakontrollikomiteede istungeil.

1969. aasta jooksul arutati komiteedes kaebuste kontrollimise tulemusi 133 korral, kusjuures ebamajanduslikkuse, riikliku distsipliini rikkumise ja muude ülestumiste eest karistati 136 ametiisikut ning riigile tekitatud kahju osaliseks hüvitamiseks määrati 68 isikule tasendusmakseid kokku 11 278 rubla ulatuses.

Komiteede poolt vastuvõetud otsused soodustavad kahtlemata riikliku distsipliini kindlustamist ka teistes ettevõtetes ja asutustes, kuna need otsused tehakse ajakirjanduse kaudu teatavaks laiale avalikkusele. Selline rahvakontrolliorganite tegevuse valgustamine aitab veel rohkem kaasa elanike aktiivsuse tõusule võitluses korra tugevdamise eest ettevõtetes ja organi-

satsioonides. Rahvakontrollikomiteed ei piirdu üksnes kirjade läbivaatamise, faktide uurimise ja nende põhjal abinõude tarvituselevõtmisega. Saades töötajatelt palju kirju, avaldusi ja ettepanekuid, on nad hakanud põhjalikumalt tundma õppima ja analüüsima avalduste ja kaebuste tekkepõhjust, tegema selle alusel vajalikke üldistusi ja järeldusi, välja tooma neist kõige tähtsamad, printsiipialsemad. Näiteks saabus omal ajal Eesti NSV Rahvakontrolli Komiteesse palju avaldusi ja signaale tõsiste puuduste kohta rahvamajanduslike veoste hoidmisel ja raudteejaamadest äravedamisel. Nende avalduste alusel korraldati vabariigis massiline kontrollimine. Pärast seda on olukord paljuski paranenud.

Komiteed on hakanud kirjade läbivaatamisele rohkem kaasa tõmbama mittekoosseisulisi töötajaid, rahvakontrolligruppide liikmeid ja aktiviste. Linnade ja rajoonide rahvakontrollikomiteede kaebuste ja ettepanekute büroode tööpraktika näitab, et on vaja laiendada ja kindlustada aktivistide koosseisu, keda tõmmatakse kaasa tööle töötajate kaebuste ja ettepanekute büroos.

Vabariigi linnades ja rajoonides on riikliku distsipliini olukord üldjoontes ühesugune. Heade majanduslike näitajate kõrval esineb aga kõigis rajoonides ja linnades veel tõsiseid puudusi materiaalsete väärtuste hoidmisel. Raiskamistest, rikkemistest ja muudest ebamajanduslikkuse faktidest saavad rahvakontrollikomiteed teada eelkõige töötajatelt ja rahvakontrolligruppideelt saabuvate signaalide põhjal.

Kui komitee neile signaalidele õigesti reageerib, neid põhjalikult kontrollib, ilmnenud puudustele printsiipialse hinnangu annab ja vastavad ametiisikud nende süü eest vastutusele võtab, on tema autoriteet töötajate hulgas suur ja elanikkond võtab aktiivselt osa võitlusest puuduste vastu. Kui aga signaalid jäävad tähelepanuta, siis väheneb ka kogu elanikkonna aktiivsus.

Põlva Rajooni Rahvakontrolli Komitee arutas 1969. aastal komitee istungil 14 korda kaebuste kontrolli tulemusi. Karistati 7 ametiisikut ja neljateistkümnele määrati riigile tekitatud kahju osaliseks hüvitamiseks tasendusmaksid 1420 rubla ulatuses.

Jõgeva Rajooni Rahvakontrolli Komitee ei arutanud aga ei 1968. ega 1969. aastal kordagi töötajatelt saadud signaalide kontrollimise tulemusi. Ei oleks muidugi õige teha sellest järeldust, et Jõgeva rajooni majandeis on kord ideaalne ja ei esine ebamajanduslikkust, vääruste raiskamist või rikkemist. Nii näitas Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee kontrollimine, et piima kvaliteedi osas esineb rajooni majandeis suuri puudusi. Sanitaareeskirjade ignoreerimise tõttu tunnistati ainult 1969. aastal toidukõlbmatuks 40 tonni piima.

Jõgeva Rajooni Rahvakontrolli Komitee ei suutnud neid puudusi avastada seetõttu, et komitee side rahvakontrolligruppide ja elanikkonnaga on nõrk ning komitee saab vähe signaale väärnämete kohta rajooni majandeis.

Rahvakontrolligrupid saavad palju ära teha ka asutustes ning ettevõtetes kodanike kaebuste ja avalduste läbivaatamise parandamiseks. Kui Eesti NSV Haridusministeeriumi rahvakontrolligrupp hakkas süstemaatiliselt kontrollima kaebuste ja avalduste lahendamist ning esitas oma ettepanekud töö parandamiseks ministeeriumi juhtkonnale, mille tulemusena küsimust arutati kolleegiumi istungil, suurenes nõudlikkus nii ministeeriumi kui ka allasutuste vastutavate töötajate suhtes. Allasutused hakkasid tähelepanelikumalt suhtuma kodanike kaebustesse ning avaldustesse ja ministeeriumile hakkas vähem kaebusi saabuma.

Paljud rahvakontrolligrupid on aidanud avastada ja kõrvaldada tõsiseid puudusi.

Võru Teedevalitsuse rahvakontrolligrupp avastas killustikuveol 17 000 rubla ulatuses juurdekirjutusi. Materjalid anti üle juurdlusorganitele.

Rahvakontrolligrupi osavõtul toimunud kontrollimisel avastati Paide viljavastuvõtupunktis 48-tonnine puudujääk jahu osas.

Rakvere rajooni Põdrangu sovhoosis avastas rahvakontrolligrupp heina, jõusööda ja köögivilja riisumise.

Paide rajooni «Esimese Mai» kolhoosi rahvakontrolligrupp avastas 1200 rbl. ulatuses fiktiivseid töökäskke täitmata töödele.

Töötajate aktiivsel osavõtul on rahvakontrolligrupid

teinud palju ettepanekuid tööde parema organiseerimise ning kokkuhoiu küsimustes.

Et tõhusalt kaasa aidata partei ja valitsuse poolt kodanike ettepanekute, kaebuste ja avalduste lahendamise kohta vastuvõetud otsuste täitmisele, oleks vaja, et kõik komitee osakonnad korraldaksid kontrollimiste puhul töötajate vastuvõtu kohtadel ning tunneksid huvi ka avalduste ja kaebuste lahendamise vastu ühe või teise asutuse administratsiooni poolt.

Töötajate kirjade läbivaatamise ja töötajate vastuvõtu organiseerimise parandamiseks otseselt vabariigi, linnade ja rajoonide komiteede poolt võiksid kõne allatulla järgmised vormid: kõikidel kontrollimistel tutvuda ka avalduste ja kaebuste lahendamisega kohtadel ning korraldada kontrollimiste käigus töötajate vastuvõtte.

Sellisel oma tööd korraldades suudavad rahvakontrolliorganid tulevikus veelgi paremini täita partei ja valitsuse juhtnööre töötajate kirjade ning avalduste lahendamisel ja saavutada seda, et iga saabunud kiri või signaal vaadatakse hoolikalt läbi ja lahendatakse printsipiaalselt ja õiglaselt.

ÕPETAME KONTROLLIMISE KUNSTI

H. KALDVEE

Võru Rajooni Rahvakontrolli Komitee esimees

Iga töö nõuab oskust. Selleks et osata, tuleb aga õppida. Kontrollimine nõuab eriti palju oskusi ja teadmisi. Meenub kurioosum rahvakontrolliorganite loomise alguspäevilt. Üks äsja rahvakontrolöriks valitud mees avaldas kohe initsiatiivi ning läks oma algatusel kolhoosi teraviljalao juhatajat kontrollima. Kontrollimine toimus umbes sellises toonis, et nüüd sa sulgi oled mul vahel. Vilja ülekaalumine oli momendil võimatu. Mõõtmise teel mahukaalude arvestamiseks oli mees aga võimetu. Lao dokumentatsioonist ei jaganud ta ka midagi. Tulemuseks oli suur pahandus, pealegi kui järgnev autoriteetne revisjon kinnitas, et laos on kõik korras. Paratamatult tuli agar mees rahvakontrolöride nimekirjast kustutada.

Mõnikord juhtub nii, et väheste kogemuste ja oskustega rahvakontrolörid käivad küll kontrollitava objekti läbi, kuid ei avasta midagi. Ometigi on seal puudusi palju.

Kontrollimise kunsti omandamiseks peavad rahvakontrolörid õppima. Õppuste organiseerimise printsiibiks on, et rahvakontrolligruppide esimehed ja mittekoosseisuline aktiiv õpiks rajoonikeskuses korraldataval alalisel seminaril, kus saab rakendada kvalifitseeritud lektoreid rajooni juhtiva kaadri hulgast. Rahvakontrolligruppide ja -postide liikmete õppus organiseeritakse aga kohapeal majandeis. Neist printsiipidest lähtudes ongi korraldatud rahvakontrolöride õppus Võru rajoonis.

Rahvakontrolligruppide esimeestele oleme organiseerinud 6 õppust aastas, kuigi soovitav oleks korral-

dada iga kuu üks õppus. Ent arvestades seda, et enamik grupi esimehi peab kaugemalt sõitma, oleme muutnud õppused pingelisemaks — 2—3 teemat ühel õppusel. Õppused toimuvad diferentseeritult, põhiliselt kolmes grupis — põllumajanduse, ehituse, transpordi ja mitmesuguste ettevõtete-asutuste gruppide esimeestele. Mõnikord on õppused veel eraldi toimunud näiteks kaubandusettevõtete, riiklike asutuste rahvakontrolligruppide esimeestele jne.

Õppuste temaatika kinnitab rahvakontrollikomitee aastaks. Vastavalt temaatikale on peetud loenguid toodangu kvaliteedist ja omahinna alandamise teedest, ettevõtte finantsmajandusliku analüüsi meetoditest, kontrollist põhi- ja käibefondide otstarbeka kasutamise üle. Kolhooside ja sovhooside rahvakontrolöridele on esitatud loenguid kontrolli organiseerimisest maade õige kasutamise üle, happeliste muldade lupjamisest, maaparandustöödest jt. mullaviljakuse suurendamise abinõudest, töö organiseerimisest, töö tasustamisest ja tööjõu otstarbekast kasutamisest, toodangu ja materjalide arvestamise õigsuse kontrollimise vormidest ja meetoditest, tootmis- ja finantsplaani analüüsi meetoditest jne. Laiemalt on gruppide esimeeste õppustel käsitletud sotsialistliku omandi kaitse küsimusi, kontrolli avalikkust ja teisi spetsiaalseid rahvakontrolli probleeme. Lektoritena on esinenud EKP Võru Rajoonikomitee esimene sekretär J. Ollino, EKP Võru Rajoonikomitee II sekretär J. Kaarna jt. rajooni juhtivad töötajad. Võru Rajooni TSN Täitevkomitee põllumajandusvalitsuse juhataja H. Tint on korduvalt esinenud rahvakontrolligrupi esimeeste ees ettekannetega rajoonis valitsevast olukorrast ja eelseisvatest ülesannetest. Veel on kasutatud selliseid lektoreid nagu Võru Rajooni TSN Täitevkomitee põllumajandusvalitsuse juhataja asetäitja A. Vulv, sama valitsuse peaspetsialistid E. Tamm, M. Löökene, U. Alabert jt., Võru Põllumajandusloomade Haiguste Tõrje Jaama juhataja R. Treijar, Võru Maaparanduse Valitsuse juhataja H. Maila, rajooni abiprokurör L. Paado, rahvakohtu esimees E. Reino, EKP Võru Rajoonikomitee tööstuse osakonna juhataja H. Saag, Autotranspordibaasi nr. 3 insener T. Must, Võru Gaasianalüsaatorite Tehase TKO

Kombinaadi «Kreentholmi Manufaktuuri» rahvakontrolligrupi esimees Zinaida Korptjakova.

osakonna juhataja R. Verro, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Maaviljeluse Instituudi happeliste muldade lupjamise tehnoloogia laboratooriumi juhataja V. Tolk. Grupi esimeestele on esinenud ka vastutavad töötajad Eesti NSV Rahvakontrolli Komiteest. Et esimeeste õppus ei kujuneks ühekülgseks, siis on sellesse lülitatud ka kogemuste vahetamine.

Huvitavat on oma tööst jutustanud «Võidu» sovhoosi rahvakontrolligrupi esimees A. Kants, Tootmisbaasi rahvakontrolligrupi esimees Ü. Arengu jt.

Õppuse selline organiseerimine aitab gruppide esimeestel kursis olla tähtsamate ülesannetega, orienteeruda aktuaalsetes probleemides ja organiseerida kontrollimisi. Ka mittekoosseisulise aktiivi õppus kulgeb umbes samas laadis, mõnikord oleme selle ühendanud ka gruppide esimeeste seminariga.

Vähe on aga sellest, kui ainult rahvakontrolliorganite juhtiv koosseis õpib. Et kontroll oleks edukas, peab

iga kontrolör õppima. Rahvakontrolörid vajavad mõningaid üldisi teadmisi riikliku ja ühiskondliku kontrolli süsteemist meie maal. Kindlasti on neil vaja õppida kontrollimise metoodikat. Kõige rohkem on aga kontrolöridele tarvis teadmisi sellelt alalt, mida hakatakse kontrollima. Muidu ei ole ju üldse mõeldav mingisugune efektiivne kontrollimine. Rajooni rahvakontrollikomitee on töötanud iga aasta välja temaatika diferentseeritult kolhooside-sovhooside, tööstusettevõtete, ehituse ja transpordi ning ka riigiasutuste rahvakontrolligruppidele õppuste organiseerimiseks gruppide ja postide liikmetele. See on soovitatav temaatika, kuhu kohtadel tehakse vastavaid korrektiive, arvestades kohapealseid tingimusi ja vajadusi.

«Võidu» sovhoosis toimub rahvakontrolöride õppus regulaarselt kord kvartalis. Õppustel käsitletakse niisuguseid teemasid nagu «Kontrollimisteks ja reidideks ettevalmistamine, nende organiseerimine ja läbiviimine», «Sovhoosi tootmis-finantsplaan, selle täitmise kontrollimine», «Piima kvaliteedi kontrollimine», «Söötade kasutamise kontrollimine» jne. Lektoritena on esinenud sovhoosi direktor G. Einla, peazootehnik T. Külm, peaaagronoom A. Kaaristo jt. spetsialistid. «Võidu» sovhoosi naabruses asub Kalinini-nimeline kolhoos, kus keskmine piimatoodang ületab 4000 kg lehma kohta. «Võidus» on see aga 2700 kg piires. Kalinini-nimelise kolhoosi rahvakontrolligruppi juhib kolhoosi zootehnik-farmijuhataja Nikolai Kadak. «Võidu» sovhoosi rahvakontrolörid tahtsid teada, mida kolleegid naaberkolhoosis teevad lüpsikarja pidamise kontrollimisel ning millest naabritel sellised head tulemused. N. Kadak kutsuti esinema ja talle reserveeriti kaks tundi. Küsimusi oli rohkesti, nii et ajalimiiti tuli pikendada. Saadi teada, kuidas naaberkolhoosis on korraldatud piimakarja tõuline parandamine ja söötmine individuaalsete omaduste järgi. Üksikasjaliselt räägiti, kuidas rahvakontrolörid jälgivad söötade kasutamist, päevarežiimist kinnipidamist jne. Jõuti veendumusele, et rahvakontrolörid võivad palju kaasa aidata puuduste kõrvaldamisele, mis pidurdavad loomakasvatuse arengut.

Et plaanikindel õppus on grupi eduka töö tagatiseks, seda kinnitavad ilmekalt «Võidu» sovhoosi rahvakont-

rolligrupi kogemused. Grupp on üles tõstnud rohkesti probleeme, aidanud vältida raiskamisi ja ebamajanduslikkust.

Üksikute rahvakontrolligruppide kogemused kinnitavad, et õppuste organiseerimisel tuleb lähtuda eelkõige kontrolöride üldise poliitilise ja teoreetilise taseme tõstmisest. See tekitaks asjatut parallelismi. Kõige parem oleks, kui kõik rahvakontrolörid või vähemalt enamik nendest võtaks osa parteiharidusvõrgu ringide tööst. See arendaks rahvakontrolöride poliitilist silmaringi, konkreetse ökonomika ringis õppimine aga viiks kurssi majandusprobleemidega.

Praktikas on välja kujunenud veel üks rahvakontrolöride õpetamise moodus. See on grupi liikmete instrueerimine kontrollimiste eel. Seda teevad vastavad spetsialistid, kes juhendavad, kuidas kontrollida, millele tähelepanu pöörata, mida välja selgitada. Instrueerimisest võtavad osa ainult need kontrolörid, kes vastavast kontrollimisest osa võtavad. Sellepärast ei saa instrueerimisi samastada kogu grupi õppustega. Grupi õppusest võtavad osa kõik rahvakontrolörid, nii grupi kui ka postide liikmed.

Rahvakontrolöride osavõtt parteiharidusvõrgust, gruppides organiseeritud õppus, samuti grupi liikmete instrueerimine kontrollimiste eel peaks moodustama ühtse rahvakontrolöride õpetamise süsteemi. Kui kõigi nende lülide ühendamine on hästi läbi mõeldud ja organiseeritud, siis on tagatud rahvakontrolöride ettevalmistus nende vastutusrikkaks tööks.

Praktilisi kogemusi saavad kontrolörid aga kontrollimiste käigus. Sellepärast on vajalik, et kontrollimistel oleksid eesotsas kogenud seltsimehed, kes juhendaksid algajaid kontrolöre, nii grupi liikmeid kui ka mittekoosseisulisi inspektoreid.

Kontrollimistel, mida on korraldanud rajooni rahvakontrollikomitee, oleme püüdnud saavutada seda, et üritus oleks ühtlasi ka kogemuste kooliks. Sellel eesmärgil oleme komplekteerinud brigaadid ja komisjonid niiviisi, et nendes oleks kogenud spetsialiste, mittekoosseisulisi inspektoreid, kelle kogemuste pagas ei ole eriti suur, ja kontrollitava asutuse rahvakontrolligrupi liikmeid.

E. KULD

Tartu Linna Rahvakontrolli Komitee esimees

Rahvakontrolliorganite töötulemused sõltuvad suurel määral sellest, kuidas nad suudavad kaasa tõmmata mittekoosseisulist aktiivi. Komiteede vabastatud töötajate arv on liiga väike, et toime tulla kõigi rahvakontrollil lasuvate ülesannetega. Samal ajal nõuab ka rahvakontrolli enda olemus tuginemist võimalikult laiemale inimeste hulgale. Alljärgnevad read on pühendatud mõningatele sellega seoses üleskerkinud mõtetele Tartu Linna Rahvakontrolli Komitee tööpraktikast.

Peamiseks organisatsiooniliseks vormiks, millega me komitee ümber aktiivi koondame, on mittekoosseisulised osakonnad. Osakondade arv on meil küllaltki suur. Kokku on moodustatud 8 tootmisalast (tööstus-, transpordi-, ehitus-, kommunaal-, kaubandus-, tervishoiu-, kultuuri- ja koolide) ning 2 funktsionaalset osakonda (organiseerimis- ja kaebuste-avalduste). Peale selle töötab komitee juures informatsioonisektor ja alaline komisjon elektrienergia ja kütuse säästmise küsimustes.

Mõnikord on avaldatud kahtlust, kas nii suur arv osakondi end õigustab. Oleneb, mis seisukohalt seda küsimust hinnata. Kui võtta komitee esimehele langetava töökoormuse seisukohalt, siis on kergem, kui osakondi on vähem. Iga osakond, olgu ta suur või väike, nõuab aega ja tööd. Sellepärast, kui on tegemist koosseisulistest töötajatest koosnevate osakondadega, on eelistatavad alati suured osakonnad. Väiksemat arvu osakondi on lihtsam juhtida, see võimaldab hoida kokku tööjõudu, väldib koordineerimatust ja jõudude killus-

tamist. Kuid koosseisulised osakonnad erinevad oluliselt mittekoosseisulistest osakondadest. Esimestes töötavad inimesed põhitöökohaga, saavad kogu oma jõu pühendada sellele tööloigule. Ühiskondlikus korras tehtava töö puhul ei saa seda nõuda, vaid tuleb silmas pidada, kui palju on inimestel võimalik oma põhitöö kõrvalt näpistada aega ühiskondliku töö jaoks. Seepärast on väga oluline, et ühiskondlikud ülesanded oleksid jõukohased. Vastasel korral, kui jõud ühiskondlikust ülesandest üle ei käi, tekib perspektiivituse tunne.

Kõike eelöeldut arvesse võttes loobusime varsti suurte koondosakondade praktikast. Meil oli algul, 1963. aastal ainult 6 osakonda, kusjuures kokku olid liidetud sellised küllaltki erinevad alad nagu ehitus ja kaubandus, kultuur ja tervishoid, kommunaalmajandus ja administratiivorganid. See valmistas suuri raskusi just osakondade juhatajatele, neil oli võimatu kogu ulatusliku tööloiguga hästi kursis olla, raske suure arvu mittekoosseisuliste inspektorite ja rahvakontrolligruppide tööd konkreetset juhtida, raskusi õppuste ja instrueerimiste korraldamisel kõiki huvitava temaatika leidmisega jne. Seepärast tegimegi otsuse üle minna kitsalt spetsialiseeritud osakondadele. Muide, täielikult pole me koondosakondadest siiski loobunud, kuna vastasel korral kujuneks liigne killustatus. Koondosakondadeks on meil praegu kaubandusosakond (tegeleb ka rahandus- ja plaaniküsimuste kontrollimisega), transpordiosakond (tegevussfääri kuuluvad ka sideasutused), kultuuriosakond (ülesandeks tegelda ka teaduslike asutustega) jne. Me ainult ei loetle osakondade nimetustes kõiki nende ülesandeid. See peegeldub rahvakontrolligruppide loetelus, kes on vastavatele osakondadele allutatud.

Ainult organisatsioonilised vormid siiski asja ei otsusta. Määravaks on, milline sisu on valatud neisse vormidesse. Mittekoosseisulisi töötajaid komplekteerime parteiorganisatsioonide soovitude alusel ja komitee kinnitamisel. Muidugi vastavaid ettepanekuid tuleb komitee esimehel ja osakondade juhatajatel, kellel parajasti kaadrit vaja, kohtadelt taotleda.

Taotluste esitamisel lähtume kõigepealt sellest, et

Vinni näidissovhoos-
tehnikumi rahvakontrolli-
grupi esimees
Elmar Arula.

ettevõtete ja asutuste koormus oleks võimalikult ühtlane. Ei ole ju õiglane, et üks asutus või ettevõtte peab teist «teenindama» ühepoolses korras.

Samal ajal peame taotlema, et meile suunatakse selliseid inimesi, keda me antud momendil just vajame. Töötaja määramisel ühte või teise osakonda tuleb arvestada tema kalduvusi, ettevalmistust ja soove. Muidu ei tule tööst midagi välja. Mõnikord on võimalik esitada taotlust juba meile tuntud ja praktikas kontrollitud töötajatele. Mitmed meie praegused mittekoos-
seisulised inspektorid, nagu K. Mäe, K. Borodkin, M. Maser, R. Mällo, N. Panov jt., olid eelnevalt töötanud kas rahvakontrolligruppide esimeestena või täitnud spetsialistidena komitee ülesandeid.

Tänu parteiorganisatsioonide toetusele ja tõsisele suhtumisele töötajate soovitamisel on meie kaadri valik küllaltki õnnestunud. 43% aktiivist on kõrgema haridusega ja 48% omab lõpetamata kõrgema või keskhari-

duse. Tööd kergendab, eriti õpetamise osas, ka asjaolu, et 40% aktiviste on insener-tehnilise personali hulgast ning 17% õppejõude, teaduslikke töötajaid ja arste.

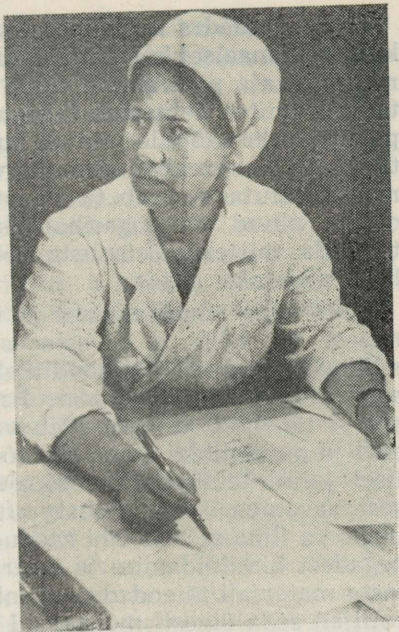
Kõige suuremaks õnnestumiseks kaadri valikul loeme aga seda, et üle poole meie mittekoosseisulistest töötajatest täidavad rahvakontrollikomitee ülesandeid juba 1963. aastast alates. Seitse aastat on aga küllaltki pikk aeg, et iga töötaja omadusi ja võimeid tundma õppida.

Kahjuks on meil osakondade koosseisus aga ka selliseid töötajaid, kelle panus rahvakontrolli töösse on väga väike. Mida niisuguste töötajatega peale hakata? Näib, et kõige lihtsam oleks asendada nad teistega. Kuid kas ka kõige õigem? Olid ju needki töötajad omal ajal soovitatud parteiorganisatsioonide poolt ja tavaliselt võimeid ning teadmisi neil jätkub. Vajaka jääb aga enamal juhul heast tahtest.

Sellest lähtudes oleme töötajate vahetamise asemel püüdnud tõsta nende huvi rahvakontrolli töö vastu, neid igati stimuleerida.

Kõigepealt peame me kalliks mittekoosseisuliste töötajate aega ja püüame nende tööjõudu kasutada võimalikult ratsionaalselt, vältida liialdusi. Selleks katsume eelnevalt saada täieliku ülevaate kavandatud kontrollimise ulatusest, signaalide puhul aga kindlaks teha, kas küsimuse lahendamiseks ei ole teist võimalust peale mittekoosseisulise inspektori töö juurest ärakutumise. Ainult intuitsioonile siin ei saa loota. Palju aitab kontakt teiste organitega ja kohalike rahvakontrolligruppidega.

Massilisuse põhimõte on rahvakontrolliorganite töös kahtlemata õige nõue, kuid seda ei tohi mõista lihtsustatult kui vajadust saata hulgaliselt töötajaid ühiskondlikus korras teistesse asutustesse või ettevõtetesse kontrollima. Sellega me õiget massilisust ei kindlusta. Tegelikult massilisuse tagab kohapealsete rahvakontrolligruppide ja -postide aktiivne tegevus, nende kaasatõmbamine massilistele kontrollimistele. Selle eesmärgi saavutamist aga soodustab nimelt väiksem väljastpoolt saadetud töötajate arv, kuna sellega tekib vajadus kasutada ülesande täitmisel rohkem kohalikke töötajaid. See on aga ainult üks abinõu ja sellest üksi ei piisa.

Narva Linna Rahva-
kontrolli Komitee kau-
banduse ja ühiskondliku
toitlustamise osakonna
mittekoosseisuline ins-
pektor Tatjana Dani-
lova.

Viimasel ajal oleme kasutanud rahvakontrolligruppide liikmete kaasatõmbamist komitee osakondade poolt korraldatavatele kontrollimistele. Eriti otstarbekaks on see osutunud üheaegselt paljusid objekte haaravate kontrollimiste puhul, nagu näiteks kaubandusettevõttes. Peale kaubandusvalitsuse rahvakontrolöride oleme kaasa tõmmanud ka teiste ettevõtete ja asutuste rahvakontrolligruppide liikmeid. Esmajoones kasutame neid grappe, kus esimehed kurdavad, et nad ei oska rahvakontrolöridele tegevust leida. Kasu on mitmepoolne. Nende gruppide liikmed saavad tööd ning omandavad teadmisi ja kogemusi. Komitee aga saab juurde momentil defitsiitset tööjõudu. Ei ole ju osakond oma inspektorite arvu juures võimeline üksinda massilisi kontrollimisi korraldama, kuid teistest osakondadest me tavaliselt inimesi ei võta, välja arvatud ühised kontrollimised osakondade piirdealadel.

Silmas pidades mittekoosseisuliste töötajate võimalikult ratsionaalset kasutamist, oleme seisukohal, et kontrollimise aja määramine tuleb jätta nende endi otsustada. Komitee kehtestab tähtajad, millal kontrollimised peavad olema lõpule viidud, kuid mis päevadel ja mitu tundi on konkreetisel töötajal võimalik antud ajavahe- mikul kulutada, peab ta ise otsustama. Seoses sellega oleme olnud ka tagasihoidlikud õiguse kasutamisel taotleda mittekoosseisuliste töötajate vabastamist kaheks nädalaks aastas.

Mõni sõna nõudlikkusest ja ühiskondliku töö hindamisest. On selge, et arvestades ühiskondliku töö spetsiifikat, ei saa me ühiskondlikele kontrolöridele esitada samu nõudmisi kui koosseisulistele revidentidele. Kuid see ei tähenda, et neilt võib vastu võtta ebakvaliteetseid ja puudulikke materjale tõestamata faktidega. Sellisel juhul tekib väär ettekujutus tehtud töö tähtsusest, arvamus, et kui kõlbab puudulik materjal, siis ehk oleks ka ilma selleta läbi saadud. Sama kehtib ka tähtaegadest kinnipidamise ja muu suhtes. Kui vaja, tuleb lasta materjali täiendada ja ümbergi teha. Et aga kontrollijad seda õigesti mõistaksid ja ei solvuks ega näeks selles norimist, on vaja juba instrueerimisel peale konkreetsete juhendite andmise sisendada veel veendumust, et töö, mida teha tuleb, on tähtis ja vajalik. Ja kui hiljem tehtud töö osutub puudulikuks, tuleb tingimata selgitada, miks see või teine puuduv lõik, tõendamata fakt või vastuseta jäänud küsimus on tähtis, milliseid versioone see aitaks kinnitada või ümber lükata. Nii toimides kujuneb kontrollimine heaks õppuseks, teadmiste ja kogemuste omandamise kooliks, mida ei asenda ükski loeng.

Väga tähtis on ka see, et ühiskondlik töö pakuks mittekoosseisulistele töötajatele rahuldust. Tarbetut tööd ei taha keegi teha isegi palga eest, veel vähem tasuta. Inimesed peavad olema veendunud et nende töö on vajalik. Ja siin ei aita ainult kinnitamine, et antud töö on tõesti vajalik. Niisugust veendumust aitavad kujundada töö praktilised tulemused, ja seda mitte ainult koostatud aktide ja õiendite näol, vaid olukorra paranemise, väärnähte kõrvaldamise, süüdlaste korralekutsumise näol. Viimane omakorda oleneb suurel

määral sellest, kuidas komitee ja osakonnad suudavad materjale realiseerida, kuivõrd järjekindlalt nõudlikud nad on täitjate suhtes. Tähtis on ka, et kontrollijad hiljem neist tulemustest teada saaksid.

Sellel probleemil on aga ka teine aspekt. Rahuldust pakub töö mittekoosseisulisele töötajale ainult siis, kui ta näeb, et temata ei ole võimalik antud ülesannet lahendada. Mingil juhul ei tohi tal jääda mulje, nagu peaks ta tegema kellegi teise tööd. Seda on tarvis silmas pidada nii kontrollimise ülesande formuleerimisel kui ka komitee koosseisuliste töötajate töökoormuse määramisel.

Lõpuks veel mittekoosseisuliste töötajate meelepidamisest, ja seda mitte ainult uute ülesannete andmiseks. Komitee peab olema kohaks, kus mitte ainult ei nõuta, vaid vajaduse korral ka abistatakse. Muidugi, komitee võimalused on selles suhtes piiratud, kuid tähelepanelik suhtumine algab näiliselt pisiasjadest, nagu meeldetuletus õnnesoovikaardi näol uueks aastaks, toetus telefoni sisseseadmiseks või ka lihtsalt murede ärakuulamine ja hea nõu andmine. Mõnikord rohkemat ei vaja. Muidugi kuulub asja juurde ka hea töö äramärgimine. Paljude meie osakonna juhatajate, gruppide esimeeste ja liikmete tööd on komitee ettepanekul hinnatud vabariikliku rahvakontrollikomitee aukirjadega ja kingitustega ning linna parteikomitee ja täitevkomitee aukirjadega. Parimaid rahvakontrolli aktiviste on premeeritud ka ettevõtetes ja asutustes. Alates möödunud aastast hakkasime välja andma rahvakontrolli linna-komitee aukirju.

KONTROLLIME LÕPUNI

H. TORP

Paide rajooni Rahvakontrolli Komitee esimees

Rahvakontrolliorganite ülesandeks ei ole mitte ainult kontrollimine, vaid ka kontrollimise tulemuste realiseerimine.

Kuidas kontrollimise tulemuste realiseerimine kulgeb Paide rajoonis ja mida on ette võetud NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirja «Tootmisreservide paremast kasutamisest ja kokkuhoiurežiimi tugevdamisest rahvamajanduses» täitmiseks, sellest püüan anda lühikese ülevaate.

Eelkõige tuleb märkida, et kontrolli tulemuste realiseerimine oleneb suurel määral sellest, kuidas asutuse, ettevõtte või majandi juhtijad suhtuvad rahvakontrolligrupi töösse.

Kui juhtkond näeb rahvakontrolligrupis oma otsest abilist tootmises esinevate puuduste ja lünkade avastamisel ja likvideerimisel, siis kõrvaldatakse kontrollimisel ilmnunud puudused kiiresti. Enamik meie rajooni rahvakontrolligruppe töötabki heas kontaktis administratsiooniga, mistõttu on suudetud lahti saada paljudest puudustest.

Kujukaks näiteks võib tuua Paide Piimatoodete Kombinaadi rahvakontrolligrupi töö, kus aastaid on grupi esimeheks kombinaadi tehnoloogiainsener Olga Luts.

Elanikelt saabunud signaalide alusel võttis kombinaadi rahvakontrolligrupp 1969. aasta I kvartali tööplaani kontrollida, kuidas kauplusi varustatakse piimasaadustega, milline on piimasaaduste kvaliteet ja markeering, kas peetakse kinni piimasaaduste realiseerimise tähtaegadest, millised on säilitamistingimused ja

kas kombinaat on täitnud kõik kaupluste tellimised ja kas tellitud kogused rahuldavad ostjaskonna nõudmisi. Pikemat aega hoiti kontrolli all mitmeid toiduainete kauplusi, samuti kombinaadi tööd kaupluste varustamisel. Kontrolli tulemused vormistati iga kord aktiga.

Aktidest nähtub, et kaupluste varustamisel ja piimasaaduste realiseerimisel esines tõsiseid puudusi. Seega olid elanike pretensioonid põhjendatud.

Kontrollimisel tehti kindlaks, et piimasaadused ei jõudnud kauplustesse õigeaegselt. Kauplustes hoiti piimasaadusi köetavas ruumis, kus puudusid külmkapid või -letid. Hapukoorepurgid kandsid kauplustesse saabumise päeval eelneva nädalapäeva nimetusega kapslit. Piimasaadust «Sõir» sai mõni kauplus vähem, kui oli nõudmine. Mõningates kauplustes müüdi piimasaadusi, mille realiseerimise tähtaeg oli läbi jne.

Kontrollimise tulemused arutati rahvakontrolligrupi ettepanekul läbi kombinaadi tootmisnõupidamisel ja puuduste kõrvaldamiseks rakendati vajalikud abinõud. Piimasaadustega kauplemisel esinenud puudused tehti teatavaks kooperatiivi juhtkonnale.

Sama aasta II kvartalis tegi rahvakontrolligrupp järelkontrolli puuduste kõrvaldamise üle ja tegi kindlaks, et tarbijate kooperatiivi juhtkond ei olnud võtnud tarvitusele abinõusid piimasaaduste müügi parandamiseks. Kooperatiivi tööst toiduainetega kauplemisel aga sõltub suurel määral elanike hinnang kombinaadi toodangule.

Järelkontrolli tulemused tehti teatavaks Türi Linna TSN Täitevkomiteele, kes rahvakontrolligrupi materjalide alusel esitas selle küsimuse arutamiseks linna-nõukogu istungjärgule 22. juulil 1969. Istungjärk võttis vastu vastava otsuse, mis tagab nõutava olukorra piimasaaduste turustamisel Türil.

1969. aasta III kvartalis toimunud kontrollimisel varem esinenud puudusi enam ei avastatud.

Analoogilisi näiteid, kus hoolika kontrollimise ja järjekindla võitlusega kontrollimise tulemuste realiseerimise eest on saadud jagu puudustest, võiks tuua palju.

Mitmel juhul on rahvakontrolligrupid kontrollimise materjalide realiseerimisel olnud niivõrd järjekindlad,

Rakvere õmblusvabriku
«Virulane» rahvakontrolli-
grupi esimees Lidia Jüris.

et süüdlased isikud on tasunud majandile tekitatud kahjud ilma eriliste mõjutusvahendite kohaldamiseta.

Näiteks Paide rajooni «Kaardiväelase» kolhoosi rahvakontrolligrupp kontrollis möödunud aasta algul ehitustööliste makstud töötasude õigsust. Tehti kindlaks, et brigadir akteeris pidevalt ehitustööde mahtu meelevaldselt suuremana, mille tulemusel maksti ehitustööliste alusetult kõrgemat töötasu. Rahvakontrolligrupi ettepanekul arutas seda küsimust kolhoosi juhatus ja saavutati, et süüdlane nõustus tasuma kolhoosile tekitatud kahju.

Kuid esineb veel ka selliseid juhtijaid, kes ei taha näha rahvakontrolligrupis enda abilist tootmise juhtimisel. Möödunud aasta suvel kontrollis näiteks Koeru Autoremonditehase rahvakontrolligrupp tehase põhivahendite kasutamist ja õlide väljaandmist ning arvestust. Tehti kindlaks, et tehases seisab kasutamata hulgaliselt seadmeid ja nende säilitamisel esineb tõsiseid

puudusi. Õlide hoidmine ja väljaandmine ei toimu eeskirjade kohaselt. Rahvakontrolligrupi ettepanekuga tehase juhtkond aga ei arvestanud ja grupp oli sunnitud esitama materjalid rahvakontrollikomiteele. Rahvakontrolligrupi materjalide alusel arutas komitee küsimust oma istungil ja karistas tehase direktorit, ühtlasi kohustas tehase juhtkonda likvideerima puudused kindlaks tähtajaks.

Selline suhtumine rahvakontrolligrupi töösse on tõsiseks takistuseks grupi kontrollitegevusele ning kahjustab kogu ettevõtte huvisid. Puudused likvideeriti alles pärast rajooni rahvakontrollikomitee vahelesegamist.

Suure mahu rahvakontrolli töös moodustavad sotsialistliku omandi kaitset käsitlevate otsuste täitmise kontrollimised.

Eriti laiaulatuslikult kontrolliti sotsialistliku omandi kaitset käsitlevate otsuste täitmist 1968. aastal. Sellele kontrollimisele tõmbas rajooni rahvakontrollikomitee kaasa kõik rahvakontrolligrupid, rajooni täitevkomitee siseasjade osakonna ja prokuratuuri töötajad.

Töö oli ulatuslik ja aeganõudev, kuid kontrolli tulemustega võib rahule jääda. Kontrollimine toimus ligi 80 asutuses, ettevõttes, kolhoosis ja sovhoosis. Tehti kindlaks ligi 25 000 rbl. väärtuses sotsialistliku omandi riisumisi, raiskamisi ja puudujääke. Rajooni rahvakontrollikomitee võttis vastutusele 15 inimest, kes olid süüdi sotsialistlikule omandile kahju tekitamises. Ettevõtete ja organisatsioonide juhtijad määrasid rahvakontrolligruppide materjalide põhjal distsiplinaarkaristuse 53 isikule, partei-algorganisatsioonid võtsid parteilisele vastutusele 13 ja EKP Paide Rajooni Komitee 5 inimest. Uurimisorganeile anti üle 6 materjali.

Sama küsimust arutati Paide Rajooni Tööraha Saadikute Nõukogu istungjärgul, kus kavandati ülerajoonilised abinõud sotsialistliku omandi kaitseks tulevikus.

Mainitud üritusele aitasid paljus kaasa kollektiivide liikmed. Samuti suhtusid nad positiivselt kontrolli tulemuste realiseerimisse, tekitatud kahjude heastamisse; kahju tekitamises süüdi olevate isikute vastutuselevõtmisse, sotsialistliku omandi kaitset käsitlevate abinõude väljatöötamisse jne.

Selline ulatuslik kontrollimine parandas tunduvalt

sotsialistliku omandi kaitset käsitlevate seaduste täitmist rajoonis. Kuid vaieldamatu on ka see, et ühe-kordse kontrollimisega ei suudeta likvideerida kõiki selles küsimuses esinevaid puudusi, mistõttu sotsialistliku omandi kaitse oli ka 1969. aastal ja on ka käesoleval aastal rahvakontrolliorganite tähelepanu keskpunktis.

Sotsialistliku omandi kaitsega seotud kontrollimised ja nende tulemuste arutelud on mobiliseerinud kollektiivide liikmeid aktiivsele võitlusele majandeis esinevate sellelaadsete puudustega.

Näiteks võib tuua Koigi sovhoosi kartulikuuhjade hävimise. 1969. aasta kevadel sai rahvakontrollikomitee sovhoositöötajalt signaali kartulite hävimise kohta. Komitee põllumajandusosakonna organiseeritud kontrollimisega tehti kindlaks, et 1968. aasta sügisel kaeti sovhoosi Silmsi osakonnas kartulikuuhjad halvasti, mille tagajärjel riknes täielikult 70 tonni kartuleid. Peale selle selgus inventuuri tegemisel, et raamatupidamises on veel arvel 78 tonni kartuleid, mida tegelikult ei ole olemas. Sovhoos sai kartulite halva hoidmise ja puuduliku arvestuse tõttu kahju 9427 rubla.

Rahvakontrollikomitee arutas kontrollimise tulemusi oma istungil ja määras kartulite halva hoidmise tõttu sovhoosile tekitatud kahju osaliseks hüvitamiseks direktorile tasendusmaks kahe kuu ja peaaegronoomile ühe kuu töötasu ulatuses.

Erilise hoo kontrollialasele tööle andis NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirja «Tootmisreservide paremast kasutamisest ja kokkuhoiurežiimi tugevdamisest rahvamajanduses» arutelu. Selle täitmiseks töötasid rahvakontrollikomitee ja -grupid välja eelolevateks aastateks konkreetset abinõude plaanid ja on asunud nende täitmisele.

Rahvakontrolligruppide vastavate plaanide läbitöötamisel selgus, et erilist tähelepanu hakkavad grupid pöörama tööviljakuse tõstmise, kvaliteedi parandamise, omahinna alandamise ja sotsialistliku omandi kaitse küsimustele.

Et see nii on, seda kinnitavad rahvakontrollikomitee ja -gruppide poolt senini korraldatud kontrollimised.

Kujukaks näiteks võib tuua massilise kontrollimise

möödunud talveperioodil kolhoosides ja sovhoosides loomade talvise pidamise üle.

Kontrollimisel tehti kindlaks, et rajooni majandeis toodeti piima ja liha väga erineval tasemel. 1969. aastaga võrreldes langes 1970. aasta I kvartalis piimatoodang 6 kolhoosis ja 3 sovhoosis ning lihatoodang 15 majandis, mille tagajärjel saadi 168 tonni piima vähem. Piimatoodangu langus lehma kohta ulatus üksikutes majandites kuni 24 protsendini, liha aga realiseeriti nimetatud perioodil mõnes majandis kuni 38% vähem. Keskmine väljalüps lehma kohta, samuti nuumsigade ööpäevane kaaluive oli 1969. aastal majandites väga erinev ka üksikute lautade ja lüpsigruppide ning töötajate lõikes.

Nagu kontrollimisel selgus, oli neis majandeis, kus esines toodangu langust, loomade talvine pidamine halvasti ette valmistatud. Loomade söötmise tase oli kontrollitud majandeis eelmise laudaperioodiga võrreldes madalam. Söötade kvaliteet oli samuti madal, mistõttu loomad ei saanud kätte söötmiss plaanis ettenähtud söötühikute hulka. Hooletu suhtumise tagajärjel riknes söötasid. Lüpsi- ja karjalautade sanitaarne olukord oli halb, mehhaniseerimise tase madal. Farmiseadmeid kasutati halvasti või ei kasutatud üldse (torusselüpsi seadmed). Spetsialistid ei tegelnud tootmise analüüsiga üksikute loomade gruppide ja talitajate lõikes, kus toodang oli madal.

Rahvakontrollikomitee arutas seda küsimust ja rakendas põllumajandusvalitsuse kaudu vajalikud abinõud olukorra parandamiseks.

Kontrollimist jätkatakse järgmiseks laudaperioodiks vajalike söötade varumise, arvelevõtmise, hoidmise ja kasutamise üle pideva järelevalve teostamisega.

Üheks tõhusaks vahendiks kontrollimise tulemuste realiseerimisel on olnud rahvakontrollikomitee määruste sisu avaldamine kohalikus ajalehes. Rahvakontrolli töötulemuste teatavakstegemist ajakirjanduse kaudu laiadele rahvahulkadele tuleb lugeda üheks paremaks ja demokraatlikumaks vormiks rajoonis esinevate puuduste vastu võitlemisel. Palju on selleks kaasa aidanud ka kohalike raadiosaadete kasutamine ja grupi stendidel tehtav terav kriitika.

MITTEKOOSSEISULISE ORGANISATSIOONILISE TÖÖ OSAKONNA TEGEVUSEST

H. KÜLA

Kingissepa Rajooni Rahvakontrolli Komitee mittekoosseisulise organisatsioonilise töö osakonna juhataja

Töötan Kingissepa Rajooni Rahvakontrolli Komitee mittekoosseisulise organisatsioonilise töö osakonna juhatajana 1965. aasta detsembrist alates. Käesolevas kirjutises tahan kogemuste vahetamise korras jutustada lühidalt sellest, kuidas on korraldatud töö meie osakonnas ja mida oleme saavutanud. Ja kuigi iga rajoonikomitee organisatsioonilisel osakonnal on oma tingimused ja iseärasused ning seetõttu pole võimalik anda mingit üldist retsepti selle töö korraldamiseks, leidub meie kogemustes vast mõndagi huvipakkuvat ja kasulikku.

Partei rajoonikomitee abiga on meie osakond komplekteeritud peamiselt sellistest töötajatest, kellel on suured organisatsioonilise töö kogemused. Osakonna koosseisu kuulub 15 inimest. Nendest on 13 töötanud pikemat aega partei- ja nõukogude organites.

Arvan, et meie senise töö edu sõltubki eeskätt nendest inimestest, kes töötavad osakonnas inspektoritena. Nimetaksin nendest Pöide külanõukogu esimeest, kauaaegset partei rajoonikomitee töötajat Ljubov Tarti, teeninduskombinaadi «Saare» kaadriinspektorit Antonina Holmi, Karja näidissovhoosi partei-algorganisatsiooni sekretäri Elmar Laud, Autobaasi nr. 11 kolonniülemat Prits Maakerit ja parteikomitee instruktorit Johannes Mäed. Need organisatsioonilist tööd tundvad, suurte elukogemustega ja poliitiliselt karastatud seltsimehed on meie osakonna tugisammasteks.

Arvestades seda, et rahvakontrolli töö on ühiskondlik töö, mida tuleb teha peamiselt vaba aja arvel, pida-

sime osakonna komplekteerimisel silmas ka inimeste territoriaalset paiknevust, et neil poleks vaja ülesande täitmiseks sõita ühest rajooni otsast teise, vaid nad võiksid seda teha oma elukoha läheduses. Sellega hoiame kokku oma aktivistide niigi kasinat aega.

Hea kaader ja selle otstarbekas paiknemine on võimaldanud meil tegelda rahvakontrollialase organisatsioonilise tööga süstemaatiliselt ja plaanipäraselt. Oleme keskendanud oma tähelepanu asutuste ja ettevõtete rahvakontrolligruppide ja -postide töökogemuste üldistamisele, rahvakontrolli avalikustamisele, organisatsioonisisesele tööle (koosolekute korraldamine, töö planeerimine, kaadri õpetamine), rahvakontrollikomitee istungite ettevalmistamisele, rajooni rahvakontrollikomitee stendi väljaandmisele jne.

Rahvakontrolligruppide ja -postide töökogemuste üldistamisel on teinud palju ära inspektorid P. Maa-ker, A. Holm ja J. Mäe. Nii näiteks uuris inspektor Mäe mõni aeg tagasi teeninduskombinaadi «Saare» (grupi esimees Alla Mäeker) töökogemusi. Seejärel käis ta Autobaasi ja Piimakombinaadi grupis, kes olid meil nõrgemate kirjas. Sm. Mäe suutis mõne aja jooksul juurutada «Saare» grupi töökogemusi nende ettevõtete rahvakontrolligruppides. Tulemused on näha. Eelnimetatud rahvakontrolligrupid kuuluvad nüüd paremate hulka. Selliseid näiteid võib tuua teisi. Paremate gruppide töökogemusi oleme uurinud ja üldistanud korduvalt ning kindla eesmärgiga viia edasi mahajäänud gruppide tööd. Meil on kujunenud tavaks, et parimate gruppide ja postide esimehed esinevad regulaarselt grupiesimeeste seminaridel. Nii on oma töökogemusi jaganud Malle Koel Pöide sovhoosist, Arnold Kask Valjala kolhoosist ja teiste gruppide esimehed.

Kogemused näitavad, et sellised esinemised pakuvad kuulajatele huvi, kutsuvad esile vaidlusi ja arutlusi.

Meie osakonna inspektorid on aidanud ette valmistada ka rahvakontrolligruppide ja -postide aruandeid, mida esitatakse rajooni rahvakontrollikomitee istungitel. Nii aitas meie osakond ette valmistada Saarte Kõrgepingevõrkude rahvakontrolligrupi esimehe aruande grupi tööst ja õppuste organiseerimisest grupi liikmetele, Kingissepa Lihakombinaadi rahvakontrolli-

grupi aruande sotsialistliku omandi kaitse kindlustamisest kombinaadis jne.

Meie osakonna tööplaanis on tihti ka küsimusi, mis on seotud gruppide organisatsioonisisese tööga, seda tööloiku on gruppides kontrollinud meie inspektorid Lau, Tõust, Maaker jt.

Nagu on selgunud, leidub meil veel selliseid gruppe, kellel puuduvad tööplaanid ja kus gruppide ja postide koosolekuid viiakse läbi harva.

Hiljaaegu külastasin kombinaadi «Saare» rahvakontrolligrupi, keda tuntakse rajoonis kui üht parimat. Tööd tehakse grupis palju, võideldakse kvaliteetse toodangu ja elanike teenindamiskultuuri parandamise eest, kuid rahvakontrolligrupi päevikut ei ole aasta algusest peale täidetud, kontrollimisi ega nende tulemusi ei ole fikseeritud. Seda laadi puudusi esineb ka mõnedes teistes gruppides.

Rahvakontrolligrupi töö saab olla edukas ainult siis, kui seda tehakse kindla plaani alusel. Seepärast nõuavad rajooni rahvakontrollikomitee ja organisatsioonilise töö osakond, et iga grupp koostaks tööplaani kvartali ulatuses.

Kuid heast plaanist üksi on vähe. Tähtis on, et seda plaani ka täidetakse. Oleme oma osakonna inspektorite tähelepanu suunanud sellele, et nad pidevalt jälgiksid, kuidas realiseerivad grupid oma tööplaanid ja kas täidetakse korralikult grupi päevikut, samuti ka seda, kas avastatud puuduste kõrvaldamiseks tehakse ettepanekuid majandusjuhtidele ja vastavatele organitele. Kogemused näitavad, et iga kord seda veel ei tehta.

Rahvakontrolligrupi hingeks on tema esimees. Esimeeste valikust, õpetamisest ja kasvatamisest oleneb suurel määral kogu töö edukus. Seepärast peame oma osakonna tähtsaks ülesandeks seminaride ja teiste õppevormide korraldamist rahvakontrolligruppide esimeestele. Seminare korraldame üks kord kvartalis. Seminaridel on esinenud Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee, vabariigi ministeeriumide ja rajooni juhtivad töötajad.

Rajooni rahvakontrollikomitee on korraldanud ka aktiivi koosolekuid, mida on ette valmistanud mittekosseisuline organisatsioonilise töö osakond.

Meie töö avalikustamine on aidanud muuta kontrolli

efektiivsemaks ja suurendanud rahvakontrolliorganite autoriteeti. Et hoida ära ettevõttes või majandis avastatud puuduste avalikkuse ette sattumist, ruttavad majandusjuhid neid kiiresti kõrvaldama. Mõned majandusjuhid on väga püüdlikud rahvakontrolöride ettepanekute realiseerimisel. «Eesti Põllumajandustehnika» Kingissepa Rajoonikoondise juhataja sm. Lõuk seadis sisse isegi eraldi kausta rahvakontrolligrupi ettepanekute arvestamiseks.

Rajooni rahvakontrollikomitee ja mittekoosseisuliste osakondade kontrollimiste materjalid on läbi arutatud kontrollitud ettevõtetes või majandites, komitee koosolekul arutatud küsimused aga tehtud rajooni elanikele teatavaks rajooniajalehe «Kommunismiehitaja» või kohaliku raadio kaudu.

Kontrollimise avalikustamise keskseks lüliks on meil pressigrupp. Grupi koosseisu kuuluvad peale rajooni rahvakontrollikomitee liikme ajalehe «Kommunismiehitaja» põllumajanduse osakonna juhataja Helju Rautiste, «Rahva Hääle» korrespondent Vassili Auväart ja teeninduskombinaadi «Saare» peainsener Heino Nõu. Viimane on ühtlasi ka rajoonikomitee stendi «Rahvakontroll» toimetuse liige.

Pressigrupp on tihedas kontaktis mittekoosseisuliste osakondadega, kellega koos organiseeritakse materjalide avaldamist rajooniajalehes ja kohalikus raadios.

Rahvakontrolliorganite tööd oleme elanikele tutvustanud töötajate koosolekul, mida organiseerib EKP Kingissepa Rajoonikomitee. Sellistel koosolekul on korduvalt esinenud (autobaasis nr. 11, Sandla sovhoosis, «Saare Tööliste» kolhoosis, Leisi kultuurimajas jm.) rajooni rahvakontrollikomitee esimees sm. Tooms. Töötajate koosolekul on esinenud ka rahvakontrollikomitee liikmed. Organisatsioonilise töö osakonna juhatajana olen mina korduvalt esinenud partei-algorganisatsioonide sekretäride ja propagandistide seminaridel.

Rahvakontrollikomitee liikmed ja rahvakontrolligruppide esimehed kasutavad ära ka rajooninõukogu ja külanõukogude istungjärke töötajate informeerimiseks kontrollimiste tulemustest.

Rajooni rahvakontrollikomitee stendi annab välja komitee poolt kinnitatud üheksaliikmeline toimetus.

Uhtna kolhoosi rahvakontrolligrupi esimees Arnold Lugenberg.

Stend on üles pandud rajooni täitevkomitees kõigile külastajaile nähtavas kohas. Stendil populariseerime paremate gruppide töökogemusi, tõstame esile parimaid aktiviste ning avaldame kriitilisi materjale kontrollimiste tulemuste põhjal. Nagu kogemused näitavad, äratab stend suurt huvi ja sunnib kritiseeritud kiiresti puudusi kõrvaldama.

Kui me varem praktiseerisime komitee otsuste läbiarutamist kohtadel meie inspektorite või komitee liikmete osavõtul, siis haaras see arutelu võrdlemisi väikest gruppi inimesi. Viimasel ajal oleme hakanud komitee otsuseid välja panema kontrollitud ettevõtte või majandi rahvakontrolligrupi stendile. Selline vorm tagab kollektiivi liikmete täielikuma ja objektiivsema

informeerimise. Seda vormi kasutasime näiteks Saaremaa Piimatoodete Kombinaadi Kingissepa tsehhis ja mujal.

Selleks et partei-algorganisatsioonide sekretäre, propagandiste ja rahvakontrolöre tutvustada rahvakontrollialase kirjanduse, rahvakontrolliorganite töö ja eesrindlike kogemustega, organiseeris meie osakond koos EKP Kingissepa Rajoonikomitee poliithariduse kabineetiga alalise vitriini.

Rahvakontrolligrupid tutvustavad oma tööd põhilselt stendide kaudu, mis on välja pandud hästi nähtavasse kohta ning sisaldavad materjale kontrollimiste tulemustest ja rakendatud abinõudest, grupi ettepanekute põhjal väljaantud administratsiooni käskkirju ja korraldusi. Stendid muudavad mõjusamaks ja elavamaks karikatuurid, fotosüüdistused, eesrindlike rahvakontrolöride fotod jne.

1968. aasta juunis-juulis korraldas rajooni rahvakontrollikomitee stendide ülevaatus, mille eesmärgiks oli selle töövormi elustamine. Ülevaatus juhendi töötas välja mittekoosseisuline organisatsioonilise töö osakond. Käesoleval ajal teeme ettevalmistusi teise ülevaatus korraldamiseks.

Rahvakontrolligrupid otsivad ja leiavad mitmekesiseid vorme oma tegevuse avalikustamiseks, arvestades kohalikke tingimusi. Näiteks Kingissepa Kalakombinaadis, kus tsehhid ja kalavastuvõtupunktid paiknevad mööda Saaremaa randa laiali, ei oleks küllaldane piirduda ainult kontrollimise materjalide avaldamisega kombinaadi keskuse stendil või seinalehes. Seetõttu võeti kasutusele partei-algorganisatsiooni poolt väljaantav laualeht «Kalatöötaja», kus rahvakontrolligrupp edukalt annab ülevaateid kontrollimise tulemustest ja grupi ettepanekute realiseerimisest. Laualeht on kogu kollektiivile kättesaadav seetõttu, et seda antakse välja 18 eksemplaris, saadetakse igasse tsehhi ja vastuvõtupunkti. Seega on kõigil töölistel võimalus tutvuda rahvakontrolligrupi tööga.

Saarte Kõrgepingevõrkude rahvakontrolligrupp on 1965. aastast alates välja andnud fotolehte, mis on kujunenud mõjusaks abinõuks puuduste likvideerimisel.

Avalik informatsioon on aidanud töökates saarlastes kasvatada leppimatut suhtumist puudustesse, luua ühiskondliku hukkamõistu õhkkonda ebamajanduslikkuse, pillamise ja rahva vara riisujate ümber ning tunduvalt tõstnud kontrolli efektiivsust.

Meie tublimatest võime uhkustundega nimetada V. I. Lenini nimelise kolhoosi rahvakontrolligruppi (esimees Albert Rõõmus), Sangari kolhoosi gruppi (esimees Feodor Kuuder), «Sõpruse» kolhoosi gruppi (esimees Jakob Kannik), Valjala kolhoosi gruppi (esimees Arnold Kask), Lümanda sovhoosi gruppi (esimees Kirill Väli), Pöide sovhoosi gruppi (esimees Malle Koel), Kingissepa Kalakombinaadi gruppi (esimees Milvi Teras), Saaremaa Piimatoodete Kombinaadi gruppi (esimees Arvi Truu) ja teeninduskombinaadi «Saare» gruppi (esimees Alla Mäeker).

TEADUSE SAAVUTUSED RAHVAMAJANDUSE TEENISTUSSE

E. KESKKÜLA

Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee hariduse, teaduse, kõrgemate õppeasutuste, tervishoiu ja sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja

Tänapäeval kuulub teadusele tähtis osa rahvamajanduse arendamise tempo kiirendamisel. Arvestades teaduses ja tööstuses saavutatud arengutaset ja kommunistliku ülesehitustöö nõudeid, määras NLKP XXIII kongress kindlaks tehnilise progressi peasuunad, mis on seotud tootlike jõudude arendamise tagamisega, Nõukogude riigi võimsuse tugevdamisega, rahva materiaalse heaolu ja kultuuritaseme pideva tõusuga. Nende ülesannete täitmisele on Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus mobiliseerinud teadusliku uurimise, projekteerimis-, ja konstrueerimis- ning tehnoloogiaorganisatsioonid ja kõrgemate õppeasutuste teaduslikud allüksused.

Kõige värskemateks partei ja valitsuse dokumentideks selles osas on NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 24. septembri 1968. aasta määrus «Abinõude kohta teaduslike organisatsioonide töö efektiivsuse tõstmiseks ja teaduse ning tehnika saavutuste kiiremaks kasutamiseks rahvamajanduses».

Nagu märgitakse selles dokumendis, on teadusliku uurimise, projekteerimis- ja konstrueerimis- ning tehnoloogiaorganisatsioonide ning kõrgemate õppeasutuste teaduslike allüksuste töö üldiseks puuduseks see, et nende tegevus ei ole täiel määral keskendatud tähtsamate teaduslik-tehniliste probleemide ja eriti nende küsimuste lahendamisele, mis on seotud tööviljakuse kasvutempo kiirendamisega tööstuses, põllumajanduses, ehituses, transpordis ja teistes rahvamajandusharudes. Teaduse saavutuste kasutuselevõtmiseks kulub

liiga palju aega, mis on seletatav sellega, et teadusliku uurimise, projekteerimis-, konstrueerimis- ja tehnoloogiaorganisatsioonid ei vastuta küllaldaselt teaduslike ja tehniliste tööde taseme eest ning ettevõtted — uue tehnika õigeaegse tootmisse võtmise eest. Liiga suur ajavahemik eraldab teaduslike uurimiste, konstrueerimis- ja tehnoloogiliste tööde teostamist nende praktilisest rakendamisest. See on tunduval määral tingitud konstrueerimisallüksuste ja laboratooriumide osatähtsuse alahindamisest ettevõtetes ning tehnoloogilist varustust, pressvorme, stantse, mittestandardseid seadmeid ja tööriistu tootvate võimsuste mittepiisavusest.

Olemasolev teaduslik-tehniliste tööde teostamise ja nende tootmisesse rakendamise majandusliku stimuleerimise süsteem ei soodusta teaduslike organisatsioonide tegevuse efektiivsuse tõusu. Ettevõtete teaduslik baas ja teaduslike uurimisasutuste ning kõrgemate õppeasutuste tehniline varustamine ei arene küllaldaselt. Ei ole tarvitusele võetud vajalikke abinõusid kaadri otstarbekaks kasutamiseks teaduses ja kaadri vastutuse tõstmiseks teaduslike uurimuste tehnilis-majandusliku taseme eest.

Ülalmärgitud partei ja valitsuse määruses antakse konkreetsed juhtnõõrid nimetatud põhiliste puuduste kõrvaldamiseks ja lahendatakse direktiivselt mitmed seni teaduslike tööde teostamist ning nende juurutamist seganud kitsaskohad. Nüüd on vaja kindlustada nende määruste kiire ja resultatiivne elluviimine.

NSV Liidu rahvakontrolliorganite põhimääruse esimeses osas, mis käsitleb rahvakontrolliorganite põhilisi ülesandeid, on muu hulgas öeldud: «Rahvakontrolliorganid... võitlevad aktiivselt rahvamajanduse reservide väljaselgitamise ja kasutamise, ühiskondliku tootmise efektiivsuse tõstmise, tööjõu, materiaalsete ressursside ja rahaliste vahendite säästliku kulutamise ning kõige uue ja progressiivse rakendamise eest tootmistegevuses» (autori sõrendus). Sellest lähtudes tulebki meil vaadelda rahvakontrolliorganite osa partei ja valitsuse eelmainitud juhendite realiseerimisel.

☞ Kuna käesolev materjal on eelkõige mõeldud juhi-

sena rahvakontrolligruppidele oma töö korraldamiseks teaduslike organisatsioonide uurimiste efektiivsuse tõstmisel ja teaduse ning tehnika saavutuste kiiremal rahvamajandusse juurutamisel, siis peatungi pisut pikemalt just gruppide tegevusel.

EKP Keskkomitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu seavad oma määrusega meie vabariigi ministriumide ja keskasutuste ette rea ulatuslikke ülesandeid. Nii tuleb neil koostada ettepanekud alluvate rahvamajandusharude tehnilise ja majandusliku arengu prognooside ning rahvamajandusharule või kogu vabariigile tähtsate probleemide teaduslik-tehniliste prognooside väljatöötamise kohta ja esitada need Eesti NSV Ministrite Nõukogule. Pärast nende prognooside kinnitamist tuleb ministriumidel ja keskasutustel organiseerida ettevõtete ja tootmisüksuste projektide väljatöötamine pikema aja kohta (10—15 aastat), samuti tulevikumasinat ja -seadmete mudelite väljatöötamine, et oleks tagatud teaduslik ja tehniline varu üleminekuks kvalitatiiivselt uutele tehnoloogilistele protsessidele koos tööviljakuse mitmekordse tõusuga võrreldes tänapäeva tasemega. Vajalike rahaliste ja materaal-tehniliste ressurssidega tuleb varustada esmajärjekorras neid töid, mis on ette nähtud põhiliste teaduslik-tehniliste probleemide lahendamise koordineerimise plaanides. Vabariigi ministriumidele ja keskasutustele on tehtud ülesandeks välja töötada ja varakult enne aastaplaanide koostamist esitada Eesti NSV Ministrite Nõukogule ja ära kirjajana Eesti NSV Plaanikomiteele ettepanekud lõpuleviidud, suure rahvamajandusliku tähtsusega teaduslike uurimistööde tulemuste kasutamise kohta rahvamajanduses. Samuti tuleb neil varakult kindlaks määrata ettevõtted ning ehitused, kus tähtsamate teaduslike uurimis-, katse- ja konstrueerimising tehnoloogiliste tööde tulemusi hakatakse rakendada, et ettevõtted ja ehitusorganisatsioonid võiksid koos teadusliku uurimise, projekteerimis- ja konstrueerimis- ning tehnoloogiaorganisatsioonidega õigeaegselt välja töötada tehnilise dokumentatsiooni ja teha ettevalmistusi uue tehnika kasutuselevõtmiseks tootmises. Ministriumid ja keskasutused on kohustatud vähemalt üks kord kolme aasta jooksul hindama nendele

alluvate teadusliku uurimise, projekteerimis- ja konstrueerimis- ning tehnoloogiaorganisatsioonide, sealhulgas kõrgemate õppeasutuste teaduslike allüksuste pikema aja (3—4 aastat) tegevust, võttes seejuures arvesse nende poolt esitatud ja realiseeritud teaduslike ning tehniliste ettepanekute uudsust, perspektiivsust ja hulka; üldist majanduslikku efekti, mida rahvamajandus on saanud lõpuleviidud ja realiseeritud tööde kasutamise tulemusena, ning pooleliolevate uurimuste ja teaduslik-tehniliste tööde loodetavat efekti uurimistest ja teaduslik-tehnilistest töödest; esitatud ja tootmisse rakendatud uute tehnoloogiliste protsesside, tootmisele võetud uute seadme-, materjali- ja tooteliikide tehnilis-majanduslikke näitajaid võrreldes parimate kodumaiste ja välismaiste näitajatega sel alal; uusimate uurimismeetodite kasutamist ja progressiivsete aparatuuride loomist eksperimentaaltööde täiustamiseks; tegelikku panust ettevõtte tehnilise taseme ja tehnilis-majanduslike näitajate tõstmisse neile kinnitatud tootmisharus (või tootmisalal) kõrvutatult organisatsiooni üldkulutustega; organisatsiooni või selle üksikute töötajate poolt esitatud ja NSV Liidus kasutatavate avastuste ning leiutiste hulka ja tähtsust, samuti välismaale müüdud litsentside hulka ja tähtsust ning nende avastuste ja leiutiste realiseerimisest saadud efekti rahvamajanduses; tööde teostamise tähtaegu, organisatsiooni rahanduslikku olukorda, rahaliste ja materiaalsete ressursside kokkuhoidu ning teadusliku kaadri ettevalmistamist.

Käesoleva kirjutuse maht ei võimalda üksikasjalikult peatuda kõigil ministriumidele ja keskasutustele määruses seatud ülesannetel, kuid juba toodutest selgub, et nende kvaliteetne lahendamine nõuab väga oskuslikku, läbimõeldud ja sügavat lähenemist. See aga tingib omakorda ulatuslikku organisatsioonilist ja sisulist tööd.

Seoses sellega soovitamegi ministriumide ja keskasutuste rahvakontrolligruppidel kõigepealt üksikasjalikult läbi vaadata, kuidas ministrium või keskasutus on asunud täitma EKP Keskkomitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu eelmainitud määrust.

Muidugi ei ole mõeldav, et grupp suudaks korraga

haarata kõiki selles ulatuslikus dokumendis käsitletud küsimusi. Ilmselt tuleb siin teha teatav valik ja alustada nendest, mida on vaja lahendada esmajärjekorras. Määruse täitmise kindlustamiseks on nähtavasti kõigepealt vaja välja töötada üksikasjalik ürituste plaan. Kindlasti on vaja määrukses seatud ülesanded teha teatavaks allasutuste juhtkondadele, anda omapoolsed juhtnöörid ühe või teise küsimuse lahendamiseks või ülesande täitmiseks antud ministeeriumi või keskasutuse konkreetsetest tingimustest lähtudes, arutada ja kaaluda kolleegiumi koosolekutel, allasutuste juhatajate nõupidamisel või mõnel muul viisil teaduslike uurimistöode tulemuste ja uue tehnika juurutamise konkreetseid teid, koguda informatsiooni teaduslik-tehniliste prognooside väljatöötamiseks jne. Rahvakontrolligrupil tulebki selle töö käiguga lähemalt tutvuda ja võtta oma seisukoht nii organisatsioonilise külje kui ka kvaliteedi kohta. Soovitav oleks jälgida ka seda, kuidas ministeerium või keskasutus kindlustab oma juhendite täitmise kontrolli ja rakendab ellu juba määrusega reglementeeritud uusi seisukohti. Kuna määrus annab suuna ja ülesanded ulatusega tulevikku, jätkub rahvakontrolligruppidel siin tööd mitmeks aastaks.

Avar tööpõld on teaduslike organisatsioonide töö efektiivsuse tõstmisel ja teaduse ning tehnika saavutuste kiiremal juurutamisel rahvamajandusse teaduslike asutuste, tehaste, ettevõtete, ehitusorganisatsioonide, majandite rahvakontrolligruppidel. Ühise ülesandena tuleks siinkohal alla kriipsutada kontrolli vajadust selle üle, kuidas asutuste ja ettevõtete juhtkonnad kindlustavad ministeeriumide ja keskasutuste poolt partei ja valitsuse juhtnööride elluviimiseks antavate korralduste teatavakstegemist kogu kollektiivile ning kuidas mobiliseeritakse töötajaid püstitatud ülesannete täitmisele. Muidugi kerkib siin, arvestades ühe või teise asutuse või ettevõtte spetsiifikat, mitmeid eripalgelisi küsimusi.

Nii tuleb teaduslike uurimisasutuste ja kõrgemate õppeasutuste rahvakontrolligruppidel jälgida sellist küsimust nagu teostatavate uurimistöode temaatika vastavus rahvamajanduse arendamise tähtsamatele

probleemidele ja väljatöötatavatele teaduslik-tehnilistele prognoosidele. Soovitatav on kontrollida, kuidas toimub teaduslike tööde planeerimine ja kontroll nende teostamise üle, kas peetakse kinni tööde teostamise tähtaegadest ja kas nendega täidetakse ülesanded, mis töödele nende alustamise perioodil seati.

Eelmärgitud partei ja valitsuse määrus nõuab, et üldteadusliku profiiliga teaduslikud uurimisinstituudid ja kõrgemad õppeasutused peavad vastutama nendele kinnitatud teadusalade arengusuuna ja -taseme eest, nende poolt tehtavate uurimuste teaduslik-tehnilise taseme eest ning tööde tulemuste rahvamajanduses kasutamise efektiivsuse eest. Rahvakontrolligruppidel ongi vaja huvituda, kuidas seda nõuet praktiliselt ellu viiakse. Sama määrus kehtestab, et teadusliku uurimise, projekteerimis- ja konstrueerimis- ning tehnoloogiaorganisatsioonid, kes ei taga tehtud töödes tehnilis-majanduslikke parameetreid ja näitajaid, mis on lepingutes ning tellimustes ette nähtud, on kohustatud tellija nõudmisel tegema oma kulul ja oma vahenditega parandused võimalikult lühikese aja jooksul. Rahvakontrollidel tuleb jälgida, kas selliseid parandusi ning ümbertegemisi esineb ja kui, siis mis põhjustel, ning kas neid juhtumeid arutatakse kohtadel täie tõsidusega.

Uurimisasutused saavad töötada efektiivselt ainult vastavalt ettevalmistatud, tubli teadlaste kaadriga. Seejärel ei tohi ka kaadri ettevalmistamise ja kvalifikatsiooni tõstmise küsimused rahvakontrolligruppide vaateväljast eemale jääda.

Muidugi on veel teisi küsimusi, millele rahvakontrolligrupp peaks tähelepanu pöörama. Näiteks tööaja kasutamine teaduslike töötajate ja teadusliku abipersonali poolt. Võimalused palju ajakulu nõudvate tööde täitmise kiirendamiseks mehhaniseerimise ja automatiseerimise, arvutus- ja paljundustehnika rakendamise teel. Teadusliku aparatuuri soetamise otstarbekus ja selle kasutamine, hoidmine ja arvestus. Mittevajalike seadmete olemasolu ja nende realiseerimine. Progressiivsete materjali kulunormide rakendamise olukord, varustamine ja laomajanduse seisukord. Kütte ja elektrienergia ning majanduskulude otstarbekas kasutamine.

Peale selle on igal teadusliku uurimise asutusel veel ka oma spetsiifilisi küsimusi, mille lahendamisel saab rahvakontrolligrupp kaasa aidata.

Tehaste, ettevõtete ja organisatsioonide rahvakontrolligrupid peaksid aga oma hoole alla võtma teaduslike tööde tulemuste ja uue tehnika kiire juurutamise kontrollimise. Kõigepealt tuleks tutvuda, millised üritused nähakse ette tehase, ettevõtte või organisatsiooni uue tehnika viie aasta ja aastaplaanides ja milliste jõudude ning vahenditega kindlustatakse nende elluviimine. Edaspidi tuleks aga pidevalt jälgida plaanide täitmise käiku. Kui peaks ilmnenema viivitamist või organiseerimatust, on rahvakontrolligrupi kohus otsekohe informeerida juhtkonda esinevatest puudustest ja teha ettepanekud olukorra parandamiseks. Kui aga ülesannete täitmisel esineb selliseid takistusi, mida koha-peal lahendada ei saa, tuleb rahvakontrolligrupil nendest ette kanda kõrgemalseisvale rahvakontrolliorganile, et ühiselt astuda vajalikke samme nende takistuste ületamiseks.

Ei ole kahtlust, et rahvakontrolörid annavad partei ja valitsuse juhtnööride täitmise kontrollimisel tõsise panuse teaduslike organisatsioonide töö efektiivsuse tõstmiseks ja teaduse ning tehnika saavutuste kiiremaks kasutamiseks rahvamajanduses.

IGA TÖÖMINUT RANGELT ARVELE

K. SARNAK

Maardu Keemiakombinaadi rahvakontrolligrupi esimees

Sellest ajast, kui meie ettevõtte tsehhides loodi rahvakontrolligrupid ja kõigis kolmes või neljas vahetuses kontrollpostid, suurenes rahvakontrolli tegevusega haaratud isikute arv ja tõusis nende aktiivsus. On loomulik, et nüüd, kui on võimalik toetuda üheteistkümnenele tsehhigrupi esimehele, on kergem töötada ka tehase rahvakontrolligrupil.

Kõigi tsehhide rahvakontrolligruppide esimehed on ühtlasi kombinaadi rahvakontrolligrupi büroo liikmed. Nende koordineeritud töö võimaldas laiendada kontrolliorganeid kombinaadis ja muuta nende tegevuse efektiivsemaks. See mõjus positiivselt rahvakontrolli praktilisele tööle. Näiteks võib tuua administratiivjuhtimiskulude vähendamise küsimuse uurimist ja lahendamist kombinaadis. Peale direktori käskkirjaga moodustatud 11-liikmelise komisjoni (mille koosseisus oli 5 kombinaadi rahvakontrolligrupi liiget) arutasid seda küsimust samaaegselt kõigi põhitsehhide rahvakontrolligrupid.

Algul viidi kombinaadis (tsehhide ja osakondade kaupa) läbi reide tööle tuleku ja töölt lahkumise kontrollimiseks. Iga hilinemine või enne tööaja lõppu töölt lahkumine fikseeriti, samuti avastati ka juhtumeid, et üksikud töötajad ilmusid tööle ebakaines olekus. Kontrolliti nii tehase territooriumile sissepääsu juures kui ka tsehhides ja osakondades, mõnel päeval aga kontrolliti ka jaoskondades tööleasumise algust. Kõikidest distsipliinirikumise faktidest teatati kombinaadi juhtkonnale ja süüdlasi karistati. Kontrolli tulemusi arutati ka töötajate koosolekutel tsehhides, kus võeti vastu

otsused töödistsipliini tugevdamiseks. Kõik see avaldab soodsat mõju tootmisele.

Remonditsehhis teostasid rahvakontrolörid tööpäeva pildistamist kronometraaži teel. Tulemused näitasid, et tööaja ebatootlikud kaod on siin liiga suured. Tööriistade, materjali, tagavaraosade ja hapniku saamiseks, töökäskude vormistamiseks jne. läheb kaduma keskmiselt kolmandik tööajast. Neid küsimusi arutati elavalt tsehhi kollektiivis ja kombinaadi administratsioonis. Võeti tarvitusele rida abinõusid töö paremaks korraldamiseks ja töökäskude õigeaegseks vormistamiseks.

Väga tähtsa tootmisküsimusega tegeles ka karjääri rahvakontrolligrupp. Ta kontrollis veebruari- ja märtsikuu jooksul ekskavaatorijuhtide ja puurijate kaasabil kaevandatud maagi tegelikku hulka ja arvestusandmeid. Kontrollimiseks moodustati viieliikmeline komisjon. See uuris küsimust üksikasjalikult ja tõestas, et ekskavaatorite ja puurijate töö mahtu arvestatakse ebatäpselt. Selle tulemusel asendati operatiivne (visuaalne) arvestus täpsete mõõtmistega. Suurenes töötajate vastutus kaevandamistöode mitmesugustes staadiumides ja tõusis mehhanismide kasutamise efektiivsus fosforiidimaagi ja lubjakivi tootmisel karjääris.

Analüüsid ületundide tegemist karjääris, avastas rahvakontrolligrupp, et mõnikord ei olnud tööliste kasutamine ületunnitöödel põhjendatud. Rahvakontrolöride ettepanekul muudeti ületundide jaotamise korda. Grupp võttis ületunnitööde tegemise järjekindla kontrolli alla.

Rahvakontrolöride plaanipärane ja efektiivne töö pole mõeldav järjekindla õppimise, teadmiste tõstmise ja kogemuste omandamiseta. Me peame seda rahvakontrolligruppide töö suunamisel silmas.

Vabariigi Rahvakontrolli Komitee näidistemaatika alusel on meil koostatud õppuste läbiviimise plaan ja graafik. Vastavalt direktori käskkirjale toimuvad õppused peaökonomisti vahetul juhtimisel ja kõigi peaspetsialistide kaastegevusel kõigis põhitsehhides. Tsehhide ja osakondade juhatajad kindlustavad rahvakontrolöride ja kogu tootmistööst vaba personali osavõtu õppustest.

Plaanis on korraldada õppused teemal: «Rahvakontro-

lõrde osast võitluses tööviljakuse tõusu, tööaja ökonoomse kasutamise ning uue tehnika ja progressiivse tehnoloogia plaani elluviimise eest». Et töö organiseerimist käsitlevad õppused ei kujuneks formaalseks, vaid oleksid elavad ja huvitavad, määrati meil eelnevalt kindlaks isikud, kes valmistasid ette õppusteks vajaliku materjali. Nende ülesandeks oli analüüsida ja esile tuua tööviljakuse tõstmise reserve tsehhis, et rahvakontrolöre õppustel juba konkreetset suunata nende reservide kasutuselevõtmisele. Niisugune õppuste organiseerimise moodus annab häid tulemusi. Eriti hästi oli ette valmistatud õppus, mille viis läbi väävelhappetsehhi juhataja B. Jantšplin. Ta uuris põhjalikult olukorda kaadri paigutuse alal, arutas seda küsimust igakülgset tsehhi tehnoloogilise personaliga ja pidas samuti nõu töölistega. Selle tulemusel võis administratsioon töö parema organiseerimise arvel vähendada koosseisu kuue inimese võrra.

Niisamuti kavatsetakse õppused läbi viia kõigil teemadel. Seega tõuseb ka rahvakontrolli töö efektiivsus ja ta võib konkreetseid küsimusi lahendada kvalifitseeritumalt.

Tööviljakuse tõusu mõjutab olulisel määral tootmistfondide kasutamise intensiivsus ja uue tehnika ning tootmistehnoloogia juurutamine. Rahvakontrolligrupi uue tehnika juurutamise sektor kontrollis tehnika kasutamise efektiivsust viiel objektil. Kontrollimisest võttis osa 12 spetsialisti — komisjoni liiget (arvestamata tsehhide tehnilist personali). Neist moodustati neli gruppi, kellele anti kindlad objektid, iga grupp sai endale konkreetse ülesande.

Läbiviidud kontrolli tähtsaimaks tulemuseks oli väävelhappe- ja superfosfaaditsehhide seadmete töö intensiivsuse tõus. Esimeses ületati tsehhi projekteeritud võimsus 10%, teises 20% võrra. Praegu on käsil tööd fosforiidimaagi rikastamisprotsessi täiustamiseks seadmete moderniseerimise ja tootmistehnoloogia muutmise teel. Rahvakontrolöride ja uue tehnika osakonna töötajate poolt on ühiselt tehtud ettepanekud fosforiidimaagi rikastamise uue skeemi realiseerimise kiirendamiseks, mille majanduslik efekt juba käesoleval aastal on 300 000 rubla.

*Rakvere Rahvakontrolli
Komitee mittekoosseisulise
põllumajandusosakonna
juhataja Harry Peil.*

Kõiki näitajaid arvesse võttes võib eeldada, et tööviljakuse tõstmise plaan tänavu kombinaadis tunduvalt ületatakse.

Tahaks esile tõsta veel ühe tsehhi rahvakontrolligrupi head tööd. 1970. aastal läheb käiku uus granuleeritud superfosfaadi tsehh. Et kaasa aidata ja pidevalt kontrollida töid käikuminevatel objektidel, on meil moodustatud spetsiaalne kombinaadi rekonstrueerimisega tegelev grupp, millesse kuulub üheksa inseneri erinevatelt erialadelt, ja kolm kontrollposti, igaühes kolm spetsialisti, kes tegutsevad ehituse ja montaaži mitmesugustes lõikudes. Sellesse gruppi kuuluvad kontrollörid on pidevalt kontaktis tsehhidega, võtavad osa operatiivsetest koosolekutest ehitajate juures, viivad läbi ühiseid nõupidamisi ehitusorganisatsiooni rahvakontrolligrupiga.

See grupp on juba saavutanud märkimisväärseid tulemusi üksikute tootmisprobleemide lahendamisel,

eriti uue tsehi sisseseade kättesaamise tähtaegade lühendamisel. Siin toetasid meid aktiivselt vabariiklik ja üleliiduline rahvakontrollikomitee, samuti hankeettevõtete rahvakontrolligrupid.

Praegu tegelevad kombinaadi rahvakontrolörid peamiselt sotsialistlike kohustuste täitmise kontrolliga, mis võeti seoses V. I. Lenini juubeliga: toota kokkuhoitud tooraine arvel üle plaani 2000 tonni superfosfaati ja 700 tonni väävelhapet, vähendada elektrienergia kulu 500 000 kilovatt-tunni võrra ja hoida kokku 100 tingtonni kütust. Nende kohustuste täitmine on kogu kombinaadi kollektiivile auasjaks. Seda peavad oma töö põhiülesandeks ka meie rahvakontrolörid.

RAHVAKONTROLÖRI SILMARINGI LAIENDAMISEKS

V. NUTT

*Põlva Kolhooside Ehituskontori rahvakontrolligrupi
esimees*

NSV Liidu rahvakontrolliorganite põhimäärus, mis võeti vastu 1968. aastal, laiendas tunduvalt kohalike rahvakontrolligruppide õigusi. Sellest tulenevalt on suurenenud ka rahvakontrolöridele esitatavad nõudmised. Et nad oma ülesannetega suudaksid toime tulla, selleks on neid vaja õpetada. Rajooni rahvakontrollikomitee soovitusel organiseerisime möödunud aasta lõpul rahvakontrolöride õppused. Neile õppustele tõmbasime kaasa ka inimesi, kes küll pole valitud rahvakontrolligrupi koosseisu, kuid on alati aidanud kaasa grupi ees seisvate ülesannete lahendamisele.

Õppuste teemade valikuga ei olnud meil raskusi, kuna näitlikku temaatikat oli piisavalt. Oma õppeplaani koostamisel võtsime arvesse Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee organisatsioonilise töö osakonna soovitusi rahvakontrolligruppide esimeeste, gruppide ja postide liikmete õpetamiseks kaheaastase programmi järgi. Palju kasu oli õppeplaani koostamisel ka Põlva Rajooni Rahvakontrolli Komitee määrusest «Õppuste organiseerimisest 1969/70. aastal rahvakontrolli aktiivile».

Et meie rahvakontrolöridel tuleb pidevalt tegelda ehitusalaste küsimustega, siis domineerisid õppeplaanis ka vastavad teemad. Kooskõlastatult partei-organisatsiooni bürooga otsustasime õppustel tutvustada rahvakontrolöre rahvakontrolliorganite uue põhimäärusega, käsitleda sotsialistliku omandi hoidmist ja sellest tulenevat kontrollimise vajadust, selgitada, milised on rahvakontrolligrupi liikme ülesanded ja õigused, anda ülevaade rahvakontrolli leninlikest printsiipidest. Õppeplan vaadati läbi rahvakontrolligrupi

*Kaevanduse nr. 4
rahvakontrolligrupi
esimees
Aleksander Vaikman.*

koosolekul 27. novembril 1969 ja kinnitati partei-algorganisatsiooni büroo koosolekul.

Õppeplaanilised teemad arutati läbi neljal õppusel ja neid selgitas grupi liikmetele ja aktiivile partei-algorganisatsiooni büroo sekretär Jaanus Mets. Pidasime otstarbekaks, et nendest õppustest võtaksid osa ka töödejuhatajad ja meistrid, ning valisime seetõttu õppuse ajaks tavaliselt päeva, millal toimus töödejuhatajate nõupidamine. Nii saime neilegi tutvustada, milleks on vaja kontrollimisi, missugused on tagajärjed, kui ehitusmaterjalidega ei käida heaperemehelikult ümber, ja mida uut pakub rahvakontrolli põhimäärus.

Kui käsitleti teemat «Sotsialistliku omandi hoidmine ja sellest tulenev kontrollimise tugevdamise vajadus», ei piisanud meile plaanitud ajast. Küsimusi kerkis üles rohkesti. Lühikese ettekandega esinesid ehituskontori juhatuse esimees Ilmar Simson, partei-algorganisat-

siooni büroo sekretär Jaanus Mets, varustusosakonna juhataja Väino Ortus, tootmisbaasi juhataja Arne Vainokivi. Nad tõid näiteid valitsevast olukorrast materjalide hoidmisel, kulutamisel ja transportimisel. Samas avaldati arvamust, kuidas ühest või teisest puudusest üle saada.

Rahvakontrolligrupi liikmeid ja aktiivi tutvustas ühel õppusel ettevõtte tootmisülesannetega ehituskontori juhatuse esimees Ilmar Simson. Tema teemaks oli: «1970. aasta tootmisülesanded Põlva KEK-is ja rahvakontrolöride osa nende täitmise kontrollimisel». Ettevõtte juhataja tõi palju näiteid selle kohta, kus saavad rahvakontrolörid kõige paremini ettevõtte ees seisvate ülesannete lahendamisele kaasa aidata.

Õppustel leidis käsitlemist ka teema, milles oli juttu kontrollimise meetoditest ja vormidest ehitustel. Selle küsimuse selgitamise muutis lihtsamaks asjaolu, et samal teemal esines ühel rahvakontrolligruppide esimeeste seminaril Põlva Rajooni Rahvakontrolli Komitee esimees Aksel Muuga. Näited meie oma grupi tegevusest muutsid selle õppuse elavaks.

Õppusel, mille teemaks oli «Tööviljakus ja distsipliin ehitustel, transpordis ja tootmisbaasis», selgitati kuulajatele näidete varal, miks peab võitlus tööaja kadudega olema alati päevakorras. Õppusel analüüsiiti viimaste aastate andmeid töödistsipliini ja tööviljakuse osas meie ettevõttes.

Rahvakontrolöre tutvustati ka NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirjaga «Tootmisreservide paremast kasutamisest ja kokkuhoiurežiimi tugevdamisest rahvamajanduses». Kirja tutvustamisest palusime osa võtma ka töötajaid rahvakontrolli aktiivi hulgast, sõna võtsid ja avaldasid oma arvamust grupi liikmed — töödejuhatajad ja osakondade juhatajad. Tehti väärtuslikke ettepanekuid. Nende alusel koostasime hiljem rahvakontrolligrupi abinõude plaani kirja realiseerimiseks 1970. aastal.

Edaspidi tahame rahvakontrolöre veel tutvustada ehitustööde organiseerimise, kvaliteedi ja omahinna küsimustega, mis on praegu päevaprobleemiks number üks.

Rahvakontrolöride silmaringi laiendamiseks oleme kasutanud teisi mooduseid. Ehituskontoris toimunud loengutele on alati kutsutud ka rahvakontrolöre. Kui toimub lahtine parteikoosolek, siis kutsutakse sellest osa võtma parteituid rahvakontrolligrupi liikmeid. Ka ettevõtte dispetšernõupidamistest võtavad rahvakontrolligrupi liikmed osa.

Ehituskontori rahvakontrolligruppi kuulub 19 liiget. Enamik nendest on pidevalt õppustest osa võtnud. Lisaks sellele on osa rahvakontrolöre leidnud aega ka mujalgi kuulajateks olla. Nii õppis 9 rahvakontrolöri möödunud õppeaastal ehitusökonomika õpperingsis, kolm grupi liiget aga rajoonikeskuses juriidilises rahvaülikoolis.

Rahvakontrolöride teadmiste tõstmisele on kaasa aidanud ka EKP Põlva Rajoonikomitee organiseeritud ehitus- ja tööstusaktiivi õppused. Ligi pooled rahvakontrolöridest võtsid nendest osa. Neil õppustel käsitleti rahvakontrolöridele vägagi vajalikke küsimusi, nagu «Majanduse arengu aktuaalseid probleeme kaasajal», «Tööviljakuse kasvust kui sotsialismi ja kommunismi ehitamise peamisest tingimusest», «Reservid tööviljakuse kasvuks ettevõttes ja nende kasutamise teed», «V. I. Lenini mõtteid töödistsipliinist ja nende ellurakendamise teed», «Kuritegevuse põhjustest ja soodustavatest asjaoludest tööstuses ja ehituses» jt. Julgen loota, et järgmisel õppeaastal võtavad meie rahvakontrolörid tööstusaktiivi õppustest veelgi aktiivsemalt osa.

Üheks õppevormiks on rahvakontrolöride instrueerimised. Neid on korraldatud vastavalt vajadusele. Viimane ulatuslikum instrueerimine toimus ehitusmaterjalide, metsamaterjalide, kütuse, elektrienergia hoidmise ja säästliku kulutamise massilise kontrollimise eel.

Partei-algorganisatsiooni sekretär Jaanus Mets ja ehituskontori juhatuse esimees Ilmar Simson on leidnud alati aega rahvakontrolöride õpetamiseks. Kuid rahvakontrolöride endi hulgas on ka võimekaid seltsimehi, kes võiksid mõnegi õppuse läbi viia. Järgmisel õppeaastal ongi meil kavas kasutada lektoritena neid grupi liikmeid, kellel on kõrgem või kesk-eriharidus.

U. VALGERIST

Tartu Ehitusmaterjalide Tehase rahvakontrolligrupi esimees

Selleks et tutvustada Tartu Ehitusmaterjalide Tehase kollektiivi rahvakontrolöride tegevusega, kasutame mitmesuguseid propagandavorme, nagu raadio, stend, seinaleht, esinemised koosolekutel jne. Tehase raadiosõlme kaudu anname iganädalase saate «Rahvakontrolli minutid». Selles saates tutvustame kõiki küsimusi, millega tegelevad rahvakontrollipostid ja -grupp tehases. Selle saate vahendusel saavad meie töötajad teada, millised ülesanded seisavad ees rahvakontrolöridel ja tehase kollektiivil ühe või teise küsimuse lahendamisel. Raadios on esinenud korduvalt Tartu Linna Rahvakontrolli Komitee organisatsioonilise töö osakonna juhataja Oskar Peikre.

Eriti populaarseks muutusid meie raadiosõlme saated pärast NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirja «Tootmisreservide paremast kasutamisest ja kokkuhoiu-režiimi tugevdamisest rahvamajanduses».

Suure tähelepanuga jälgivad töötajad tehase peasissekäigu ees asuvat stendi «Rahvakontroll». Ligi nelja meetri pikkune stend on jaotatud osadeks. Esimene osa tutvustab tehase rahvakontrolligrupi struktuuri ja koosseisu. Siia on paigutatud ka kvartali tööplaani. Teises osas tutvustab stend rahvakontrolöre, keda autasustati juubelimedaliga «Vapra töö eest V. I. Lenini 100. sünni-aastapäeva tähistamiseks». Samas võime lugeda ka V. I. Lenini tuntud sõnu: «Kommunism algab seal, kus tekib *tavaliste tööliste* ennastsalgav, rasket tööd võitev hool tööviljakuse suurendamise eest, *iga puuda vilja, söe, raua* ja teiste saaduste hoidmise eest...»

Sellesse ossa on koondatud ka materjalid seoses eelmainitud kirjaga: rahvakontrolligrupi ürituste plaan kokkuhoiurežiimi tugevdamiseks ja kirja arutluse käigus tehtud töötajate ettepanekute realiseerimise plaan.

Kolmanda osa moodustavad Tartu Linna Rahvakontrolli Komitee ja tehase rahvakontrolligrupi otsused ning otsuste täitmist valgustavad materjalid. Samas näeme tehase direktori käskkirja, mis on välja antud kontrollimisel avastatud puuduste likvideerimiseks seadmete kasutamise osas.

Neljandaks osaks on «RK nool», kus karikatuuride ja fotode abil tuuakse välja tehases esinevaid puudusi.

Stendi lõpetavad rahvakontrolligrupi teated. Siit võime näiteks lugeda: «Tehase rahvakontrolligrupp teostab massilist kontrolli seadmete, masinate, mehhanismide kasutamise efektiivsuse üle tehases. Iga Sinu ettepanek on teretulnud! Teata kõigest viivitamatult rahvakontrolligrupi liikmetele!»

Peale suure stendi on tsehhides väikesed rahvakontrolli tahvlid, mis kajastavad rahvakontrollipostide tegevust vastavas tsehhis. Igas tsehhis on veel üleval rahvakontrolliorganite põhimäärus.

Rahvakontrolligrupi tegevust kajastavad ka kirjutised tehase seinalehes. Oma tegevusest annab grupp aru koosolekutel. Kord kvartalis kuulab tehase parteiorganisatsiooni büroo ära rahvakontrolligrupi aruande.

Rahvakontrolligrupi tegevuse avalikustamisega tegeleb meil viieliikmeline komisjon. Igale liikmele on määratud kindel tööloik, mille eest ta vastutab.

Kahtlemata võib öelda, et mida laiemalt me valgustame oma tegevust, seda mõjusamad ja tulemusrikkamad on meie kontrollimised, seda laiemalt võetakse neist osa.

JUHTIDA – TÄHENDAB ABISTADA

N. NOVIKOV

tehase «Ilmarine» parteibüroo sekretär

Parteiorganisatsiooni igapäevases töös kollektiivi ette püstitatud tootmisülesannete edukal lahendamisel etendab peamist osa otsuste täitmise järjekindel kontroll. Läbi arutada üks või teine küsimus ja vastu võtta otsus — see on alles töö algus. Peamine tähelepanu tuleb keskendada sellele, kuidas otsust ellu viiakse, kuidas see mõjub tootmise efektiivsusele. Parteiorganisatsiooni ja administratsiooni lähimaks abiliseks selles töös on elujõulised ja algatusvõimelised rahvakontrolligrupid. Rahvakontrolligruppide liikmete õigesti organiseeritud ja suunatud töö aitab kaasa ettevõtte majandusliku tegevuse parandamisele, abistab parteiorganisatsiooni ja administratsiooni kollektiivi juhtimisel ja tootmisplaani täitmisel. Me veendusime selles endi kogemuste najal.

Rahvakontrolligruppide ja -postide töö juhtimisel tuleb eelkõige silmas pidada fakti, et nende liikmed on alati sündmuste keskpunktis, materiaalsete väärtuste tootmise lätetel. Neile on selgemini kui kellelegi teisele näha puudused ja möödalaskmised töö organiseerimisel ja tehnoloogilises protsessis. Nende märkused ja ettepanekud tootmise efektiivsuse edasiseks tõstmiseks, tooraine ja materjalide kokkuhoiuks on reeglina alati väärtuslikud ja majanduslikult efektiivsed.

Kuid tuleb alati meeles pidada, et iseenesest ei hakka ükski asi liikuma. Nii on ka vaja rahvakontrolöride tööd suunata, nende initsiatiivi arendada ja neid abistada. Peamine osa langeb siin parteiorganisatsioonile.

Tehase «Ilmarine» parteibüroo peab oma üheks tähtsamaks ülesandeks rahvakontrolligrupi juhtimist ja loeb rahvakontrolöre oma lähemaiks abilisteks kont-

rolli organiseerimisel administratsiooni majandusliku tegevuse üle.

Tehase rahvakontrolligruppi kuulub 18 inimest. Parteibüroo kandis hoolt, et seal oleks esindajaid kõigist tootmisjaoskondadest ja tsehhidest — kõige autoriteetsemad ja eesrindlikumad töötajad. Grupi koosseisus on kogenud spetsialistid kommunistid H. Rohtla, A. Štröm, A. Rannaste, parteitud seltsimehed L. Vei, E. Norma ja teised. Töö operatiivsemaks juhtimiseks valiti 7-liikmeline rahvakontrolligrupi büroo.

Peale selle on rahvakontrolligrupid ja -postid valitud kõigis jaoskondades ja tsehhides. Ühtekokku on tehases 88 rahvakontrolöri. Nende seas on 21 kommunisti ja 7 kommunistlikku noort, grupi koosseisu kuulub 56 töölist ja 32 insener-tehnilist töötajat, 12 inimesel on kõrgem haridus.

Rahvakontrolligrupi tegevuse juhtimiseks kuulatakse parteibüroo istungitel grupi esimehe aruandeid, arutatakse läbi ja kinnitatakse tööplaanid, antakse nõu ja tehakse ettepanekuid. Vahetult on parteiorganisatsiooniga seotud rahvakontrollis töötavad kommunistid.

Parteibüroo korraldab oma tööd niisuguse arvestusega, et maksimaalselt kasutada rahvakontrolligrupi abi eriti tähtsate otsuste täitmise kontrollimisel. Nii näiteks selgus 1970. a. aprillis, kui arutusel oli küsimus uue tehnika ja tehnoloogiliste seadmete juurutamise efektiivsusest tehases, et selles osas on tõsiseid puudusi. Parteibüroo võttis vastu otsuse üksikasjalikult analüüsida olukorda seadmete kasutamisel. See tehti ülesandeks rahvakontrolligrupile. Moodustati 5-liikmeline komisjon, kuhu kuulusid kommunistid V. Pepelkovski, A. Štröm, E. Raud ja teised.

Pärast küsimuse selgitamist kandis komisjon oma järeldustest parteibüroole ette, need tehti seejärel teatavaks ka tehase juhtkonnale. Administratsioon otsustas omakorda kuulata selles küsimuses peainseneri, peamehaaniku ja jaoskondade ning tsehhide juhatajate aruandeid. Selle tulemusel kõrvaldati paljud puudused juba kontrollimise käigus.

Rahvakontrolörid osutavad juhtkonnale suurt abi tootmise efektiivsuse tõstmiseks kavandatud organisatsioonilis-tehniliste ürituste elluviimise käigu kontrolli-

misel. Nii pöördus tehase juhtkond 500-tonnise pressi juurutamisel rahvakontrolligrupi poole palvega võtta rakiste valmistamise graafiku täitmine kontrolli alla. Seda tööd juhtis grupi liige E. Raud. Kui siis tööriista-jaoskonna süü tõttu graafikut rikuti, sai direktor sellest rahvakontrolöride kaudu kohe teada ning päris omakorda süüdlaselt rangelt aru. Edaspidi kulges töö vastavalt graafikule. Toodud näide võib tunduda vähetähtsana, kuid igapäevase töö keerises pole administratsioonil lihtsalt võimalik kõigil tootmisjaoskondadel kogu aeg silma peal hoida. Siin ongi rahvakontroll heaks abiliseks. Niisuguseid fakte võib tuua arvukalt.

Rahvakontrolöride arvamused ja signaalid on parteibüroole ja juhtkonnale tähtsaks informatsiooniallikaks tehase siseelu probleemide, kitsaskohtade jne. kohta. Kontaktide tugevdamiseks esinevad ettevõtte juhtivad töötajad järjekindlalt rahvakontrolöride ees. Nii esines tehase direktor O. Raud 1969. aastal kahel korral rahvakontrolligrupi koosolekul, peainsener J. Rapoport ja direktori asetäitja J. Mäe kumbki ühel korral. Niisuguseid kohtumisi on läbi viidud ka 1970. aastal. Parteibüroo peab neid üritusi õigeks ja efektiivseks. Need annavad võimaluse püstitada rahvakontrolöride ette konkreetseid ülesandeid ja suunata neid lahendama tootmise põhiküsimusi.

Rahvakontrolligrupi töö suunamisel ja juhtimisel püüavad parteibüroo ja juhtkond rakendada nii moraalseid kui ka materiaalseid stiimuleid. Preemiatega jaotamisel arvestatakse tööd rahvakontrollis kui üht tähtsamat ühiskondlikku ülesannet. Parimaid rahvakontrolöre premeeritakse.

Töö rahvakontrollis tõmbab inimeste laiu hulki kaasa majandusliku tegevuse juhtimisele, arendab nende loovat initsiatiivi ja tõstab vastutustunnet olukorra eest tehases.

Rahvakontrolli aktivistide hulgast saab parteiorganisatsioon ka oma ridadele täiendust. Parimad rahvakontrolörid, kes neile usaldatud töös näitasid end printsiipiaalsete ja nõudlikena, võeti vastu NLKP ridadesse. Need on seltsimehed L. Ivanova, A. Rannaste, J. Neljand ja teised. Osavõtt rahvakontrollist oli neile tõhusaks ühiskondliku tegevuse kooliks.

Rahvakontrolli töö juhtimisel on väga oluline õigeaegselt tähele panna, toetada ja arendada masside loovat initsiatiivi.

Mõnikord võib kuulda arvamust, et initsiatiiv ei allu statistikale ja planeerimisele, et ei ole võimalik ette näha selle ulatust ja majanduslikku efekti ning avaldumisala. Paljud kalduvad millegipärast arvama, et initsiatiiv on täiesti stiihiline nähtus, mis avaldub vaid üksikute isikute niisuguste individuaalsete omaduste tõttu nagu teadmishimu, inimese iseloom, ta tähelepanuvõime ja oskus teha järeldusi jne. Niisuguses arutluses ei puudu loogika. Kuid siinjuures ei saa jätta arvestamata fakti, et initsiatiivi võib ja peab juhtima, veelgi enam — seda peab arendama, suunama ja igati toetama.

Tuleb meeles pidada, et initsiatiiv ja loominguline otsing, saavutatuga mitterahuldumine, püüd saavutada rohkemat — need on tegurid, mis on eriti tähtsaks kriteeriumiks mitte ainult tehnilises progressis, vaid kogu meie ühiskonna elus tervikuna. Hea idee õigeaegne heakskiitmine ja toetamine tiivustab inimesi, sisendab neisse kindlustunnet loominguliste otsingute õigsuse ja vajalikkuse suhtes.

Tehase parteiorganisatsioon teeb kõik selleks, et iga rahvakontrollörise poolt tulnud algatus, mille eesmärgiks on tootmise intensiivsuse tõstmine, tooraine ja materjali kokkuhoid, leiaks toetust ja saaks rakendatud tootmisse.

Suure töö tegid tehase ja tsehhide rahvakontrolligrupid 1969. aastal elektrienergia kokkuhoiu alal. Valutsehhi rahvakontrolligrupi initsiatiivil rekonstrueeriti valgustussüsteem emailijaoskonnas (hõõglambid asendati päevavalguslampidega). Selle ürituse majanduslik efekt oli juba kolme esimese kuu jooksul 12 000 kilovatt-tundi elektrienergiat.

Sama grupi initsiatiivil seati sisse kontroll kalorifeeride süsteemi töö optimaalse režiimi tagamiseks (neid on tehases 26). Pideva kontrolli organiseerimise tõttu osutus võimalikuks kalorifeeride tööaega, sõltuvalt ilmast, vähendada poole tunni võrra päevas, mille tulemusel hoiti 1970. aasta kolme kuu jooksul kokku 6567 kilovatt-tundi elektrienergiat. Ühtekokku moodustas

elektrienergia kokkuhoid tehases sel perioodil 23 235 kilovatt-tundi, ja selles on suuri teeneid rahvakontrolligrupil.

Rahvakontrolöride sm. H. Rohtla, L. Vei ja teiste ettepanekul korrastati valtsterase hoidmist, organiseeriti ratsionaalsemalt materjali lahtilõikamine ja jäätmete kasutamine remondi tarbeks ning vähendati metallide töötlemisvarusid. Selle tulemusel hoiti 1970. aasta esimese kolme kuu jooksul kokku 7,7 tonni musta metalli.

Parteiorganisatsioon viib koos rahvakontrolligrupiga läbi suurt tööd plaani elluviimisel, mis töötati välja NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, ÜAÜKN-i ja ÜLKNÜ Keskkomitee kiria «Tootmisreservide paremast kasutamisest ja kokkuhoiurežiimi tugevdamisest rahvamajanduses» alusel. Selle dokumendi arutamise ja realiseerimise plaani väljatöötamise käigus tegi rahvakontrolligrupp ettepaneku võtta kavandatud ürituste täitmine oma kontrolli alla. Parteibüroo istungil arutati ja kiideti rahvakontrolligrupi algatus heaks. Tehase peainsener J. Rapoport tegi grupi koosolekul ettekande grupi ülesannetest. Otsustati plaan paljundada ja anda igale rahvakontrolligrupile ja -postile, samuti anti need kõigile jaoskondadele, tsehhidele ja osakondadele. Plaani täitmise kohta antakse rahvakontrolligruppidele ja -postidele iga kuu põhjalik informatsioon, informeeritakse samuti kõigi jaoskondade ja tsehhide kollektiive.

Grupi büroo organiseerib kontrolli niisuguse arvestusega, et iga rahvakontrolör annaks plaani realiseerimise jõukohase panuse ja võtaks seega vahetult osa tootmisreservide avastamisest, tööviljakuse tõstmisest ja valmistatava toodangu töömahukuse vähendamisest. Need meie tehases rakendatud abinõud rahvakontrolli tõhustamiseks kiideti heaks Tallinna Linna Rahvakontrolli Komitee poolt.

Nii kasvatab tehase parteiorganisatsioon endale rahvakontrolöridest usaldatavaid ja asialikke abimehi, kes on võimelised osa võtma keeruliste ja vastutusrikaste tootmisülesannete lahendamisest.

KOKKUHOID SUURES JA VÄIKESES

Z. PETROVA

ajakirjanik

Meri... Tuhanded inimesed meie vabariigis seovad temaga oma saatuse. Kuigi nad teavad, et kaluri töö pole kerge ja kaluri higi on vahel hoopis soolasem kui merevesi, kingivad nad merele oma armastuse ja kiindumuse, pühendavad temale oma jõu ja teadmised. Kodumaa vajab kala, palju kala. Ja kalurid seisavad töövalvel, võideldes ennastsalgavalt iga kalatsentneri, viisaastaku plaaniülesannete väärilise täitmise eest.

Mure ja hool plaanitäitmise pärast algab juba kaldal, on aga laev avamerel, elab kogu meeskond ainult selle tähe all. Plaani täitmine on ka rahvakontrolöride, nende laevastiku kõige rahutumate meeste, hoolsate peremeeste eesmärk. See pole liialdus. Enamik rahvakontrolligrupi liikmeid töötab püügil jõudu säästmata.

Millega siis tegelevad Eesti kalalaevastiku rahvakontrolligrupid?

Sellele küsimusele annab põhjaliku vastuse kalalaevastiku rahvakontrolli komitee esimees Harri Viirmaa.

«Lenini põhimõtted ja ideed, tema mõtted, nõuanded ja soovid on aluseks, millel rajaneb meie laevastiku rahvakontrolöride töö. Võime uhkusega öelda, et rahvakontrolligruppidesse kuuluvad meil parimad, eesrindlikud töötajad. Rahvakontrolli aktiivi kuulub ühtekokku 700 inimest. Meil tegutseb 100 rahvakontrolligrupi ja 14 -posti. Nende tegevusväli on lai. Otsustage ise!»

Ja Harri Viirmaa jutustab...

«Viimasel ajal on kalalaevastiku rahvakontrollikomitee tegevus tervikuna suunatud kõigi tootmisülilide töö

parandamisele. Osavõtt rahvakontrolli tööst on siin saanud heaks mooduseks, kuidas tõmmata inimesi laevastiku majanduselu juhtimisele. Rahvakontrolöride perre kuuludes õpivad kommunistid ja parteitud riiklikku tarkust, vastutama kollektiivi ürituse eest, omandavad elukogemusi.

Rõomustav on märkida, et rahvakontrolörid toetuvad oma töös praegu täielikult NLKP Keskkomitee detsembripleenumi otsusele ja NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu ning ÜLKNÜ Keskkomitee kirjale «Tootmisreservide kasutamise parandamisest ja kokkuhoiurežiimi tugevdamisest rahvamajanduses». Võime liialduseta öelda, et Eesti kalalaevastiku rahvakontrolörid tegutsevad suure huvi ja kadestusväärse usinusega.

... Lenini juubeli aukirja saanud Tallinna Kalasadama, laevastiku suure majapidamise a ja o. Sadamasaadab laevu püügile, sadam võtab püügimehi ka vastu. Ja sellest, kuidas sadamas töö on organiseeritud, sõltub palju.

Sadama rahvakontrolli keskrupil pole tähtsaid probleeme just vähe. Esinedes kevadel leninlikule tööstilile pühendatud lahtisel parteikoosolekul, ütles Tallinna Kalasadama rahvakontrolligrupi esimees Nikolai Prelov rahvakontrolli ülesannetest rääkides: «Me peame saavutama, et sadama rahvakontroll muutuks massiliseks, haaraks kõiki. Ainult siis sulgeme kõik teed sotsialistliku omandi riisumisele, saavutame kokkuhoiudu suures ja väikeses, tugevdame töödistsipliini.»

Sadama rahvakontrolligrupp on juba mõndagi teinud. On kontrollitud autobaasi tööd, kellele tegid peavalu autode seisuajad, mis töö halva organiseerimise ning sadamateenistuste ja klientide kooskõlastamata tegevuse tõttu tõid suurt rahalist kahju.

Rahvakontrolörid võtsid asja tõsiselt. Nad uurisid üksikasjalikult seisakute põhjusi, astusid ühendusse autobaasi administratsiooni ja parteiorganisatsiooniga, võtsid vastu otsuse tugevdada kontrolli ja tagada klientidest tingitud seisuaegade range arvestus, koostada kõigi juhtude kohta aktid ja kanda neist sadama ülemale viivitamatult ette. Tehti ka ettepanek laiendada järelvankrite ja konteinerite kasutamist ning pöö-

rata erilist tähelepanu kütuse ja määrdeõlide kokkuhoiule.

Kontrollist möödus vaid vähe aega, kui olukord autobaasis muutus järsult paremaks. Rahvakontrolöride soovitusel aitasid autobaasi kollektiivil paljus parandada oma suhteid klientuuriga, ökonoomsemalt kuldada kütust ja määrdeõlisid.

Pärast seda kui oli arutatud NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, Üleliidulise Ameti-Ühingute Kesknõukogu ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirja, tegi Tallinna Kalasadama rahvakontrolligrupp suurt tööd tehnika — autode, mehhanismide ja sisseseade kasutamise efektiivsuse kontrollimiseks. Tehnika kasuteguri kontrollimine tõi päevavalgele olulised puudused. Rahvakontrolörid tegid kindlaks, et kaugelki mitte kõiki mehhanisme sadamas ei kasutata täie võimsusega, mitte alati ei tehta neile profülaktikat õigel ajal, tuleb ette tööseisakuid.

«Ma arvan,» ütles sm. Prelov, «et töö, mida meie aktivistid on teinud, toob sadamale suurt kasu. Me otsustasime ju pikendada leninlikku töövalvet aasta lõpuni ja oleme järelikult huvitatud sellest, kuidas tehnikat võimalikult efektiivselt kasutada. Selleks kohustab meid Lenini juubeli aukiri.»

«Rahvakontrolligrupi tööplaani jäävad endiselt sotsialistliku vara riisujate ja töödistsipliini rikkujate vastu võitlemise küsimused,» jätkas ta. «Need, kes armastavad oma kätt rahva vara järele välja sirutada, elada teiste arvel, rikkuda töödistsipliini, saavad meil üha kindlama vastulöögi osaliseks. Tõsi, neid ei ole palju, kuid pahandust valmistavad nad oma töökaaslastele rohkem kui küllalt. Ainuüksi 1970. aasta I kvartalis tehti sadamas kindlaks 37 kalatoodete ja teiste aineliste väärtuste riisumise juhtu. Kuid me püüame teha nii, et rahva vara ihkajatel ja laialitassijatel põleks maa jalge all.»

Hiljuti tegi rahvakontrolligrupp järjekordse kontrollkäigu ja kirjutas akti teiste pretensioonide hulgas: «Suurendada ametiisikute isiklikku vastutust sotsialistliku omandi säilitamise eest!», «Kalalaevastiku rahvakontrollikomiteel kuulata ära baaside juhtkondade aruanne riigi vara säilitamise kohta.»

Sotsialistliku omandi riisujate vastu peetakse aktiivset võitlust nii laevadel kui ka kalalaevastiku kaldaettevõtetes.

1969. aastal korraldasid rahvakontrollikomitee mittekoosseisulised liikmed 19 mitmesugust kontrollkäiku. Nende tulemusi arutati komitee istungitel. Riiklike vahendite riisumises ja mahasahkerdamises süüdiolijaid ja riigile kahju tekitanud karistati. Eriti ränkade kuritegude korral anti materjalid üle juurdlusorganitele.

Ainult tänu komitee mittekoosseisuliste inspektorite sm-te Alferovi ja Petrovski hoolsusele paljastati juurdekirjutused Tallinna Traallaevastiku Baasi ehitusgrupis. Asja arutati rahvakontrollikomitee istungil ja süüdlasi karistati karmilt.

Hea kuulsus on ujuvbaasi «Stanislaw Moniuszko» rahvakontrolligrupil, kelle töös on kesksel kohal kontroll tehnika korrasoleku ja väljalastava toodangu kvaliteedi üle.

Ujuvbaasi 17-liikmelise rahvakontrolligrupi eesotsas on parteibüroo sekretäri asetäitja, tehnoloogilise sisseade mehaanik Ants Kärt. Grupi töö käib rangelt plaani järgi; igal selle liikmel on kogu reisi ajaks alaline ülesanne.

Kalalaevastiku rahvakontrollikomitees räägitakse soojade sõnadega grupi aktivistidest — külmutusseadmete mehaanikust Lembit Kotkast, keevitajast Matti Lainest, kalatöötlejatest Rudolf Sihist, Nikolai Iljinist ja teistest entusiastidest, kes oma erakordse kohusetruudusega on võitnud kollektiivi lugupidamise.

Grupil on kuldne reegel: kui avastasid puuduse, siis informeerid sellest viivitamatult vastava teenistuse juhtkonda. Just operatiivsus ongi ujuvbaasi «Stanislaw Moniuszko» rahvakontrollöride edu pandiks.

Selle rahvakontrolligrupi aktiivsusest räägib vahest kõige paremini tema päevik. Lehitseme seda.

«Kalatranspordööri sanitaar-hügieenilise seisukorra kontroll.»

«Kaalujate töö kontroll.»

«Miks seisavad transportöörid ja kaks bagerit?»

«Juurvilja ja toiduainete hoidmise olukord.» Jne.

Rahvakontrolligrupi poolt tehtu nimekiri on pikk. Ja

selles, et ujuvbaasil «Stanislaw Moniuszko» saavutatakse kõrgeid töönäitajaid, on suur teene rahvakontrolöridel, keda igakülgset toetavad nii parteiorganisatsioon kui ka administratsioon.

Viljakalt tegutsevad mitte ainult need rahvakontrolligrupid, kellest oli juttu eespool. Kuues Eesti kala-laevastiku kollektiivis anti aruande-valimiskoosolekul rahvakontrolöride tööle hea hinnang. Sellist hinnet väärivad rahvakontroll mitte ainult ujuvbaasil «Stanislaw Moniuszko», vaid ka ujuvbaasil «Frédéric Chopin», külmutuslaeval «Sajaanid», külmutuslaevastiku Tallinna baasis, BMRT-441-1 ja laevaremonditehases.

Paljud Eesti kalalaevastiku rahvakontrolligrupid on juba rakendanud konkreetseid abinõusid kokkuhoiu saavutamiseks nii suurtes kui väikestes asjades.

Külmutuslaevastiku Tallinna baasi varustusosakonna rahvakontrolligrupi esimees Nikolai Maksimenko jutustab: «Kiri kokkuhoiurežiimi tugevdamisest äratas meie kollektiivis huvi. Seda arutati parteikoosolekul ja kollektiivi üldkoosolekul. Meie grupp on näiteks 10 laos uurinud «surnud kapitali» probleemi. Meil seisis seal pikemat aega mitmesugust laevavarustust. Me aitasime lao töötajail olukorda lahendada. Nüüd on kord majas. Osa varustust müüdi maha, vähem kulunu anti lühikeseks kasutamistähtajaga uuesti laevadele. Kokkuhoid oli muidugi suur.»

Laevastiku rahvakontrolöride kohustused on tähtsad ja austavad. Rahvakontrolliorganite otsene ja kõrge kohus on aktiivsemalt kaasa aidata kokkuhoiurežiimi tugevdamisele rahvamajanduses ja tootmisreservide paremaks kasutamiseks.

NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu ja ÜLKNÜ Keskkomitee kiri ning NLKP Keskkomitee detsembripleenumi otsused on viidud iga rahvakontrolörini.

«Rahvakontrolöridel,» ütles H. Viirmaa, «seisab ees suur töö. Rahvakontrolligrupid uurivad probleeme, mis on seotud kaupade vedamisega raudteel, kontrollivad vanametalli kogumise ja ärasaatmise plaani täitmist ja külmutuslaevastiku Tallinna baasi põhivahendite kasutamise efektiivsust, õpivad tundma ujuvbaasi «Frédéric Chopin» rahvakontrolligrupi tööd, tutvuvad koda-

nike kaebuste ja ettepanekute läbivaatamise korraga traallaevastikus.

Küsimustering on lai. Edukalt täidetakse NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ministrite Nõukogu, Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu ja ÜLKNÜ Keskkomitee kirjast tulenevate abinõude plaani. See plaan on tegevusjuhend. Ta on pisasjadeni läbi mõeldud ja meie aukohus on kavandatu täita, aidata kõigi jõududega kaasa meie kalalaevastiku edukale tööle.»

J. TILLO

ajakirjanik

«Meid on 17,» ulatab juhtima valitu enne muud ühe kausta. Heidan pilgu esilehele ja näen vaid paari uut nime. Teised olid neil rahvakontrolli kirjas ka aastaid tagasi.

Anette Lepik, kõige vanem kolhoosi kommunistidest, on nüüd juba pensionär... Hilja Vällo on ikka endiselt ka kolhoosi parim lüpsja... Anette Naano läks pensionile. Aga kui 1969. aasta kevadel koolist tulnud brigadir ajutiselt, noore emana, koju jääma pidi, võttis kommunist Naano taas ohjad enda hoida. See oli tal kuueteistkümnes kevadkülv...

Elektrik Olavi Annuk, ekskavaatorijuht Mati Tõnso... Lebaveres, eraldiasuvas külas, on kontrollposti ülemaks endiselt lüpsja Linda Lääne...

«Jah, ega meil siin uusi palju ei ole,» nõustus Hilda Pent, «enamasti ikka endised. Ja enamasti igapähele oma kindlam lõiguke kätte antud.»

Tema ise on praegu farmijuhataja. Kuid on ka põllu-brigaadis tööd korraldanud, laohoidja olnud ja raamatupidajana töötanud. Ta on selle kolhoosi raudvara. Kus kõige kitsam, kus mõnel teisel äpardub — sinna teda suunatakse.

Ja tema on ikka läinud. Ikka kogu hingest aidanud koormat paigast nihutada. Ta on ju 1917. aasta punakaartlase Voldemar Kesa tütar.

Riivli vennashauda, otse Lenini-nimelise kolhoosi keskele, on nüüd maetud kuus Kesade perest. Hilda vanaisa ja -ema, tema isa, too punakaartlane, tädi ja kaks onu. Kõigile neile leidsid «omakaitseelased» sõja puhkedes ühise süü: «Võtsid osa kommunistlikust tegevusest.»

Aga siis, kui siinkandis 1948. aasta sügisel loodi üks Viljandimaa esimesi kolhoose, valiti selle esimeheks mõrvatud Voldemari lesk — Linda Kesa. Tütar Hilda, äsja täisealiseks saanu, hakkas arvepidajaks.

Selles kollektiivis elades on ta nüüd ise viis last kasvatanud, parteiliikmeks ja iga uue ettevõtmise juures asendamatuks saanud. Praegune Lenini-nimeline aga kasvas miljonärkolhoosiks.

*

«Ega keegi üksinda ilma ei tee,» tõrjus ta, «kui juba, siis kirjuta kõigist: kirjuta näiteks meie kõige vanemast. Võib olla, et isegi kõige kohusetruumast. Tal saab jaanuaris 70 täis.»

Johannes Susi on see kõige vanem.

... Tuletõrje vormimüts pähe seatud, astub ta sisse. «No tere kah, siitpere,» hõikab. Hästi valju häälega, kuid mitte ametitähatsuse pärast. Tal pole lihtsalt kuuline enam see kõige teravam.

«Tere, eks mina tulin jälle selle punase kuke pärast.»

Mõnigi suu tõmbab kohe tõrksaks.

«Pole meil siin punast ega valget...»

Sellist kukeotsijat peetakse tihti tülikaks külaliseks. See käib-tuhnib su seakuudikesegi läbi ja vaatab lehmalauda. Pistab nina sinna, kus pragu ees polegi.

Kas on Juhanil nii hea mälu või mingi märkmik, mida enne aeda astumist lappab? Jäägu see tema saladuseks. Aga küsida võib ta näiteks nii:

«Kas sul see redel tänavu ikka veel meest kannatab? Sihuke armetu ta sul oli... Ma takseerin vähekeste su korstna tervist.»

Käed-jalad pole Juhanil enam noore mehe omad, aga silm seda terasem.

«Kuule,» ütleb, kui ükskord jälle tuppa tuleb, «üks kivi näikse sul seal vigane olevat. Just katuseharja all. Sa potsa sinna kohe savi peale, kui muud käepärast pole.»

Ehk jälle:

«Sul seal päris vanakraami pood kohe... Miks sa pead sihukest kolu pööningul. Põleta ära,» annab nõu, «mitu suppi keedad sellega valmis.»

Jä siis võtab taskust pliitsipulga.

«Ma panen need siia kirja. Katsu vahepeal ära kaotada.»

Panebki kirja. Ja tema «vahepeal» tähendab seda, et tullakse kontrollima. Kui ühel päeval sisse ei pääse, otsib teisel jälle vanad jäljed üles.

«Isegi minule tegi akti,» meenutas alluva toimekust Hilda Pent. «Meil polnud siis tagatoas ahju ees plekki.»

«Kuidas sul nüüd on,» küsinud kohe järgmisel korral. Pole sõna uskuma jäänud. Vaadanud ikka oma silmaga üle, et see plekk tõesti kombekohaselt paigale pandud sai.

Heino Reismann pole nii leebe.

Tema, sõjast tulnu, oli kunagi siinsete paikade esimene kommunist. Nüüd on nende algorganisatsioonis 33 liiget. Ja kümme neist kuuluvad rahvakontrolligruppi.

Heino Reismann peab praegu metsakasvataja ametit: hakkas selle vara valvajak. Eelmisel talvel juhtusin kord Paduvere kuusikus poole kõrvaga kuulma lõunatunni lõkkejuttu.

«Jaa-aa,» venitas üks mees, «nüüd anna või lehm käest. Ligi 600 rubla pidi seda trahvi tulema.»

«Eks Reismann ole ikka liiga valus mees kah. Ta on neid tänavu kohe mitu-mitu üle püganud,» arvas teine.

See pügamisejutt viiski mind hiljem Reismanni juurde.

«Ei või ju neid enam hellitada,» ütles tema. «Kui põllu peal peaks üks kartulikuhi kuumaks minema, on sõda suur ja karistused kurjad. Aga mets oleks nagu jumalast antud looduse kingitus. Raiu, kust tahad.»

Inimene, see looduse kroon, kipub mõnikord just nüüd kirvega kallale sellele, mida kunagi hoolega hoidis.

Üks toonane talupidaja ei läinud siis õuealust kaasikut koduseks kütteks laastama. Ta põletas hagu või käis riigimetsast kuivakaid korjamas.

Nüüd aga läks. Isegi õigustas seda tegu. Tema endise talu karjamaa kasevõsast kasvanud ju need halupuud. «Annavad ikka magusama tule kui see kuuserisu,» öelnud.

Reismann läks ja mõötis-tembeldas seal 99 kändu

ära, sest tuulemurdu oli tookord samas Paduvere kuuskus veel küllalt. Võta nii palju, kui pilet lubab! Ja üks kuuskede juurde seda meest ju juhata tud oligi.

«Ma mõtlen,» ütles tookord Reismann, «et mul oli õigus ja kohus niimoodi teha. Siis jäävad teised ka mõtlema.»

Lehma trahvi kätteks mees küll müüa ei tarvitse nud — kolhoosi juhatus tegi hiljem hinnaalandust. Aga vähemalt kümme korda kuusepuust kallimaks läks küll see magus kasetuli. Ja küllap mõtle vad nüüd teisedki, enne kui kirvest tõstavad.

*

Ja Hilda Pent ise:

«Ei mõista just täpselt piiri tõmmatagi... Kustmaalt sa kontrollija oled, kustmaalt lihtsalt inimene... Karistamine ja aktide tegemine olgu ikka see viimane abinõu. Halb on, kui pead küsima: «Kust sa said?»»

Nad püüavad halba ikka ennetada; rohkem selgitada kui karistada.

«Me pole ülearu palju paberit raisanud,» ütleb Pent. Kunagi, aastat neli tagasi, oli neil rahvakontrollis üks suur kirjamees. Läks, vaatas ja pani paberile. Nagu romaane kirjutas; hästi ladusalt ladus kõik pisipuudusedki paberile ja kandis juhatuse ette.

Aga inimesele, vea tegijale, ei püüdnudki selgitada. Paistis koguni väikestviisi kahjurõõmu tundvat, kui mõne puuduse avastas.

Praegu on teine stiil. Rahvakontrolligrupp koostati nii, et eranditult igal tootmisloigul suudetaks silmasjatundlikult peal hoida juba kõigil argipäevil, töö juures.

«Üks kurb kogemus seisab meil siin kirjas,» näitas Hilda Pent raamatust kätte pikema akti. «Nüüd valisime veel ühe spetsialisti grupi koosseisu.»

Hilda Pent ise tunneb raamatupidamist ja koos ökonomist Vaike Sõbraga paistnud neile kord mõned töötasulehed ebamäärastena. Vaike on ju neil samuti rahvakontrollis.

Tuli moodustada komisjon ja kolme traktoristi uudismaatöid uuesti hinnata. Akt näitab nüüd, et kõigil kolmel olid küüned kõvasti omapidi.

Üks koondas Paduvere uudismaal kive nii kavalal

kombel vana virna ümber, et põllubrigadir temale kolm korda rohkem kantmeetreid kirja pani. Teine lükkas (kontrolli puudumist märgates) jälle vanu kännuvalle laiiali nii, et päevatasu mitmekümne rubla suuruseks kasvas. Ja kolmandal mehel tuli pärast koguni üle 100 rubla palgast maha arvata.

Maaparandus on ju üldse pisut pime töö; siin kipuvad «löikama» tehnikakoondiste mehhanisaatorid ja nende eeskujul muidugi ka kodumajandi traktoristid.

Nüüd on neil grupi koosseisus ka seemnekasvatuse-agronoom Aleksander Päärt, kes ühtlasi maaparandustöödega tegeleb.

«Suuri avastusi.» mõtiskles sel puhul Hilda ise, «meil kirjas ju ei ole. Ei saagi olla. Majandi juhtimine paraneb iga aastaga. Üksinda karja eest on meil praegu hoolitsemas neli noort kõrgema haridusega spetsialisti. Neist kuulub peazootehnik Ülo Alev ka rahvakontrolligruppi.»

Suisa suuri avastusi muidugi pole. Aga ka karjamajanduse puhul võtsid nad kord käsile nädalaid kestva töö. Piimakombinaadile müüdava toodangu rasvaprotsent jäi kahtlaselt madalaks ega klappinud ilmaski koduste analüüsidega.

Leida Bamberg — ühendatud Lenini-nimelise kolhoosi esimene esimees — on neil nüüd põllutöeline ning kuulub algusest peale grupi koosseisu. Peamiselt tema hooleks jäigi töö jaluleseadmine. Tuli kutsuda appi spetsialiste isegi väljastpoolt, et veelkordselt kontrollida piima rasvasust pärast tööstuses tehtud analüüsi.

«Nagu me võõrad appi tõime, nii tõusis rasvaprotsent kohe kaks kümnendikku kõrgemaks. Niimoodi on mõnikord lood,» muigas Hilda. «Ei tohi veel kõiki inimesi uskuda.»

Nende stendil seisab ju motona V. I. Lenini lause: «Seni aga kui saabub kommunismi kõrgem faas, nõuab sotsialism ühiskonna ja riigi kontrolli».

Ja nemad, pärit Lenini-nimelisest kolhoosist, talitavad seda lauset silmas pidades. Kümme kommunisti, kaks kommunistlikku noort ja viis spetsialisti või oma kutseala tõelist meistrit.

«Me lihtsalt hoiame silma peal. Selleks meid ju valitigi.» Nii on nemad aru saanud ja tegutsenud.

22 kop.

ARH
A-
31051
77 982

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00496704 0